

49. Tiistaina 28 päivänä huhtikuuta 1992

kello 18.25

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ainoa käsittely:

1) Ehdotus vuoden 1992 lisätalousarvioksi 1555

Hallituksen esitys n:o 19
Lisätalousarvioaloitteet n:ot 1—8, 10—30 ja 32—39
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 15

2) Ehdotus lisävaltuuksien antamisesta valtioneuvostolle lainanottoon vuoden 1992 aikana 1594

Hallituksen esitys n:o 21
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 14

Esitellään:

3) Hallituksen esitys n:o 44 laiksi Venäjän ja Itä-Euroopan instituutista 1595

Puhetta johtaa puhemies Suominen.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon.

Täysistunnon kuluessa ilmoittautuvat toinen varapuhemies Pesälä ja ed. Skinnari.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus vuoden 1992 lisätalousarvioksi

Ainoa käsittely
S. Hallituksen esitys n:o 19
Lisätalousarvioaloitteet n:ot 1—8, 10—30 ja 32—39
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 15

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 15.

Ensin sallitaan yleiskeskustelu lisätalousarviesityksestä kokonaisuudessaan.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä esitellään ehdotusten tekemistä varten ensin menot päälukittain ja luvuittain vastaavine perusteluineen, sitten tulot osastoittain ja luvuittain vastaavine perusteluineen, sen jälkeen mietinnössä oleva talousarvion tasapainoa koskeva lausuma sekä lopuksi mietinnön toinen ponsi, joka koskee lisätalousarvioaloitteiden hylkäämistä, ja kolmas ponsi, joka koskee lisätalousarvion julkaisemista ja soveltamista.

Jos halutaan tehdä lisätalousarvion yleisperusteluiksi tarkoitettu ehdotus, on se tehtävä ennen mainittujen ponsien esittelyä.

Kiinnitän edustajien huomiota valtiopäiväjärjestyksen 75 §:n 3 momentin säännökseen, jonka mukaan edustajan tekemä ehdotus, joka tarkoittaa uuden ja hallituksen esitykseen sisällyttämättömän määrärahan tai muun päätöksen ottamista talousarvioon, voidaan talousarviosta päätettäessä ottaa huomioon ainoastaan, jos se on pantu vireille asianmukaisesti tehdyllä talousarvioaloitteella.

Työjärjestyksen 44 §:n 5 momenttiin viitaten puhemiesneuvosto ehdottaa, että edustajan, joka aikoo ehdottaa lisätalousarvioon sellaisia muutoksia, jotka eivät sisälly valtiovarainvaliokunnan mietinnön vastalauseisiin, tulee jättää muu-

tosehdotuksensa keskuskansliaan viimeistään kolme tuntia ennen huomenna kello 10 pidettävää täysistuntoa.

Menojen yksityiskohtaisessa käsittelyssä puhemiesneuvosto ehdottaa meneteltäväksi siten, että muutosehdotukset tehdään ja käsitellään asianomaisen pääluokan tai pääluokan jonkin luvun kohdalla. Mikäli muutosehdotuksia ei ole tehty, pääluokka tai luku katsotaan hyväksytyksi valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaisena.

Osastoja koskevat ehdotukset tehdään ja käsitellään vastaavalla tavoin kuin menojen pääluokissa.

Jos mietintöä ei muuttamattomana hyväksytään, lähetetään asia valtiopäiväjärjestyksen 76 §:n mukaisesti takaisin valtiovarainvaliokuntaan.

Menettelytapa hyväksytään.

P u h e m i e s : Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 2) asiasta.

Yleiskeskustelu:

Ed. T e n h i ä l ä : Herra puhemies! Hallituksen runsas kuukausi sitten antamassa kuluvaan vuoden ensimmäisessä lisätalousarvioesityksessä ehdotetaan 9 349 miljoonan markan nettolisäystä menoihin. Valtiovarainvaliokunta ei ole tehnyt esitykseen markkamääräisiä muutoksia. Lisätalousarvion tultua — toivon mukaan jo huomenna — hyväksytyksi voidaan todeta, että vuoden 1992 budjetin loppusumma on kasvanut, alkuperäinen tulo- ja menoarvio huomioon ottaen, runsaaseen 182 miljardiin markkaan.

Lisätalousarvion keskeisin anti liittyy rahoitusmarkkinoiden vakauttamiseen. Valtion 8 miljardin suuruisella sijoituksella pyritään, kuten esityksessä todetaan, ”torjumaan talletuspankkien vakavaraisuuden sellainen heikkeneminen, joka olennaisesti rajoittaa niiden luotonantokykyä ja siten johtaa laman syvenemiseen investointien ja kulutuskysynnän supistuessa”. Pääomasijoituksella ei pyritäkään tukemaan niitä pankkeja, joiden vakaa toiminta on vaarassa, vaan yleisesti pankkeja niiden luotonantokyvyn säilyttämiseksi ja parantamiseksi. Tukemista ei voida siten verrata Ruotsin ja Norjan tapauksiin, joissa on ollut kysymys suoranaisista pankkien pelastusoperaatioista ja pankkien konkursien ehkäisemisestä.

Viime viikkoina käydyssä keskustelussa on vaadittu talletuspankkeihin tehtävän sijoituksen vastineeksi valtiolle äänivaltaa näissä pankeissa. Hallituksen tarkoituksena onkin tietävästi sopia järjestelystä, jossa valtiolla on oikeus vaatia sijoituksen muuttamista pankin äänivaltaisiksi osakkeiksi tai muulla tavalla turvata valtiolle vaikutusvalta, jos pankki ei pysty maksamaan sijoitukselle tietyn sopimuksessa määriteltävän ajan kuluessa tuottoa tai pankin vakavaraisuus laskee alle lain edellyttämän tason. Pankkien toiminnan ja rahoitusmarkkinoiden vakauden turvaamiseksi hallitus antoi lisätalousarvioesityksen kanssa eduskunnalle myös vakuusrahastoesityksen. Talletuspankkien yhteisellä valtion rahastolla turvataan myös tallettajien saamiset.

Rahoitusmarkkinoiden vakauttamiseen liittyvät vielä eräät verotukselliset toimet, jotka toteutetaan samanaikaisesti lisäbudjetin kanssa. Talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslakia muutetaan, samoin leimaverolakia. Ensiksi mainitulla turvataan se, ettei peruskoron korottaminen vaikeuta verovapaiden 24 kuukauden määräaikaistalletusten eikä käyttelytilien korkoihin. Valtiovarainvaliokunta ehdotti hallituksen esitystä muutettavaksi vielä siten, että käyttelytilien verovapaudesta tulisi pysyvää.

Leimaverolain muutoksella luovutaan arvopaperipörssin välityksellä tapahtuvan arvopaperikaupan leimaverotuksesta. Todetessaan leimaverolain arvopapereiden myyntiä koskevat säännökset vanhentuneiksi valiokunta edellytti, että hallitus selvittää pikaisesti mahdollisuudet leimaveron poistamiseen tai alentamiseen otc- ja meklarilistan arvopaperikauppojen osalta. Tätä tarkoittava esitys lieneekin tulossa hallitukselta vielä tämän kevään aikana. Erityisen tärkeää tämä olisi pienen ja keskisuuren yritystoiminnan kannalta, joka eniten käyttää otc- ja meklarilistoja. Leimaverolain säännökset on muutoinkin syytä saattaa vastaamaan arvopaperimarkkina-laissa olevia säännöksiä.

Pankkien toiminnan tukemiselle, vaikka se tapahtuukin merkittävässä määrin veronmaksajien kustannuksella, ei tässä tilanteessa ole vaihtoehtoja. Voidaan arvioida, että näillä toimenpiteillä pankit ja pankkiryhmät säilyttävät vakavaraisuutensa kansainvälisten normien puitteissa ja voivat lisätä luotonantoaan sekä rahoittaa yritystoimintaa likimain tyydyttävästi. Alkamassa oleva noususuhdanne vaatii alkuvaiheessa runsaasti lainarahoitusta, koska yritysten omat rahoitusmahdollisuudet tuloksesta käsin ovat heikot.

Viimeaikaiset taloudelliset ennusteet näyttävät osoittavan, että Suomen talouden näkymät ovat selvästi paranemassa. Kilpailukykyongelmat hoidettiin jo viime vuoden puolella pois päiväjärjestyksestä teollisuudelle suunnatun tukipaketin ja devalvaation avulla, ja viennin toipuminen lamasta on alkanut. Tammi — helmikuun 1992 viennin arvo oli jo 8 prosenttia suurempi kuin vuosi sitten. Viennin volyymi kasvoi noin 5 prosenttia samaan ajankohtaan verrattuna.

Kansainvälinen kilpailukykyemme ehti olla alamaissa niin pitkään, että teollisuuden osuus bruttokansantuotteesta laski. Seurauksena oli alijäämäinen vaihtotase ja ulkomaisen velan jyrkkä nousu. Kausivaihteluista puhdistettu teollisuustuotanto kääntyi nousuun jo viime vuoden joulukuussa, ja nousu on kuluvan vuoden alkupuolella nopeutunut. Vaihtotaseen alijäämän on ennustettu pienenevän tänä vuonna 15,5 miljardiin markkaan.

Velkaongelma uhkaa sen sijaan kärjistyä edelleen, vaikka ulkomaisen nettovelan jyrkkä nousu hidastuneekin. On laskettu, että valtio velkaantuu vielä vuonna 1995 peräti 25 lisämiljardilla, vaikka valtion menot eivät kasvaisi markkaakaan. Valtiolla olisi velkaa tällöin huikeat 225 miljardia, kun velka nyt on 107 miljardin tietämissä.

Säästöpäätöksistä huolimatta velan bruttokansantuoteosuus kasvaa vielä vuosia ollen jo ensi vuonna ilmeisesti 35 prosentin paikkeilla. Velkaantumisvauhti on kova, kun ajatellaan, että tämänhetkinen velan määrä on vasta 19 prosenttia bruttokansantuotteesta. Tämäkin on kuitenkin paljon, kun sitä verrataan vuoden 1990 lopun, siis vajaan puolentoista vuoden takaiseen, tilanteeseen. Tuolloin valtion bruttovelka mukaan lukien rahastot oli alle 11 prosenttia bruttokansantuotteesta.

Edellä kuvaamaani taustaa vasten puheet velalla elvyttämisestä ovat suorastaan vastuuttomia. Suljetun sektorin kasvua on pakko rajoittaa edelleen, mikä pitää kotimaisen kysynnän elvytysvaran pienenä. Kun otetaan huomioon, että talouspoliittiset toimet vaikuttavat tietyllä viiveellä, mahdollinen lisäelvytys itse asiassa kiihdyttäisi alkavaa suhdannenousua ja ajoittuisi siten täysin väärin. Sitä paitsi, kuten on viime aikoina nähty, markkinakorot nousevat hyvin herkästi valtiontalouden alijäämän ja lainanototarpeen kasvaessa.

Valtion menotalouden saaminen kuriin on siis korkotasokin huomioon ottaen välttämätöntä.

Hallituksen 10 miljardin säästöpäätöksiä ensi vuodelle on tervehdittävä tyydytyksellä. Talouden tervehdyttämisen kannalta olisi toivottavaa, että nähtävästi jo toukokuussa annettavan toiseen lisätalousarvioesitykseen sisältyisi säästöä tällekin vuodelle.

Hallitus on valtiopäiväjärjestyksen muutoksen jälkeen entistä selkeämmin vastuussa harjoitettavasta talouspolitiikasta. Sopii odottaa, että se tämän vastuunsa tuntien käyttää saamiaan lisävaltuuksia ennen muuta välttämättömien säästötavoitteiden toteuttamiseen valtiontaloudessa.

Herra puhemies! Valtiovarainvaliokunta on joutunut melko lyhyen ajan sisällä, mutta perusteellisesti ja vakavasti selvittämään lisäbudjetin. Tästä lankeaa kiitos myös oppositiolle, joka on ollut edesauttamassa, että olemme pysyneet aikataulussa. Ja toisaalta tätä on tukenut se, että valiokunnan varapuheenjohtaja on halunnut pitää aikataulusta kiinni, niin että olisimme saaneet lait aikaan 1 päivästä toukokuuta ja samoin lisäbudjetin.

Ed. L u t t i n e n : Herra puhemies! Suurytötyömyys jatkuu. Vielä alkuvuonna uskalsimme toivoa hallitukselta tekoja työttömyyden nousun ehkäisemiseksi, kun niitä jopa ministerin suulla lupailtiin. Nyt kun hallitus on avoimesti siirtänyt työllisyyspolitiikan hoitamisen ammattiyhdistysliikkeelle, on turha enää mitään odotella. Ihmettelemme vain, mitä varten hallituksessa edelleenkin maksetaan yhdelle miehelle palkkaa työministerin nimikkeellä, jos tehtävät kerran on siirretty työmarkkinajärjestöille. Me sosialidemokraatit olemme rohjenneet vaatia työllisyyttä parantavia toimenpiteitä, vaikka elvytysvara on hallituksen talouspolitiikan seurauksena käynyt entistä ahtaammaksi. Työllisyyttä parantaviin toimiin on edelleenkin varaa, mutta samanaikaisesti on tehtävä päätöksiä, joilla rajataan julkisen sektorin kasvua tulevana vuosina. On tehtävä rohkeita uudelleenarviointoja siitä, mitkä tehtävät todella kuuluvat valtiolle ja kunnille.

Esimerkkeinä heidän keskusteluun, kuuluuko yhteiskunnan tehtäviin maksaa korostetusti yrittäjinä itseään pitävän ryhmän lomituspalveluja, kun järjestelmän piiriin eivät kuitenkaan kuulu kaikki yrittäjät. Todella nurinkurista on, että hallituksen miltei suurimmaksi päänsäryksi ja talouspoliittiseksi murheeksi näyttävät muodostuneen palkansaajien lomarahat, mutta oman kannattajakunnan tontilla asiat saavat jatkua entisellään. Eikä se edes riitä, vaan hallituksen

pyrkimyksenä on parantaa maatalouden lomituspalveluja tänä vuonna. Budjetissahan on jo yli miljardin markan määräraha maatalousyrittäjien vuosiloma-, sijaisapu- ja viikkovapaatoimintaa, eivätkä budjetin määrärahat tule edes riittämään. Näin meille on kerrottu lisämenoarvion käsittelyn yhteydessä asiantuntijoiden suulla. Mutta missä viipyvät lisäykset todellisissa vaikeuksissa kamppailevien pienyrittäjien lomarahoihin?

Edelleen kysyn: Onko yhteiskunnan varoin järkevää tukea sukupolvenvaihdoksia aikana, jolloin nykyistä nopeampi rakennemuutos maataloudessa olisi suotavaa? Miksi kukaan ei ole nostanut keskusteluun sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmää, joka mahdollistaa eläkkeelle siirtymisen 55-vuotiaana ja jopa nuorempaanakin. Samanaikaisesti kaikki muut eläkejärjestelmät ovat tarkan uudelleenarvioinnin kohteena pääministerin vaatiessa ansiosidonnaisten eläkkeiden leikkauksia samoin kuin ansioon sidottujen työttömyyspäivärahojen ja sairauspäivärahojen leikkauksia.

On myös kysyttävä jälleen kerran: Mikä järki on laajentaa hallintoa tai yhteiskunnan tukitoimia yksityiseen hammashuoltoon aikana, jolloin pitäisi toimia täsmälleen päinvastoin? Tuen laajentaminen yksityiseen hammashuoltoon on täysin perusteetonta. Nyt on tuoreen sosiaali- ja terveysministerin pikaisesti vetäistävä henkselit hammashuollon tuen laajentamisen päälle, koska uudistus on astumassa muutoin voimaan jo parin kuukauden päästä. Kun hallitus leikkaa jatkuvasti palkansaajien ja eläkeläisten sosiaaliturvaa, on suorastaan irvokasta, että se samanaikaisesti upottaa puoli miljardia verovaroja yksityisten hammaslääkäreiden tukemiseen.

Kun vaadimme elvytystä, vaatimuksemme kohdistuvat kiireellisimpinä pienten ja keski suurten yritysten pelastamiseen. Suhdannelainatyypistä tukea pitäisi olla käytettävissä paljon runsaskätisemmin kuin hallitus on esittänyt. Kuten lisätalousarvion vastalauseessa toteamme, olisi järkevämpää kohdentaa niukat vakautamis- ja suhdannelainat lähes kokonaan pkt-sektorille. Pkt-sektorilla suhdannelainojen työllisyysvaikutukset olisivat paljon tuottoisammat kuin maatalouden ylituotannon tukeminen.

Toinen elvytysvaatimuksemme kuuluu: Vuokra-asuntotuotantoa ja asuntojen peruskorjaustoimintaa on lisättävä eikä päinvastoin. Nyt hallitus on omilla toimillaan lamauttamassa rakennustuotannon täysin, ei vielä tänä vuonna, mutta se tapahtuu ensi vuonna, jos hallituksen

10 miljardin markan säästöpaketti vuodelle 1990 toteutuu. Hallitus näet alentaa arava-asuntojen lainoitusosuutta jopa 15 prosentilla. Toteutessaan se johtaa miltei arava-asuntotuotannon loppumiseen. Ja jos sitten jokunen asunto vielä syntyy, vuokrataso tulee olemaan sellainen, että ani harvalla vuokralaisella on edellytyksiä selviytyä vuokran maksusta. Jos ministeri Rusanen kantaisi vähänkään huolta kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen saatavuudesta tai inhimillisestä pienituloisia palvelevasta asuntopolitiikasta, hänen olisi pitänyt myös tehdä kuuskosket. Mutta ministeri Rusanen ei valitettavasti kanna huolta sen kummemmin asumistuen kuin kohtuuvuokraisten asuntojen saatavuudesta. Sen sijaan hän kantaa hyvin auliisti kortensa keskustan kekoon ja siirtää hyvin toimineen asumistukijärjestelmän Kansaneläkelaitokseen, minkä jälkeen asumistuen tasosta ja saatavuudesta ei ole kenelläkään mitään varmuutta.

Kun varsin usein olemme arvostelleet hallitusta linjattomuudesta, niin ministeri Rusanen kohdalla tällaiseen kritiikkiin ei ole aihetta. Hän on todella linjakkaasti murentanut ja on edelleen murentamassa sosiaalisen asuntopolitiikan perustaa. Hän on pyrkinyt pudottamaan arava-vuokra-asuntojen tuotantomäärät minimiin, asumistukea on pyritty leikkaamaan joka käännteessä, arava-asuntojen lainoitusetoja heikennetty ja heikennetään edelleenkin jne. Vain opposition ja ammattiyhdistysliikkeen ponnisteluin asumistuki ja vuokra-asuntojen tuotanto on saatu pysymään tänä vuonna kohtuullisina. Muutoin tilanne olisi katastrofaalinen jo nyt ja lähes koko rakennusala olisi lamassa.

Kolmantena osana elvyttävään linjaan sisältyy verotus. Kaikkien tiedossa on, että tämä hallitus pääsee Guinnessin Ennätysten kirjaan niin huippuverottajana kuin ennätysmäisenä verotuksen kiristäjänäkin. Tämä sukupolvi ei ole joutunut kokemaan niin rajua verotuksen nousua kuin tänä vuonna toteutuu koskaan aikaisemmin.

Lieneekö hallituksellekin vihdoin tulossa omantunnontuskia uusista verokorteista, kun päähallituspuolueet nyt ovat aloittaneet kilpailun oman veroprofiilinsa löytämiseksi? Me kaikki tiedämme, että hallituspuolueiden keskinäisellä verokisailulla ei ole mitään tosiasiallista merkitystä niin kauan, kun erilaiset raipaverot ovat voimassa. Jos keskusta on todella huolissaan pieni- ja keskituloisten verotuksesta, sillä on mahdollisuus poistaa raipaverot tältä tulonsaajaryhmältä vaikka välittömästi. Jos taas

kokoomus olisi todella huolissaan verotuksen korkeasta tasosta, se olisi jättänyt raippaverot säättämättä ja ainakin tekisi kaikkensa niiden poistamiseksi välittömästi. Mutta mitään muuta kuin julkista verokisailua ei tapahdu, vaikka ilmiselvästi uusien verokorttien veroprosentit ovat niin korkeita, että veroja rakastava kansalainenkin kavahtaa verokorttiaan.

Kannustimet verojen kiertoon ja maasta muuttoon ovat nyt suuremmat kuin koskaan. Kun puhumme verotuksesta ja elvytyksestä yhtä aikaa, tarkoitamme sitä, että raippaveroista tulisi luopua välittömästi. Työväen taloudellinen tutkimuslaitos varoitteli vuoden alussa kovin sanakääntein toimista, joilla leikataan liian rajusti kulutuskysyntää. He varoittivat, että kulutuskysynnän rajuilla leikkauksilla, jotka aiheutuvat mm. verojen kiristämisestä, lamautetaan kotimaista tuotantoa ja kotimaisia palveluja. Nyt tämä TTT:n kehitysarvio on toteutumassa. Vienti kyllä onneksi osoittaa nousun merkkejä, mutta kotimarkkinoilla toimivia yrityksiä menee konkurssiin ennätysmääriä. Kotimarkkinayritysten pelastamiseksi kulutusta tulisi lisätä. Siksi raippaveroista täytyisi luopua välittömästi.

Mitä muutoin tulee verotuksen kehittämiseen, meillä ei ole varaa kiristää työtulojen verotusta. Pikemminkin verotuksella tulisi nyt kannustaa työntekoon niin yrittäjiä kuin palkansaajiaakin. Hallituksen hankkeet pääoma- ja arvonnalisäverotuksen uudistamiseksi sekä kiinteistöveron säättämiseksi ovat pääosin hyväksyttäviä. Pahoin pelkään kuitenkin, ettei hallitus loppujen lopuksi kykene toteuttamaan eri osa-alueiden verouudistuksia järkevässä muodossa. Tulee vain sarja yksittäisiä osauudistuksia, joilla itse asiassa pirstotaan nykyistä verojärjestelmää ja lisätään palkansaajien verotusta.

Uudistuksesta karsiutuvat aina pois keskustan jäsenistölle hankalat kohdat, jolloin lopputuloksena on uusia veroja tai verojen korotuksia palkansaajille. Nyt on jo tiedossa, ettei kiinteistövero uloteta samalla tavalla maatalouskiinteistöihin kuin muihin kiinteistöihin. Nyt on tiedossa, ettei metsätuloihin haluta soveltaa yleistä pääomatulojen lähdeveroprosenttia jne. Näin pääsee tapahtumaan, kun hallituksen linjan sanelee yksinomaan keskusta. Näin pääsee tapahtumaan, kun hallituksesta puuttuu palkansaajien aseman tunteva ja siitä huolta kantava puolue. (Ed. Gustafsson: Näin on!)

Eduskunnan käsittelyssä ollut ensimmäinen lisämenoarvio on työllisyysvaikutuksiltaan köyhäinen. (Ed. Laaksonen: Se on ihan Kanervan

näköinen!) Pahinta on, että lisätalousarviolla aiotaan korvata erilliset työllisyysohjelmat, mikä merkinnee sitä, että hallitus todella jättää työttömätkin markkinoiden armoille sen lisäksi, että hallitus on siirtämässä työllisyyden hoidon ammattiyhdistysliikkeelle. Markkinat eivät näin ollen yksinomaan sanele hallituksen aikaansaannoksia, vaan myös tämän maan työttömät on jätetty markkinoiden armoille.

Me sosialidemokraatit emme hyväksy markkinoiden armoille jätettyä työllisyys- ja talouspolitiikkaa. Siksi me vaadimme viime viikolla hallitukselta erillistä talous-, työllisyys- ja sosiaalipoliittista tiedonantoa, missä kerrottaisiin hallituksen talouspolitiikan linjat. Hallituksen talouspoliittiseksi linjaksi ei nimittäin riitä paniikissa kyhätty 10 miljardin markan säästöpaketti, jonka toteutumisestakaan ei ole mitään varmuutta.

Hallitus on vaatinut oppositiolta vaihtoehtoa talouspoliittiselle linjalleen. Me jälleen joudumme kysymään, mille talouspoliittiselle linjalle: Sillekö jonka keskustan puoluevaltuuskunta esitti pääministerin suulla viime viikonvaihteessa, vai sille jonka kokoomuksen puheenjohtaja, ulkomaankauppaministeri Salolainen esitti niin ikään viime viikonvaihteessa? Jos me vielä saisimme ministeri Kankaanniemen ja ministeri Norrbackin talouspoliittiset julistukset, yrittäisimme ne koota hallituksen yhteiseksi talouspoliittiseksi linjaksi, jolle voisimme sitten esittää kaivatun vaihtoehdon, eli siis ministerit Kankaanniemi ja Norrback työhön.

Emme kuitenkaan ole jääneet odottelemaan eri ministereiden talouspoliittisia oivalluksia, vaan olemme sekä varsinaisen budjetin että tämän lisäbudjetin yhteydessä esittäneet lukuisan määrän toimenpiteitä, joilla olisi voitu ja joilla voitaisiin parantaa kulutuskysyntää ja työllisyyttä. Valitettavasti esittämämme toimenpideehdotukset eivät ole kelvanneet hallitukselle ja hallituspuolueiden eduskuntaryhmille.

Koska hallitus on epäonnistunut talous- ja työllisyyspolitiikassaan ja koska hallitus maksattaa laman laskuja ed. Kuuskosken sanoin "yhteiskunnan vähäosaisimmilla", me tulemme ehdottamaan hallitukselle epäluottamuslausetta, joka kuuluu seuraavasti:

"Eduskunta toteaa, että hallitus on epäonnistunut talous- ja työllisyyspolitiikassaan eikä se ole löytänyt oikeita toimenpiteitä uusien työpaikkojen synnyttämiseksi ja suurtyöttömyyden poistamiseksi, vaan on kansalaisten sosiaaliturvaa leikkaamalla ja verotusta kiristämällä supis-

tanut kulutuskysyntää ja näin lisännyt työttömyyttä ja kansalaisten eriarvoisuutta, minkä vuoksi hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta.”

Lopuksi haluan puolestani kiittää valtiovainvaliokunnan puheenjohtajaa siitä hyvästä työskentelystä, joka on leimannut valiokunnan työtä myöskin tämän lisäbudjetin käsittelyn yhteydessä.

Ed. K a l l i s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Haluaisin kiinnittää huomiota kahteen seikkaan. Ed. Luttinen puhui raippaverosta. Mielestäni oikea termi olisi kyllä työttömyysvero. Sehän säädettiin sen takia, että piti löytää rahaa, millä tämä suuri työttömyys rahoitettaisiin. Tietenkin voi kysyä, mitä muita vaihtoehtoja olisi ollut. Joitakin kuukausia sitten — en muista, puhuiko ed. Luttinen — sosialidemokraatit esittivät, että elvytettäisiin ottamalla lisää velkaa ulkomailta. Viime viikkoina tällaista esitystä ei ole tehty. Joka tapauksessa työttömyyttä pitää rahoittaa ja on kai luonnollisinta, että me, joilla on työtä, osallistumme rahoittamiseen. Näin ollen tämä työttömyysvero on sosiaalinen ja siinä mielessä myöskin oikeudenmukainen tässä tilanteessa, missä nyt elämme. Eikä se ole niin epäsosiaalinen kuin annetaan ymmärtää. Sehän on osittain porrastettu niin, että yli 80 000 markkaa ansaitsevat maksavat jonkin verran enemmän.

Toinen seikka, mihin haluaisin kiinnittää huomiota, oli tämä kulutuksen supistus. Ed. Luttinen mainitsi, että erään taloudellisen tutkimuslaitoksen mukaan kulutus supistuu verotuksen takia. Tämä on eräs oletamus, mutta viime vuonna kotitalouksien käytettävissä olevat tulot lisääntyivät, en muista oliko se 6 vai 7 prosentilla, mutta siitä huolimatta kulutus supistui.

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pesälä.

Ed. G u s t a f s s o n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! En ole kovin innostunut keskustelemaan siitä, onko nimi raippavero hyvä vai onko työllisyysvero parempi. Liittyen nimenomaan tähän asiaan, josta me keskustelimme, eli lisätalousarvioon: Minä ymmärtäisin,

jos raippaverosta käytettäisiin nimeä työllisyys- tai työttömyysvero ja näitä raippaverolla kerätyjä varoja olisi massiivisesti käytetty työttömyyden vähentämiseen, mutta katinkontit. Lisätalousarvion mukaan, kuten meidän sosialidemokraattien vastalauseesta käy ilmi, työttömyyden hoitoon käytetään veroja vain 9 000 työ- tai koulutuspaikan syntymiseen. Tämä on murtoosa siitä tarpeesta, johon meidän mielestämme tulisi tämän raippaveron tuottoa käyttää. Tässä on se perusristiriita. Sitä ei käytetä siihen tarkoitukseen, johon sitä kerätään.

Ed. S-L. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Gustafssonille haluaisin muistuttaa heti, että valtiontaloudessa on erittäin suuri ja merkittävä alijäämä tällä hetkellä, 50—60 miljardia markkaa. Ed. Gustafsson, tällä tavalla elvytetään. Näin nimenomaan turvataan se, että valtio ei ole joutunut sellaisiin toimenpiteisiin, että olisi pitänyt viranhaltijoita ja työntekijöitä sanoa irti. (Ed. Gustafsson: Ei ole elvytystä, jos työttömyys lisääntyy!) Siis kysymys on siitä, että sillä tavalla valtio ottamalla velkaa omalta osaltaan hoitaa merkittävän määrän työllisyyttä. Tämä keskustelussa valitettavasti koko ajan unohdetaan.

Ed. R a j a m ä k i : Herra puhemies! Yhdyn täysin ed. Luttisen esittämään kritiikkiin lisäbudjettia kohtaan. Lähinnä puutun sen maatalouspoliittiseen osaan sen takia, että siinä valitettavasti ja surullisesti jatkuu se linja, joka meillä maataloustulolakiin liittyen on luotu. Huolimatta sen vahingollisista seuraamuksista myös maataloudelle ei hallitus ole pystynyt viimeaikaisilla ratkaisuillaan osoittamaan mitään muuta kuin haluaan jatkaa kulkuaan tällä tuhon tiellä.

Yleensä talouspolitiikan ja näiden viimeaikaisten rajujen sosiaaliturvan leikkaustenkin jälkeen hallitus piilottelee myös maatalouden todellista tilaa ja maatalouden todellista laskua. Lisäbudjetissahan hallitus ei esittänyt mitään muutoksia mm. vientitukipuolelle, kuitenkin vientituki ei riitä. Muun muassa lihaan tultaisiin tarvitsemaan noin 100 miljoonan markan lisärahoitus, jotta lihamarkkinat eivät häiriintyisi.

Vakavin tilanne on viljapuolella, jossa Viljavaraston varastot ovat ääriään myöten täynnä, rahat loppu ja uusi sato tulossa. Viljavaraston 1,3 miljardin kilon lisäksi viljaa on aika paljon myös tiloilla. Viljapuolella on tietysti lukuisia erilaisia arvioita, mutta voi väittää, että on olemassa esimerkiksi 300 miljoonan kilon venti-

tarve, mikä merkitsisi 500 miljoonan markan lisärahoitusta. Vaikka kesannointitavoite toteutuneekin ja kesannoidaan yli 500 000 hehtaaria, niin normaalisadolla ajaututaan 500 miljoonan viljakilon ylituotantoon ja tähän ei ole tämän vuoden budjetissa penniäkään rahaa.

Hallitus ei hallitse ylituotantotilannetta ja se ei myöskään ilmeisesti sosiaaliturvan leikkausten ja valtion taloudellisen tilanteen takia uskalla puhua rahoituksen puuttumisesta ja tästä karkeasta tilanteesta. Jälleen kerran käy samalla tavalla kuin 1991 keväällä ja talvella: Myös viljelijät pidetään pimennossa tästä todellisesta tilanteesta, ja tulee seuraamaan ilmeisesti hyvin vakava tilanne, kun uuden sadon vaikutukset näkyvät. On hyvin ilmeistä, että paitsi tarvitaan satoja miljoonia markkoja lisää rahaa vientitukeen, niin myös viljelijät joutuvat syksyllä uusien vientimaksujen ja verojen kohteeksi.

Tähän liittyen valtiovarainvaliokunnan mietinnön vastalauseessa olemme myös tuoneet esille tämän kysymyksen. Vientitukeen ei ole esitetty rahaa ja maataloustulolain muuttamiseen olisi pitänyt ryhtyä ei pelkästään sen takia, että myös tavoitehinnassa on käynyt niin, että on siirretty mm. jalostajilta veronmaksajille laskua, vaan ennen kaikkea sen takia, että jos nyt ei tehdä maataloustulolakiin mitään muutoksia, myös valtio samalla tavalla kuin viljelijät itse joutuvat varsin raskaisiin jälkilaskuihin. Tämän takia olemme ottaneet kantaa niin, että yhtään ei valtion maksettavaksi enää pidä tulla tämän vuoden varsinaisessa tulo- ja menoarviossa budjetoitua vientitukea enempää maksuusuutta. Tällä haluamme luoda paineita todella sille, että maataloustulolain muuttamiseen päädytään.

Hallitus on nyt, sen sijaan että tähän olisi todella puututtu, lähtenyt tekemään maataloustulosopimusta ja tehnyt sen nimenomaan vanhakantaisella ja tuhoisalla linjalla. 198,8 miljoonan markan potti sosiaalipoliittiselle puolelle, sisällä myös mahdollisesti pimitettyjä sitoumuksia tulevaisuuteen, jotka eivät sopimuksesta näy, lomitukseen lisää, kuten täällä jo todettiin, ja erilaiset sosiaaliset asiat ovat kaikki aika erikoisia ratkaisuja tilanteessa, jossa eläkejärjestelmiin ja muihin etuihin käydään muilta osin varsin rajusti kiinni. Muun muassa luopumisjärjestelmiin liittyvät kehittähommat ovat eräänlaista eläkejärjestelmän kehittämistä ja parannuksia maatalouspuolella. Ne ovat täysin poikkeavia yleisestä eläkelinjasta, eikä niillä puututa itse maatalouden hinta- ja vientitakuujärjestelmään ja siihen liittyvään maataloustulolain rakenteeseen.

Valtion tuen korotus on sopimuksessa 225 miljoonaa markkaa, eli päädytään 423,8 miljoonaa markkaan käytännössä maataloustulosopimuksessa. Se ei kovin kauas MTK:n 500 miljoonan markan tavoitteesta kyllä jää. Mutta maataloustulosopimushan on eräänlainen farssi, koko järjestelmä ja neuvottelujärjestelmä, koska molemmiin puolin neuvottelupöytää istuu käytännössä keskustapuolue ja sellaisissa neuvotteiluissa ei kovin huonosti koskaan voi käydäkään. Sitä ei voi verrata SAK:n ja STK:n neuvotteluun tietenkään. (Ed. Luttinen: Näin on!)

Nyt todella ei puututtu lainkaan tähän tilanteeseen ja on ihan ilmeistä, että joudutaan jo alussa viittaamieni vientitukitarpeiden osalta jo seuraavassa lisäbudjetissa varmasti osoittamaan myös lisää rahaa vientitukiin. Ilmeisesti yli 200 miljoonaa markkaa tarvitaan ihan konkreettista verorahaa vientitukiin, joista puolet viljaan, toinen puoli pääasiassa lihaan ja loput pikkurahat, muutamat kymmenet miljoonat, kananmuniin. Eli järjestelmä olisi nyt vaatinut todella toisenlaista lähestymistä.

Erittäin huolestuttavaa tässä tilanteessa on se, että ei puututtu lainkaan siihen, että maataloustulolakia olisi voitu tavoitehintatasolla muuttaa, kuten maa- ja metsätalousvaliokunta mm. EY-selontekoon liittyvässä lausunnossaan ulkoasiainvaliokunnalle edellytti. Valiokunta lähti EY:n neuvottelutavoitteista vallinneen yksimielisyyden ohella myös yksimielisesti kansallisista toimenpiteistä liikkeelle ja korosti, että tavoitehintojä ja erityisesti rehuviljan hintaa on pikaisesti, jopa välittömästi alennettava ja lähdeittävä tältä osin hallittuun rakennemuutokseen. Näin tuotantokustannuksia, maan hintaa, viljan ja rehun hintaa voidaan alentaa ja suunnata tukea mahdollisesti mm. maitopuolelle ja kotieläintuotannon puolelle, mikä Itä- ja Pohjois-Suomessa olisi mm. hyvin perusteltua tässä tilanteessa. Tällä tavalla saadaan myös varsin mittavia rahoja 2—4 miljardia markkaa niin valtionalouden kuin maatalouden osalta käytettäväksi mm. lainojen vakiinnuttamiseen ja erityistukeen tässä siirtymävaiheessa ja myös maaseutupoliittiseen rahoitukseen.

Nyt hallitus on valinnut todella tuhon linjan, sillä samaan aikaan kun meillä on maataloudesta tiettyjä ongelmia, niin halutaan todella tehdä katastrofi maaseudun pienen ja keski-suuren yritystoiminnan osalta. Kun maaseudun kehittämisrahaston varoista siirretään noin 300 miljoonaa markkaa tämän tilanteen rahoitukseen ja nimenomaan maataloustulosopimuksen rahoit-

tukseen, niin siinä hukutetaan maaseudun elinvoimaa 300 miljoonan markan edestä rasva- ja rehuviljavuoren alle, käytännössä heitetään kankkulan kaivoon. Nimittäin tällä hetkellä on suurin vaara siinä, että maaseutu autioituu juuri pienyritystoiminnan loppumisen ja konkurssi-aallon vuoksi. Sinne tarvittaisiin voimakasta suhdannetukea ja tukea myös maaseutuelinkeinon toteutukseen.

Viime viikon perjantaina tässä talossa koontunut maatilatalouden kehittämisrahaston neuvottelukunta yksimielisesti, myös keskustan edustajat mukaan lukien, tuomitsi ratkaisun perusteiltaan ja sen seuraamusten osalta. On käsitämätöntä, että tilanteessa, jossa meidän pitäisi aloittaa todella EY-integraation vuoksi ja kansallisista syistä sopeutuminen, maaseudun rakenteen kehittäminen, hallitus tekee kaikkensa tuhotakseen jo nämä vähäisetkin panostukset, mitä eduskunta mm. tämän vuoden budjettiin on ottanut. Minä korostan, että maatilatalouden kehittämisrahaston neuvottelukunta oli täysin yksimielinen.

Tältä osin hallitus antaa kyllä nyt niin tuhoisia iskuja maataloudelle, että on hyvin surullista seurata sitä, miten viljelijöitä nyt sitten päättämättömyyden tilassa heitellään. Hallitus harjoittaa maataloudessa puhdasoppista brezhnevilaista politiikkaa: Tiedetään tarkalleen, että ollaan menossa tuhoon, muttei ole rohkeutta sitä tunustaa, ja tästä ei voi olla kuin pahoillaan.

Ed. L a i n e (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olen sitä mieltä, että Brezhnev on kyllä ihan syytön siihen politiikkaan, jota hallitus harjoittaa, mutta kyllä yhdyn siihen arvioon, jonka ed. Rajamäki äsken hallituksen politiikkasuhhteessa maatalouteen esitti.

Mutta varsinaisesti, herra puhemies, halusin huomauttaa ed. Kalliksen aikaisemman puheenvuoron johdosta, että en ole aiemmin tavannut eduskunnassa sellaista eduskuntaryhmän puheenjohtajaa, joka niin paljon on hakoteillä kuin ed. Kallis aiemmassa puheenvuorossaan oli. Hän puolusti raippaveroa sillä, että varoja käytetään työllisyyteen. Jokainen tässä salissa raippaverolain säätämisen aikoihin ollut tietää, että se kerätään Kansaneläkelaitoksen kansaneläkevakuutusmaksurahastoon ja sairausvakuutusmaksurahastoon eikä niitä rahoja käytetä työllisyyksiin, ei kenenkään toimesta. Näin ollen toivoisin, että ed. Kallis, jolla on kaikki edellytykset perehtyä tähänkin asiaan, ei tällaista perustelua tulevaisuudessa käytä. Muutoin yhdyn

kyllä siihen, mitä ed. Gustafsson jo hänen puheenvuoronsa johdosta aiemmin lausui.

Ed. S-L. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rajamäelle muistuttaisin näistä eläkejärjestelmistä: Euroopan yhteisön maatalouspolitiikkaan liittyy osana se, että annetaan osalle ikääntyneistä viljelijöistä mahdollisuus siirtyä eläkkeelle. Tässä mielessä meidän luopumiseläkejärjestelmämme ei ole suinkaan poikkeava, vaan pitkälti noudattaa juuri niitä periaatteita, mitä meille mahdollisesti EY:n mukana tulisi.

Sen sijaan olen ed. Rajamäen kanssa tällä kertaa ihan samaa mieltä siitä, että säästäminen maatilatalouden kehittämisrahastosta tällä hetkellä tilanteessa, jossa EY-jäsenyyshakemus on jätetty, rakennepolitiikkaa ajatellen on oman maatalouselinkeinon vastainen toimenpide. Siitä me varmaan olemme täällä salissa kaikki yhtä mieltä. Valitettavasti ilmeisesti on käynyt niin, että se on se helpoin tie säästää siitä, koska sitä ei ole sidottu minnekään. Ei ole tehty vielä päätöksiä, minkälaisille tiloille se käytetään, eli mennään tavallaan yli siitä, missä aita on matalin.

Minä todella toivon, että hyvää yhteistyötä, mikä maatalousvaliokunnassa EY-lausunnon yhteydessä saavutettiin, me voimme jatkaa, kun tämä maataloustulolakiin liittyvä lakiinppu nyt tulee. Silloin meidän pitää vakavasti paneutua siihen, että säästöt pitää tehdä niin, että ne eivät ole elinkeinon omaa tulevaisuutta vastaan.

Ed. V u o r e n s o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime syksy oli surullinen esimerkki siitä, että jouduimme täällä eduskunnassa tekemään takautuvia päätöksiä, jotka olivat tavallaan pakon sanelemia ja johtuivat pääosin siitä, että maatalouden markkinatilannetta oli hoidettu varsin heikosti. Toivoisi todella kovasti, että ensi syksy ei ole samanlainen farssi. Kieltämättä on niin, että saman tyyppisiä numeroarvioita nyt voidaan, ikävä kyllä, tehdä, ja siltä osin olisi todella toivonut, että hallitus olisi tässä yhteydessä ollut hiukan ryhdikkäämpi.

Maataloustulolain noudattaminen, johon ed. Rajamäki viittasi, ei minusta ole virhe, vaan se on oikea toimenpide siinä yhteydessä, kun viljelijöiden tulospimusta tehdään, niin kuin nyt tehtiin. Totta on kuitenkin se, että maataloustulolaki pitäisi mahdollisimman nopeasti uusia, ja olisi tietysti todella hienoa, jos se olisi nyt jo

valmis. Todennäköisesti kyse kuitenkin hallituksen kohdalla on tällä kertaa siitä, että haluttiin tehdä siirtoliike ja jälleen kerran, ikävä kyllä, siirtää välttämättä aivan uudenmuotoisenkin lain tekemistä.

Uudet visiot maataloudesta pitäisi pystyä luomaan nopeasti. Asetan tässä suhteessa varsin suuret toiveet maaseutupoliittiseen selontekoon, jonka hallitus on luvannut.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On hyvä, että myös keskustan edustajat ovat aika pitkälti näkemässä näitä uhkatekijöitä ja myös sen, että ollaan päätyvässä ilmeisesti aivan samanlaiseen syksyyn kuin aikaisemmin. Sehän johtuu juuri siitä, että me vain syydämme eläke-, luopumis-, bonus-, kesannointi- ym. järjestelmiin miljardeja, mikä ei ratkaise rakenteellista maataloustulopolitiikan perustaa eli hinta-, vientitakuu- ja kustannus-kompensaatiojärjestelmää, joka on kierre, joka tulee vain kalliimmaksi viljelijöille ja kansantaloudelle. Sen takia tarvitsemme tavoitehintoihin puuttumista ja maataloustulolain nopeata uudistamista.

Haluan korostaa sitä, että EY-selontekolausunto oli yksimielinen, mutta sosiaalidemokraateille se on kokonaisuus. Ei voida lähteä siitä, että hallitus ja keskustapuolue lähtevät keräämään siitä rusinoita eli ottavat sieltä maitokiintöiden vapauttamisen, maaseutupiirien kiintiön palautuvien kiintiöiden jakosysteemit ja samaan aikaan unohtavat rehuviljavuoren miljardien syönnin. Semmoiseen rusinoiden keruuseen me emme lähde. Ne rahat tarvitaan kotieläintuotannon kehittämiseen ja maaseutupoliitiikan rahoitukseen, mitä viljavuoren sulattamisesta on saatavissa. Tämä on syytä sanoa, koska hallituksen ja maataloustuottajien piirissä on luettu valikoiden maa- ja metsätalousvaliokunnan lausuntoa selonteosta.

Ed. S-L. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rajamäelle voin vakuuttaa, että ainakin itselleni maatalousvaliokunnan EY-lausunto on kokonaisuus. Nyt on todella se valitettava tilanne, että niitä hyviä linjauksia, joita siellä otimme ja löysimme, ei ole mitenkään huomioitu tehdyssä maataloustulosopimuksessa. Nyt olisi nimenomaan kustannuksia pitänyt lähteä alentamaan, ja ainoa tie on silloin rehuviljan hintaan puuttuminen ja vastaavasti hinnaanlennuksen kompensoiminen suoralla tulotuella.

Ed. Rajamäen kanssa olen valitettavasti siitäkin samaa mieltä, että aika pitkälti nyt on panostettu tuotannosta luopuviin ja eläkkeelle siirtyviin ja unohdettu nuoret, jotka ovat tässä taloudellisessa lamatilanteessa ylivelkaantuneet sen takia, että ovat hankkineet tilan aivan toisenlaisessa taloudellisessa tilanteessa ja tilan arvon romahdus on tosiasia ja velat pitäisi kuitenkin alemmalla tulotasolla hoitaa.

Kyllä nyt todella olisi aika löytää maatalouspolitiikkaan sellainen linjaus, joka myös veisi meitä lähemmäs EY:n kustannustasoa. Koska hakemus on jätetty, se on realiteetti, sen kanssa on elettävä.

Ed. V u o r e n s o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vielä viitaten ed. Rajamäen puheenvuoroon totean korjauksena sen, että tasapainotukseen ei suinkaan suunnata miljardeja, vaan noin 1 500 miljoonaa markkaa tänä vuonna. Sekin on muistettava, että tässä on myös aika suuri osuus viljelijöillä itsellään tulojärjestelmän kautta.

Tällä puheenvuorollani lähinnä tarkoitan sitä, että ainakaan viljelijöitä tästä tilanteesta ei nyt pitäisi syyllistää, koska he ovat omalla osuudellaan osallistumassa sekä tänä vuonna että ensi vuonna yhä enenevässä määrin markkinoiden ja myös tasapainotuksen hoitoon.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Vuorensolalle voin todeta, etten todella syyllistä maanviljelijöitä vaan katson, että hallitus ja nimenomaan tätä maatalouspolitiikkaa jatkavat tahot asettavat kyllä viljelijät todella viheliäiseen tilanteeseen jälleen ensi syksynä, koska tulee ilmeisesti lisää vientimaksuja ja lisää veroja sen takia, ettei puututa maataloustulopolitiikan perusteisiin. Minä kannan huolta viljelijöistä myös tältä osin, koska veronmaksajien ohella he ovat myös tämän päättömän maatalouspolitiikan uhreja.

Ed. S-L. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Rajamäelle vielä tästä keväästä, joka on ollut tavattoman kylmä: Saattaa olla, ed. Rajamäki, myös niin, että ne viljavarastot, jotka meillä tällä hetkellä ovat täynnä, ovat ensi syksynä hyvin tarpeen. Sitäkään emme todella tällä hetkellä tiedä. Toki emme sellaista tilannetta toivo.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Lopuksi haluan sanoa, että on

erittäin kallista pitää viljavarastoja täynnä. Voi kysyä viljavarastoinnin tasonkin järkevyyttä. Viime vuonna me maksoimme 220 miljoonaa markkaa pelkästään korkoja siitä, että pidimme viljaa varastoissa. Silloin voidaan tietysti miettiä, miksi tällaistakin varastointitasoa ylläpidetään. Olisi erittäin hyvä, jos voisimme osittain madallata varastojen tasoa, koska sinne menee myös verorahoja.

Ed. Mäki-Hakola: Herra puhemies! Olen äskettäin vaatinut valtion menojen supistamista jopa 10 miljardiin saakka tänä vuonna. Pääministeri Aho on katsonut vaatimukset ja käyttänyt siinä yhteydessä sanaa "vastuuttomia". Tämän lausunnon perusteella on syytä eduskunnan pöytäkirjoihin tarkastella numeerisesti kehitystä ja sen suuntaa, aivan kuivilla numeroilla vain ja varsin eleettömästi.

Kun hallitus antoi vuoden 1990 budjetin eduskunnalle syyskuussa vuonna 1989, oli koko valtion lainanottomomentti poistettu budjetista. Pääinvestoin valtionvelan nettokuoletukset arvioitiin 3 630 miljoonaksi markaksi. Tuossa vaiheessa kehitys kääntyi negatiiviseksi. Valtio joutui ottamaan nettolainaa 2 745 miljoonaa markkaa. Kun summat laskee yhteen, siitä syntyy se virhearvio.

Seuraavan vuoden eli vuoden 1991 budjetissa arvioitiin ko. vuoden valtionlainan nettokuoletukseksi 1 400 miljoonaa markkaa. Todellisuudessa nettovelka lisääntyi tilinpäätöksen mukaan — olen tuon tilinpäätöksen tänään tarkistanut — 26 945 miljoonalla markalla. Erotus arvioon verrattuna on 28 345 miljoonaa markkaa.

Ja tilanne jatkuu. Viime syyskuussa hallitus vuoden 1992 budjettia antaessaan arvioi nettolainanoton tarpeeksi tänä vuonna 28 125 miljoonaa. Nyt esillä oleva lisäbudjetti nostaa nettolainanoton jo 45 miljardiin.

Ja tilanne kehittyy. Tämän päivän arviot nettolainanoton tarpeesta liikkuvat jo 55—56 miljardissa. Eli nettolainanoton tarve on noussut kahdeksassa kuukaudessa jo kaksinkertaiseksi. Valtiovarainministeriössä arvioidaan nettolainanoton tarpeen nousevan tämän vuoden loppuun mennessä jopa 60 000 miljoonaan markkaan. Siis ylitetään jo se ennakoitu vauhti eli miljardi per viikko.

Mitä tämä luku 60 miljardia markkaa merkitsee? Nyt esillä olevan lisäbudjetin mukaan valtion tämän vuoden menot nousevat 182 miljardiin. Siitä siis rahoitetaan valtion nettovelalla

kutakuinkin tarkoin kolmasosa, siis lisävelalla kolmasosa. Sen lisäksi valtio ottaa ns. bruttolainanottoon liittyen noin 11 miljardia, luultavasti enemmänkin, velkaa velan ylläpitokustannuksista vastaamiseen. Eli bruttovelanotto tänä vuonna on luultavasti 75 000 miljoonan markan luokkaa.

Edelleen yksi vertailu. Suurin pääluokka eli sosiaalipääluokka on tämän vuoden tulo- ja menoarvion mukaan 56 miljardia ja nousua viime vuodesta on peräti 7,6 miljardia markkaa eli 17 prosenttia. Kun tämän budjetin pääluokan osalta viimeisen viikon aikana on ollut määrättyä dramatiikkaa ja on puhuttu perusturvan leikkaamisesta, voi kysyä, pitääkö tuo paikkansa. (Ed. Jaakonsaari: Ne ovat työttömyyskorvaukset ja toimeentulotuki!)

Mitä merkitsee nettovelanoton määrä suhteessa verokertymiin? Tulo- ja varallisuusveron tämän vuoden tuotto arvioidaan valtiovarainvaliokunnan mietinnössä 32,7 miljardiksi. Tämä on aika kiinnostava vertailu, muuten. Tuo summa tuskin täyttyy tänä työttömyysaikana. 30 miljardiakin saattaa olla yläkanttiin. Joka tapauksessa tulo- ja varallisuusvero tulisi kolminkertaistaa, jos sillä menojen ja tulojen välinen aukko täytettäisiin.

Olen lähetekeskustelussa todennut nämä samat numerot, mutta totean edelleen tässäkin, että muut verot tuottavat arvion mukaan näin: autovero 2,6 miljardia, liikevaihtovero, joka on suurin, tuottaa 46,7 miljardia, alkoholivero 1,52 ja leimavero 3,5 miljardia. Kaikkien näiden veromuotojen veroaste EY-maihin verrattuna on huippuluokkaa. Verotuksen nostaminen ei siinä mielessä ole ongelmaton.

Kaiken kaikkiaan velkaantumiskehitys on huimaava. Ja jos ministeri Aho toteaa, että jo ensi vuonna nettovelka putoaa tehtyjen päätösten ansiosta ehkä jopa 20 miljardiin, niin onhan tätä vähän vaikea uskoa. Miten 10 miljardin ns. supistukset pudottaisivat 60 miljardin nettovelan tänä vuonna 20 miljardiin markkaan seuraavana vuonna, kun edellisinä vuosinakin summat ovat jo olleet tuntuvasti suurempia? Näin varsinkin, kun velanhoitokulut tuntuvasti tulevat nousemaan, korkojen osalta varsinkin.

Mitä suuremmaksi valtionvelka paisuu, sitä kovempi on vakauttamisvaatimus. Jos velkaa ei kyetä vakauttamaan, siitä tulee "karttuva", ja nykymaailmassa luottottajat loppuvat. Nythän jo valtionkin reittausarvot ovat pudonneet puhumattakaan pankkien luottokelpoisuusarvoista.

Valtionkin velkaa pitää kuolettaa. Vuoteen 1995 mennessä pitää tällä menolla ottaa ainakin yhden budjetillisen verran uutta velkaa, vaikka talous alkaisikin toipua tämän vuoden loppua kohti.

Valtionvelan kasvu merkitsee tulevaisuuden verojen kasvua. Toisin sanoen tämän päivän ihmiset siirtävät veroja tuleville sukupolville. Jos se halutaan estää, on velanoton vastapainona nykyisten verojen korotus.

Kun seuraa keskustapuolueen kannanottoja, ei ole vaikea huomata, että menojen vähentämisen vastapainona heillä onkin juuri palkansaaajien verotuksen kiristäminen. Tätä vaihtoehtoa kokoomus ei hyväksy. Sen estämiseksi on pakko vähentää valtion menoja. Tästä asiasta puhumisen kieltäminen ja uskomattoman nopean velkaantumiskehityksen estämisvaatimukset ovat pääministeri Ahon mukaan "vastuuttomia". Mitä on sitten ajalehtiminen sokkona kohti valtiontalouden kriisiä ja veronkorotuksia? Kysynpä vain, olisiko se peräti "edesvastuutonta".

Kun olemme puhuneet valtion menojen vähentämisestä, taustalla on ollut suuri huoli paineista verojen korotuksiin. Kun on seurannut kannanottoja keskustapuolueen taholta, heillä todella on selvästi vaihtoehtona menojen leikkaukselle palkansaaajien verotuksen korotukset. On paljon parempi ja terveellisempää pitkällä tähtäimellä tulevia veronmaksajia ajatellen puhua menojen karsimisesta. En usko, että tällaisesta asiasta puhuminen voisi saada etumerkin "vasuuton".

Sisäasiainministeri P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Tarkoitukseni ei ollut osallistua tähän keskusteluvaiheeseen, mutta kun ed. Mäki-Hakola käytti samoja ilmauksia kuin eräät hänen puolueensa ministerikollegat ja myös eräissä päivälehdistä eräät kokoomuslaiset, kun ovat kertoneet, mitä keskusta on viime viikonvaihteen aikaisilla verolinjauksillaan sanonut, ja kun ed. Mäki-Hakolan tulkinta on niin väärin kuin oilla voi, niin siitä syystä haluan puheenvuoron käyttää.

Arvoisa puhemies! On ihan totta, että viime viikonvaihteen aikaiset tapahtumat ja niiden jälkeen syntynyt keskustelu osoittavat, että hallituksen sisällä nimenomaan vero- ja sosiaalipoliittisissa linjauksissa keskustan ja kokoomuksen välillä on aitoja erilaisia painotuksia.

Väite, että kannanottomme viikonvaihteesta merkitsisi palkansaaajien verotuksen kiristämistä, on todella vielä kertaalleen sanottuna väärä.

Luen, ed. Mäki-Hakola, sanatarkasti sen muotoilun, jonka keskustan valtuuskunta Savonlinnassa otti. Tuo muotoilu kuuluu näin: "Keskusta pitää tärkeänä, että kokonaisverotuksen kiristyminen estetään. Verorasituksen jakaantumista on oikeudenmukaistettava keski- ja pienituloisten verotusta keventäen."

Ymmärrän, että kokoomuksen ärähtelyjen taustalla on puolueen pelko siitä, että toimihenkilö- ja työntekijävaltaisten keski- ja pienituloisten verotuksen keventäminen saattaisi johtaa suurituloisten verotuksen kiristymiseen. Tästä mielestäni viime päivien aikaisessa keskustelussa on ollut kysymys. Me olemme ottaneet selvän kannan siihen, että viime syksyn jälkeen, kun raippaverot otettiin käyttöön — jossa ed. Mäki-Hakolan taustaryhmät olivat, ehkä on parempi, että en muistuta mieliin, missä arkkitehdit tuolle verolle olivat — yhtä kaikki veron käyttöönotto merkitsi suhteellisenä verona sitä, että poikettiin normaalista progressiivisen verotuksen ideasta, jossa suurituloiset maksavat tuloveroistaan suuremman prosenttimäärän veroa kuin pieni- tai keskituloiset verovelvolliset. Tuo ratkaisu ei ollut kovin oikeudenmukainen. Samat sanat sanoin viime syksynä tässä salissa silloin, kun raippaverosta päätettiin.

Kantamme oli viikonvaihteessa ja on, että raippaverosta pitää pystyä luopumaan ja niiltä osin kuin veroja tarvitaan, ja niitä varmasti tarvitaan, tuloverotus on hoidettava normaalilla progressiivisella verotuksella, jossa ne, joilla on enemmän tuloja, maksavat tuloistaan suuremman veroprosentin. Tästä on ollut kysymys.

Edelleen keskusta edellytti Savonlinnan kokouksessaan, että osa toimihenkilö- ja työntekijävaltaisten keskituloisten verotaakan keventämistä voidaan rahoittaa sillä, että otetaan käyttöön ensi vuoden alusta lukien energiaverot. Tämä sanotaan samaisessa kannanotossa, jonka voin ed. Mäki-Hakolalle ystävällisesti luovuttaa.

Tästä oli kysymys. Olen hyvin pahoillani, että tämä kannanotto on haluttu kääntää julkisessa sanassa aivan nurinkuriseksi: antaa kuva ja käsitys, että kannanotto merkitsisi verotuksen kiristämistä, kun kannanotto alkaa sanoilla, että kokonaisverotuksen kiristyminen on estettävä, ja sen jälkeen mennään siihen, että kättä on ojennettava nimenomaan keskituloisille. Ensin sanon keskituloiset, koska raippaverot kohdistuu suhteellisesti eniten keskituloisiin, ei pienituloisiin sen takia, että raippaveron säättämisen yhte-

ydessä otettiin käyttöön pienituloisimpien kohdalla veronkevennys, niin kuin ed. Mäki-Hakola tarkkaan muistaa. Tämä oli tausta tähän asiaan.

Mitä tulee keskusteluun ja väitteisiin, joissa on viitattu siihen, että keskustan viime viikonvaihteiset kannanotot ansiosidonnaisen eläketurvan osalta merkitsisivät puuttumista kaikkien ansiosidonnaiseen eläketurvaan tai kaikkien ansiosidonnaiseen sosiaaliturvaan, haluan tämänkin kohdan lukea sanatarkasti kannanotosta, kuten se on sanottu: "Valtion menojen supistamista on toteutettava oikeudenmukaisesti. Perusturvaetuksiin ei saa koskea. Sen sijaan korkeimpia palkkoja ja ansiosidonnaisia etuuksia, eläkkeitä, työttömyyspäivärahoja, sairausvakuutuskorvauksia ja muita etuuksia on alennettava." (Vasemmalta: Missä kulkee raja?) — No, tämä on tahdonilmaus siitä suunnasta, mikä on puolueen näkemys tässä asiassa. Hallituksen sisällä pitää löytyä se rajankäynti, ja uskon, että se löytyy, miten käytännössä tässä asiassa toimitaan.

En halua jatkaa keskustelua tästä yksityiskohdasta tämän enempää. Haluan vain välttämättömän tosiasian kertoa oikaisuksi niille viimeksi ed. Luttisen puheenvuorossa tuoduille ajatuksille, että oltaisiin kaikkea ansiosidonnaisesta turvaa leikkaamassa. Lehtien otsikot, eräiden varsinkin, ovat kirkuneet korkein kirjaimin sitä, että näin oltaisiin menettelemässä.

Minä ymmärrän ja annan arvon sille, että ed. Mäki-Hakola kantaa suurta huolta siitä, että valtion velka on päässyt kasvamaan liian suureksi. Hallitus on sopinut kriisipaketista. Se on 10 miljardin säästö siihen aiempaan kehykseen, joka oli olemassa. Tosiasiaa se on paljon enemmän kuin 10 miljardin markan reaalin säästö tämän vuoden budjetin todelliseen tasoon, kun otetaan huomioon, että tänä vuonna on 8 miljardin markan tukipaketti lähinnä pankeille. Se on reilusti yli 10 miljardia tosiasiaa. Mutta viimeinen rutistus oli 10 miljardin markan rutistus, josta hyvin konkreettisella yksityiskohtaisuudella sovittiin kolme neljä viikkoa sitten. Jos — ja uskon, että kun — tästä pystytään pitämään kiinni, se on astuminen sille kestäväälle tielle, jolla myös Suomen valtiontalous raivataan oikeille poluille.

10 miljardin markan lisäsäästön esittäminen jo päätettyjen 10 miljardin markan lisäksi on tietysti kunnianhimoinen tavoite, mutta sillä vaatimuksella saatetaan synnyttää sellaisia odotuksia, joihin ei pystytä käytännössä vastaamaan. Tällaisten odotusten synnyttämiselle ja

luomiselle ei mielestäni nyt ole mitään erityistä aihetta varsinkin, kun samalta suunnalta, missä esitetään useiden miljardien markkojen suuruaisia lisäsäästöjä, suljetaan säästöjen kohteista kuitenkin pois suurituloisten ansioetuudet tai suurituloisten verottaminen. Näissä yhteyksissä ei todellakaan nyt ole mielestäni realismia eikä edes välttämättömyyttä tai tarpeellisintakaan se, että uuteen 10 miljardiin nyt vielä kurkistettaisiin. Tahdonilmauksena ymmärrän, että se on pyrkimys, johon pitää mennä, mutta realistinen tavoite se ei ole.

Sen sijaan hallituksen sisällä on tänä päivänä sovittu viimeksi siitä, että hallitus pyrkii aikaistamaan aiemmin tekemiensä päätösten mukaisestikin tämän vuoden budjettisäästöjä eli eräät niistä säästöistä, jotka toteutetaan ensi vuonna, aikaistetaan tänä vuonna aloitettavaksi ja lisäksi kartoitetaan joukko muitakin säästömahdollisuuksia, joukko muitakin säästökohteita, joilla yhteensä saataisiin tämän vuoden budjettiin ehkä parin kolmen miljardin markan suuruiset säästöt.

Ed. Aittomies (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Keskustan puheenvuorossa on jonkin verran järjen hiventä, mutta kovin epä-määräinen suunnitelma on vieläkin. Nimenomaan se, että ostovoimaa kansalaisten piirissä pyritään virkistämään ja lisäämään vaikka vähänkin, on tärkeä asia, mutta se ei lisäännä sillä, että verorasitusta siirrellään veroasteikolla ylhäältä alaspäin ja päinvastoin. Ostovoiman on lisäännuttävä kaikilla tulojen ja tuloasteikkojen alueilla.

Mutta ed. Mäki-Hakolan näkemys on täysin mieletön. Ei Suomi pääse koskaan velkojensa eikä velkojensa lisääntymisen herraksi yksinomaan menojä vähentämällä vaan tulojaan lisäämällä. Suomen valtionvelka perustuu yksioikoisesti katsoen siihen, että valtion talousarvio täytyy kattaa ulkomaisella lainalla, kun sen verotulojen vähenemä on ollut jotakin 15—20 miljardia vuodessa ja menojen lisäys työttömyyskustannusten kautta toistakymmentä miljardia markkaa. Näistä velkavaatimuksista päästään vain lisäämällä valtion tuloja, toisin sanoen saamalla ihmisille työtä ja tuloja, jolloin he maksavat veroja kuten ennenkin, ehkä enemmänkin, ja jolloin valtion työttömyyskustannukset vähenevät.

Tämä on tietysti yksinkertaisesti sanottu, mutta yksinkertainen on asiakin. Toisin sanoen tässä vaiheessa meitä ei auta mikään muu kuin

ostovoiman nostaminen kotimaisilla markkinoilla ja kuluttajatasossa, vaikka sitten keinotekoisesti, jotta pyörät lähtevät pyörimään. Silloin kun pystytään verotuloja lisäämään, työttömyysmenoja vähentämään, vastaavalla summalla meidän tarpeemme ulkomaisen velan ottamiseen vähenee. Se on ainoa systeemi, millä päästään liikkeelle, eikä ed. Mäki-Hakolan opeilla eikä kokoomuksen. Kokoomuksesta pitäisi päästä mahdollisimman nopeasti eroon.

Ed. J a a k o n s a a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Pekkarisen ja ed. Mäki-Hakolan kinastelu ei varmastiakaan lisää luottamusta hallitukseen. Se osoittaa jälleen sen, että hallitus on keskeisessä poliittisessa linjauksessaan erimielinen. Aikaisemmassa poliittisessa kulttuurissa se saattaisi olla terveellistä moniarvoisuutta, mutta nykyään, kun poliittinen toimintaympäristö on niin ratkaisevasti muuttunut, se on hyvin vakavaa, talouden luottamuksen pohjaa nakertavaa poliittista kulttuuria. Voi olla, että tässä on myös tekijä, joka omalta osaltaan lisää laajaa sekä kotimaista että ulkomaista tuntuvaa epäluottamusta.

Oikeastaan vielä pahempi asia on se, että keskustelussa paljastuu porvarihallituksen ääretön näköalattomuus. Vaihtoehtoja ikään kuin olisi kaksi: verojen korottaminen tai säästöt, kun todellinen Suomen talouden nousuun saattamisen vaihtoehto on se, että pyörät saadaan pyörimään. Siinä on työllisyyskehitys erittäin olennainen tekijä. Kun saamme työllisyyttä parannettua, silloin saadaan lisää verotuloja ja paineet esimerkiksi toimeentulotukimenojen kasvattamiseen vähenevät. Tässä on se, missä hallitus nyt tekee ratkaisevia kohtalokkaita virhearviointoja, kun se, aivan kuten ed. Aittoniemi totesi, määrätietoisesti tuijottaa vain vientiteollisuuteen ja yhtä määrätietoisesti heikentää kotimarkkina-sektorien työllistämismahdollisuutta leikkamalla kulutuskysyntää. Tämä on se, mitä tämä hallitus tulee katkerasti katumaan vielä.

Ed. M ä k i - H a k o l a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olemme samaa mieltä kuin ed. Aittoniemi. Meidän pitää saada talouden toimeliaisuus lisääntymään. Sanon senkin hallitukselle myönteisenä, että se on erittäin paljon satsannut nimenomaan yrittäjätoiminnan ja viennin kannattavuuteen. Mutta aukko on niin tavattoman suuri, että vaatii kauan aikaa ennen kuin sellainen tilanne syntyy, että tällä pystytään

valtion tuloja merkittävästi lisäämään. Samalla tavalla on erittäin myönteistä myös, että ministeri Pekkarinen on tulossa jo siihen, että tämänkin vuoden menoja tulisi alentaa. Jos keskustelu on tähän johtanut, se on ollut tarkoituksenmukaista keskustelua.

Mutta kun keskustapuolueen puoluevaltuuskunta tekee sellaisen lausuman, että siirtämällä raippaverot suurituloisille asia ratkaistaisiin, en minä sano, että ministeri Pekkarinen olisi tässä populistinen, vaan tuo julkilausuma on populismia. Ei tällaista voi tehdä. Hyvin alhaisella tasolla jo, kun raippaverot otetaan ns. suurituloisilta, sosialisoidaan suurituloisten kaikki palkat sataprosenttisesti. Ei tämä ole mikään ratkaisu. Julkilausuman täytyy merkitä sitä, että nimenomaan keskituloisille laajenee verotuksen kiristäminen, ja tätä me kaikin keinoin vastustamme, ja tähän keskustapuolue ei onnistu näillä eväillä tulemaan.

Ed. V ä h ä k a n g a s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käyty keskustelu, ministeri Pekkarinen ja ed. Mäki-Hakola, oli jatkoa sille mediasarjalle, joka on pyörinyt julkisuudessa pitkän aikaa. Tehän voisitte nämä keskustella valtioneuvoston istunnossakin. Sanoisin ministeri Pekkariselle, että eiväthän ne ole mitään sellaisia faktoja, mitä te olette puoluekokouksessanne päättäneet, että hallitus tulee näin menetelemään. Minä kyllä pelkään sitä tilannetta, että kun tässä on puoli vuotta kunnallisvaaleihin, niin nyt aloitetaan tämän sorttinen keskustelu, että köyhällä ja pienituloisellakin on ystäviä, kun tähän saakka on rokotettu armottomasti ja otettu ostovoimaa heiltä pois myös keskustan taholta tässä hallituksessa. (Ed. Gustafsson: Oikein, ed. Vähäkangas!) Näinhän tässä on, ministeri Pekkarinen, nyt käynyt.

Kun te saitte verta pysähdyttävän vaalivoiton, silloin te lupasitte perusturvaa 3 000 markkaa jokaiselle suomalaiselle ja se oli yleinen keskustelun kohde. Missä on se 3 000 markkaa? (Ed. Jaakonsaari: Soppajonoja! — Ed. Laaksonen: Lisää veroja!) Lisää työttömiä on tullut ja ostovoimaa, niin kuin ed. Aittoniemi sanoi, on otettu nimenomaan tuloihinsa nähden eniten pienituloisilta ihmisiltä. Minusta tällaisten teesiin lukeminen, että nyt tultaisiin tekemään jotakin oikeutta pieni- ja keskituloisille, kestää vain sen ahdingon ajan, (Ed. Jaakonsaari: Naurettavaa!) missä ahdingossa te sen nyt annatte ennen kunnallisvaaleja, vaan se ei kestä yhtään kauempaa.

Ed. Luukkainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Pekkarinen yhtyi täällä ed. Mäki-Hakolan esittämään huoleen valtionvelan hurjasta kasvusta. Hallituksen talolta tämä näkemys minusta on kyllä hurskaste-lua, kun katsotaan sitä, että tämän lisäbudjetin yhteydessä pelkästään pankkien pelastuspakettiin upotetaan noin 30 miljardia markkaa valtion varoja ja sen viikonlopun kriisistäätöpakettin yhteydessä saatiin vaivoin raavituksi vasta 10 miljardia eli yksi kolmasosa pankkien pelastus-paketin rahoittamisesta. Loput, siis kaksi kolmasosaa, joudutaan ottamaan lisää velkaa valtiolle.

Mitä suurempi valtion rahoitusaliäämä on, sitä korkeammat korot myös tässä maassa vallitsevat, ja koko nykyisen hallituskauden ajanhan yrityksiä ja kotitalouksia ovat rasittaneet korkeat korot. Syksyn devalvaatiosta lähtien olemme joutuneet maksamaan 2—3 prosenttiyksikön kepulisiä koroissa verrattuna eukorkoihin, ja kun viimeisen pääministerin ja Suomen Pankin pääjohtajan välisen nokkapokan jäljiltä korot nousivat, ne eivät ole laskeneet. Eli mitä enemmän hallitus harjoittaa tätä poukkoilevaa talouspolitiikkaansa, sitä korkeammiksi korot jatkuvasti asteittain nousevat eivätkä tule alas. Suosittelemme hallitukselle eroilmoituksen jättämistä.

Sisäasiainministeri Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Vielä ed. Mäki-Hakolalle toistamiseen: Valkoisen muuttaminen mustaksi noilla eväillä, mitä te käytätte, nyt ei kerta kaikkiaan onnistu. Me olemme ilmoittaneet selvästi, että me emme hyväksy kokonaisverorasitteen nostamista. Se on estettävä. Vaalikauden mitassa sen alentamiseenkin pitää päästä, mutta tällaisessa velkamäärässä, missä nyt eletään, välittömästi ainakaan merkittävään alentamiseen vuonna 93 ei ole mahdollisuuksia. Siis sen nousun estäminen oli meidän ensimmäinen teesimme ja on meidän teesimme. (Ed. Mäki-Hakola: Se ei onnistu!)

Toinen teesi oli, ja sitä te ette voi miksikään muuttaa, meidän vaateemme siitä, että nimenomaan keskituloisen tavallisen toimihenkilökentän ja työntekijäkentän verotusta vuonna 93 pitää keventää. (Ed. Jaakonsaari: Pitää!) Mistä se keventämisvara otetaan? Siinä on kaksi suuntaa:

Toinen on tämän keskituloisia rasittavan raippaveron, erityisesti äsken kerrotuista syistä rasittavan raippaveron, poistaminen. Se on kei-

no, jolla mm. kevennetään. Ehkä muitakin keinoja löytyy. Mainitsin äsken, että voidaan ottaa käyttöön erilaisia välillisen veron muotoja, joista puoluevaltuuskuntamme määritteli energiaveron yhdeksi. Jos verovelvollisten sisällä täytyy verorasitetta uudella tavalla jakaa, niin kyllä on sitten suurituloisempien aika ottaa suurempi vastuu verorasitteesta kuin tällä hetkellä on asianlaita. (Ed. Vähäkangas: Mikä on suurituloisuuden raja!) — Esimerkiksi niillä tuloilla, missä ed. Vähäkangas ja useimmat tässä salissa ovat, varmastikin ollaan hyvätulaisia. (Ed. Vähäkangas: Kannattaisi mennä vähän alemmaksi!) — Vaikka vähän alemmaksikin!

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun olen kuunnellut ministeri Pekkarisen puheenvuoroja, on elävästi palautunut mieleen vanhat hyvät ajat, jolloin ed. Pekkarinen oppositioon lukeutuen pisti hallituspuolueen ed. Mäki-Hakolaa järjestykseen varsin tehokkaasti.

Olemme seuranneet myös viime päivinä tämänöistä poliittista viihdettä, jossa keskeiset hallituspuolueet kinastelevat keskenään. Saattaisiko olla mahdollista, että hankkisitte selkokielen hallitsevan stilisoijan, joka keskinäistä kirjeenvaihtoaan selkiyttäisi niin, että ymmärtäisitte, mitä tarkoitatte?

Edellinen hallitus tietyssä toimintavaiheessa laati hallitusohjelman täydennysasiakirjan. Nyt ehkä olisi paikallaan selkiyttämisasiakirja niin, että tasavallalla olisi jonkinlainen hallitusohjelma, jos tämä hallitus nyt räpeltelee huomisen luottamuslauseäänestyksen yli.

Vielä toivoisin, että ministeri Pekkarinen täsmentäisi, että jos keskusta on energiaverojen kannalla, niin ette kai nyt sentään rupea puun käyttöä energian lähteenä verottamaan, vaan keskitytte fossiilisten polttoaineitten verotuksen puolelle.

Ed. Ukkola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos ministeri Pekkarinen käyttäisi kolmannen puheenvuoron tässä salissa tästä samasta asiasta, niin hän varmasti olisi siinä puheenvuorossaan tullut peruneeksi ne kaikki päätökset, jotka keskustan puoluevaltuuskunta viime pyhän aikaan teki. Toisin sanoen keskustelu on kyllä tässä suhteessa ollut hyvin merkittävä. Kumpi, ministeri Pekkarinen, vähentää hallituksen luottamusta: se, että ei pysytä niissä säästölinjauksissa, joita hallituksessa on tehty, vai se, että pysyttäisiin niissä eikä tietyllä tavalla ryh-

dyttäisi julkisesti riitelemään siitä, tarvitaanko säästöä vai ei?

Ed. Luukkainen sanoi aivan oikein, että mitä suurempi on valtion budjetin alijäämä, sitä suuremmat ovat korot. Korot nimenomaan ovat supistaneet kansalaisten ostovoimaa paljon enemmän kuin valtion ja hallituksen säästö päätökset, mitä on tehty ja mitä esimerkiksi SDP niin kovasti arvostelee.

Minäkin haluaisin tietää, onko SDP ollenkaan huolissaan valtionvelan lisääntymisestä. Minä en ole vielä kuullut tänä iltana sanaakaan tästä asiasta.

Ed. Zyskowitz (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Pekkarinen tunnetaan veroasioissa hyvin asiantuntevana henkilönä, joka jo valtiovarainvaliokunnan verojaoston aktiivisena jäsenenä mm. viime vaalikaudella usein kävi silloisen hallituksen kanssa kovia otteja täällä salissa veroasioista.

Kun pääministeri Aho määritteli televisiohaastattelussa eilen illalla suurituloiset sellaisiksi, joilla on useampia kymmeniätuhansia markkoja kuukaudessa palkkatuloja, niin todellakin tilanne, ministeri Pekkarinen, on se, että vaikka näiltä suurituloisilta otettaisiin kaikki tulot veroina valtiolle, niin niillä tuloilla ei pystyttäisi pieni- ja keskituloisten kansalaisten verotusta keventämään. Näin ollen meidän huolestamme kokoomuksessa näistä keskustan veropuheista ei todellakaan ole se, puututaanko niiden kansalaisten verotukseen, jotka todellakin tienavat kymmeniätuhansia markkoja kuukaudessa ja joita tässä maassa on häviävän vähän, vaan meidän huolestamme on se, että kun keskusta on nyt virittänyt tämän verokeskustelun, niin todellakin pyrkimyksenä tai ainakin seurauksena, jos teidän politiikkanne noudatettaisiin, olisi nimenomaan myös keskituloisten kansalaisten verotuksen kiristyminen.

Kuten hyvin selväksi on puoleltamme tehty, sitä emme tule hyväksymään. Emme tule hyväksymään veroasteikkojen kiristämistä. Linja, joka on ainoa oikea ja kestävä, on se, että tasapaino haetaan nimenomaan valtiontalouden säästöillä, ei verotusta kiristämällä.

Sisäasiainministeri P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Vielä kertaalleen ed. Zyskowitzille. Kyllä minä ymmärrän, että kokoomuksen äärentelyn taustalla keskustan viime viikonvaihteen linjausten johdosta on se tosiseikka, että toimihenkilö- ja työvaltaisten keski- ja pienitu-

loisten verotuksen keventäminen saattaa johtaa suurituloisten verotuksen kiristämiseen. (Ed. Jaakonsaari: Voi mitä sanamagiasia!) Siinä se pelon paikka on!

Me olemme määritelleet hyvin tarkasti sen, että nimenomaan mainituissa ryhmissä kevennystä pitää saada aikaiseksi. Ei sitä kevennystä tietystikään, ed. Zyskowitz, voida rahoittaa sillä, että suurituloisimpien verotusta kiristetään. Ei kukaan ole sellaista esittänyt, ei pääministeri eikä kukaan muukaan.

Kertaan vielä, että samaisessa kannanotosamme me esitimme, että nimenomaan välillinen verotus ja siellä juuri energiaveron käyttöönotto on yksi lisätapa rahoittaa sitä aukkoa, mikä syntyy silloin, kun keski- ja pienituloisten verotusta kevennetään.

Ed. Kalliomäki: Puhemies! Toteaisin ministeri Pekkariselle, että turha teidän on tänne tuoda kokoomuksen ja keskustan julkisuudessa nostattamaa verokomediasia. Se on liian läpinäkyvää, ja varsinkaan sitä ei kannattaisi tuoda kinasteluun ed. Mäki-Hakolan kanssa. Ed. Mäki-Hakolaan nimittäin eivät tehoaisi edes järkipuheet, saati sitten keskustan kevyt veropoliittinen keväthuumori. On toinen juttu, ministeri Pekkarinen, jos olette valmis esittelemään jossain hyvässä tulevaisuudessa keskustan laajan kokonaisverotusta koskevan ohjelman. Sitä olemme odottaneet, emme tällaista kevyttä leikkittelyä, strippailua kokoomuksen kanssa julkisuudessa marginaaliverokuvioilla.

Ed. Ukkolalle totean, että sosialidemokraatit ovat todella huolissaan valtionvelasta ja vielä enemmän huolissaan kansantalouden velasta, joka on Suomen velkaongelman ydin, ei valtionvelka. (Ed. Jaakonsaari: Vielä enemmän työttömyys!)

Ed. Mäki-Hakolalle, vaikka hän poistuikin, haluan sanoa sen, vaikka hän on kovin paljon minua vanhempi valtiomies, että turha hänen on täällä tehdä pääministerille kysymyksiä. Pääministeri vastaa vain televisiossa, sielläkin väärin ja vääriin kysymyksiin.

Mutta sitten itse lisäbudjettiin. Tuo lisäbudjetti kuten kaikki muutkin sitä edeltäneet tai sitä seuranneet hallituksen talouspoliittiset toimet kuvaa karulla tavalla sitä sokeaa haparointia, joka alusta saakka on leimannut tämän hallituksen edesottamuksia. Lisäbudjetti on yhtäältä osoitus pakkoraossa tehdyistä hätäisistä päätöksistä ja toisaalta Ahon hallitukselle niin ominaisesta päätöskyvyttömyydestä aina kuilun par-

taalle saakka. Tämä paradoksi muuttuu lisäbudjetissa todellisuudeksi, kun sen toisessa ääripäässä mitataan miljardeja, joita sen kautta joudutaan syyttämään pankkijärjestelmän pelastamiseen, ja toisessa sitä toimettomuuden määrää, jolla jättityöttömyys ja työvoimavaltaisten yritysten konkurssikierre unohdetaan lähes täydellisesti.

Valtiovarainministerin vaatimus suomalaisen pankkijärjestelmän pelastamiseksi itse aiheutusta konkurssista saa lisäbudjetissa nopean, täysimääräisen ja isossa rahassa mitattavan sympanian puolelleen. Sen sijaan työministeriön pitkään ja perusteellisesti valmisteltu työllisyyden parantamis- ja elvytysohjelma jo aiemmilta kuu-kausilta on tyrmätty kerta kaikkiaan ja tylästi. Valtiovarainministeri Viinanen kasvattaa machomiehen mainettaan, mutta miten on laita työministeri Kanervan? Tai oikeastaan, mitäpä työministeri Kanervan laidasta! Miten käy konkurssikierteessä pyristelevien yritysten ja 340 000 työttömän, joista yhä suurempi osa on nuoria ja joista yhä suurempi osa on pitkäaikaistyöttömiä?

Tässä yhteydessä vain todettakoon, että hätähuitaisuna lisäbudjetit ei ole vielä yhtään mitään sen paniikkipaketin rinnalla, jonka kalpeat ministerit yön tunteina ns. kriisipaperin nimikkeellä värkkäsivät kasaan. On täysin käsittämätöntä, että Kullberg-operaation ja sitä seuranneen akuutin markan romahdusuhan alaisena kasaan haalittua miljardileikkuria nimitetään kirkkain otsin hallituksen säästöohjelmaksi, jolle opposition pitäisi esittää vaihtoehtoiset säästöohjelmansa lunastaakseen sananvapautensa. Ei ihme, että ministeri Kuuskoski pantuaan nimensä tuon paperin alle erosi. Niin täydellinen oli suunnitelmallisuuden ja talouspoliittisen kokonaisnäemyksen tappio tuona yhtenä yönä ja niin täydellinen oli täydellistä törmäilyä seurannut valtiovarainministeri Viinanen ja pääministeri Ahon poliittisen pelitaidon voitto sektoriministereistä, ministerit Kuuskoski ja Salolainen mukaan lukien.

Arvoisa puhemies! On kovin vaikeaa, ellei suorastaan mahdotonta keksiä, miten maan asioita olisi voitu hoitaa vielä onnettomammin, kuin on tapahtunut Ahon hallituksessa, jossa vuosi sitten suuria lupailut keskusta naruttelee kokoomusta sinne tänne ja huolehtii siitä, että mikään ei muutu ainakaan ajan vaatimusten mukaiseksi, ja jos ihan pakko on muuttaa ja muuttua, niin se tapahtuu vain kauhean kriisin ja kiirastulen kautta.

Pitäisi kai olla selvää, että onnistuneen talouspolitiikan hoito tässä siunatussa markkinataloudessa edellyttää erityisesti ja varsinkin pitkäjänteisyyttä. Suomen kansantaloudessa kysymys on silloin mm. siitä, että rakennemuutos etenee ja toimii avoimen sektorin vahvistamiseksi. Mutta miten kaikesta hurskastelusta huolimatta tapahtuu? Iiro Viinanen, Sixten Korkman ja muut talousviisaat puhuvat kyllä markkinatalouden, rakennemuutoksen, säästämisen ja tehokkuuden tärkeydestä, mutta tosiasia on, että massiivinen osa elinkeinotuesta virtaa edelleen siihen elinkeinon, joka pahiten hidastaa rakennemuutosta ja järjestöimmillä tavalla nielee vähäisiä julkisia varojamme ilman pienintäkään toivetta siitä, että se synnyttäisi kestävä ja kannattavaa yritystoimintaa.

Samaan aikaan kun huppu silmillä harjoitettu maatalouspolitiikka toimii sekä itse maatalouden että koko kansantalouden tervehdyttämistä vastaan, unohtaa hallitus miettiä, mitä keinoja juuri nyt olisi käytettävä, että Suomen teollisuus saataisiin iskukykyiseksi EY:n jäsenyyden kynnyksellä, tai edes, miten voisimme pelastaa henkitorissaan kituvat pienyritykset, tuhannet sellaiset, joille maailman korkeimpien korkojen maksaminen on ylivoimaista.

Pääministeri Aho on yrittänyt selitellä, että oikeastaan kuluva vuosi on ensimmäinen, jonka aikana hallitus toteuttaa ihan ikiomaan politiikkaansa. No, hyvä on, olkoon vaikka näinkin. Todellisten, tehokkaiden päätösten osalta Ahon hallituksen suuri vuosi 1992 on kuitenkin sekin jo valunut likimain hukkaan. Jos hallituksella on jokin kokonaisnäkemys talouden hoitamisesta, on se onnistunut sen harvinaisen hyvin kätke-
mään.

Hakiessaan erilaisten kriisiensä keskellä ratkaisuja ja solmiessaan hätäisiä säästöpaketteja hallitus tulee leikanneeksi kohtalokkaalla tavalla myös tulevan talouskasvun edellytyksiä: järkevä suhdannepolitiikka heittää kuperkeikkaa. Har-kitsemattomat säästöiskut koulutukseen ja tutkimukseen leikkaavat tulevan talouskasvun edellytyksiä. Niin tekee myös väärä ostovoimaa leikkaava veropolitiikka. Ja ilmeisesti suoraan selkäytimestä lähtevä tukiaisi- ja subventioviidakon suojele kuluttaa pohjaa talouden tervehdyttämiseltä.

Arvoisa puhemies! Julkisuudessa näyttää olevan kiinnostusta siihen, onko poliittisella oppositiolla talouspoliittista vaihtoehtoa. Kun tätä pohditaan, jää kummallisella tavalla unohduksiin, että itse asiassa istuvalla Ahon hallituksella

ei ole minkäänlaista talouspoliittista ohjelmaa, vaan kuten sanottu se ajelehtii kriisistä ja paniikkipäätöksestä toiseen ja arvelee, että siinä on sitä ohjelmaa on kerrakseen. Vaihtoehtoa ole-mattomalle on mahdoton esittää.

Sen sijaan moisen hallituksen politiikalle voi-daan esittää vaihtoehto sekä politiikan sisällön että toimintatapojen osalta. Sosialidemokraatit lähtevät siitä, että maan talouden kuntoonsaata-minen on liian vakava asia pelin välineeksi. Sitä ei tule sitoa porvarihallituksen paniikkiaika-tauluihin tai keskustan halukkaasti harrastamiin kabinettioperaatioihin.

Me olemme useaan otteeseen eduskuntavaali-en jälkeen esittäneet työllisyys- ja talouspoliittiset peruslinjauksemme, jotka sisältävät sekä välttämättömiä rakenteellisia, elvyttäviä että säästäviä päätösehdotuksia. Työ on koko ajan jatkunut. Teemme sitä perusteellisesti ja niin, että olemme milloin tahansa valmiit ohjelmalli-sellakin tasolla vastaamaan hallituksen kaata-viinkin esityksiin omilla vaihtoehdollamme, jos hallitukselta vain sattuu kattava kokonaisohjel-ma syntymään. Vielä näin ei ole käynyt.

Puhemies! Täältä nyt jo poissaolollaan loista-va hallitus on tietojen mukaan tänään esittänyt aikomuksensa järjestää budjettiriihi vielä kesä-kuussa, juhannuksen maisemissa, ehkä ei sen-tään ihan juhannuspyhinä, vaikka sitäkään ei voi poissulkea, kun tästä toilailevasta hallituksesta on kyse. Jos tällaista kummallista uutta valmis-telulinjaa lähdetään noudattamaan, on eduskun-nan edellytettävä, että se tapahtuu eduskunnan koolla ollessa ja näin täydessä poliittisessa päi-vänvalossa. Vai ovatko lähestyvät kunnallisvaalit niin suuri peikko, että niitä pitää budjetin teossakin väistää niin kauas kuin mahdollista ja niin suureen kansalliseen lomahiljaisuuteen kuin mahdollista.

Ed. M y l l e r : Arvoisa puhemies! Kun halli-tus vastasi sosialidemokraattien työllisyysväliky-symykseen, se lupasi tuoda eduskunnalle työllisyyssisäbudjetin. Nyt me käsittelemme tätä bud-jettia. Kuitenkin, niin kuin täällä on jo edellä todettu, kovin köykäiseksi on lisäbudjetti työllisyydenhoidon osalta jäänyt. 10:stä lisäbudjetin miljardista 8 on käytetty pankkien pelastamiseen ja vain muutamia kymmeniä miljoonia on riittä-nyt työllisyyden paranemista edesauttavaan kohdennettuun elvyttämiseen.

Sen sijaan heti lisäbudjetin antamisen jälkeen hallitus hätäisellä kriisipaketilla kyllä pureutui työttömien asemaan. On aivan käsittämätöntä,

että säästökohteeksi on keksitty työttömyyspäi-värahat. Näitä ansiosidonnaisia päivärahoja, jotka nyt ovat tulilinjalla, saavat ihmiset, jotka ovat perustaneet oman ja perheensä elämän työn ja siitä saatavan palkan varaan. Yhden kuukau-den päivärahojen menetys ja kun se todennäköi-sesti vielä esitetään takautuvasti otettavaksi, on todella suuri menetys silloin, kun rahat menevät asuntolainan maksuun ja ruokaan. Tällä saate-taan pitkäksi aikaa tällaisen perheen talous peri-katoon. Voiko tämä olla kansantalouden kan-naltakaan järkevää? Näinhän pankit vain lisää-vät luottotappioitaan ja sosiaalitoimistojen jo-not kasvavat. Nämä ovat tässä asiassa käytän-nön kysymyksiä, konkreettisia monelle perheel-le.

Suomalaisen sosiaaliturvajärjestelmän romut-tamista voidaan katsoa myös periaatteellisem-malta puolelta. Kannattaa etsiä vastausta kysy-mykseen, minkälaisissa olosuhteissa ja mitä tar-koitusta palvelemaan on Suomeen rakennettu yhteisvastuuseen perustuva sosiaaliturvajärjes-telmä, jolla pyritään minimoimaan äkillisestä tulojen alenemisesta aiheutuvat ongelmat. Tämä on tapahtunut vuosikymmenten kuluessa, mutta ei minkään tahon, ei sen kummemmin hallitus-ten kuin työnantajapuolenkaan, hyvän tahdon eleenä, vaan se on tapahtunut sen vuoksi, että tuotantoelämä on sitä vaatinut. Se on vastannut tuotantoelämän kulloisiakin tarpeita. Samasta syystä meille on myös kehittynyt neuvottelu- ja sopimusjärjestelmä. Molemmilla osa-alueilla on pyritty tilanteeseen, jossa työmarkkinoiden en-nustettavuus on mahdollisimman suuri, jotta välttyttäisiin tuotannon häiriöiltä.

Nyt onkin kysyttävä, minkälaista kokonais-säästöä saadaan toimintatavalla, jolla lisätään epävarmuutta koko yhteiskunnassa ja erikseen jokaisen ihmisryhmän kohdalla. Hallituksen olisikin nyt kyettävä löytämään sisällään yksi-mielisyys talouden hoidosta niin, että sen linja voitaisiin kokea koko yhteiskunnassa oikeu-denmukaisena. Tällaiseen linjanmääritykseen-hän ei hallitus ole kyennyt. Päinvastoin juuri sen sisäiset ongelmat, joista tänäkin iltana on saatu näyttö, ja neuvottelukyvttömyys ay-liikkeen kanssa on epävarmuutta ruokkiva tilanne.

Hallitus ei sisälläänkään pysty päättämään, mitä se haluaa. Tähän ei opposition tai ay-liikkeen myötävaikutusta edes tarvita. Voi vielä-kin kysyä, ja asia on ollut täällä jo puheissa esillä, kuinka paljon hallaa mm. viimeksi aiheutti suomalaisille hallituksen ja Suomen Pankin har-kitsematon kädenvääntö. Ainakaan se ei helpot-

tanut korkotason laskua. Päinvastoin se pitää korot korkeana, kun korkojen aleneminen olisi ehdoton edellytys sille, että Suomi saataisiin reivattua kohti talouden elpymistä.

Sosiaalidemokraattien työllisyysvälityksyksen yhteydessä puhuttiinkin paljon elvytyksestä. Jopa osa hallituksesta puheen tasolla sitoutui tähän. Mutta lisäbudjetissa ei kuitenkaan ole jälkeäkään tästä ajatuksesta.

Järkevää, elvyttävää talouspolitiikkaa olisi mahdollisuus tehdä mm. asuntotuotantoa lisäämällä. Kuten usean kerran tästä asiasta on puhuttu ja itsekin olen puhunut, kustannukset ovat nyt niin alhaalla, kapasiteettia vapaana ja kysyntää riittää erityisesti kohtuuhintaisille vuokra-asunnoille, että on todella huonoa sekä talous- että asuntopolitiikkaa, ellei nyt tilaisuutta kyetä käyttämään hyväksi.

Hallitus on toki lisäbudjetissaan vastannut tähän haasteeseen. Lisätäänhan perusparannusmäärää 2 000 asunnolla. Toki tämäkin on jotain, mutta tarpeeseen nähden todella vähän ja siihen nähden vähän, miten tätä aikaa pitäisi hyödyntää.

Suomessa on tulossa vuosikymmenen loppuun mennessä kova suma perusparannettavista asunnoista. Nyt olisi järkevää ja taloudellista määrätietoisesti purkaa tätä sumaa niin paljon kuin mahdollista. Pääosahan rakentamiskustannuksista, erityisesti peruskorjauskustannuksista, muodostuu palkkakuluista, jotka palaavat suurelta osin takaisin valtion kassaan säästyneinä työttömyyskorvauksina, välillisinä veroina ja tuloveroina. Muun muassa tästäkin syystä asuntorahaston toimintaedellytyksiä pitäisi nyt parantaa eikä viedä niitä laman varjolla kokonaan pois.

Hallituksen kriisipakettiin kuuluu tuntuva säästö valtion asuntorahoista tulevana vuonna. Kun rahaa sieltä pitää säästää 1,6 miljardia, joudutaan väistämättä puuttumaan valtion lainoituksen perusteisiin. Nykyisinhän vuokra-araviin myönnetään 95 prosentin valtion laina. Tällä järjestelmällä on onnistuttu sen muutaman vuoden voimassaolon jälkeen selvästi parantamaan asunto-oloja monilla paikkakunnilla. Säästövaateen jälkeen valtion lainaosuutta jouduttaneen pudottamaan tasolle, jolla myöskään aravalainoitettut vuokra-asunnot eivät käynnisty. Jos niiden rakentaminen käynnistyykin, kohtaa vuokrataso niin korkeaksi, ettei asunnoista ole kysyntää, tai toisena vaihtoehtona valtion säästyneet varat on käytettävä asumistukeen.

Jos 1,6 miljardin säästötaavoite todella viedään

läpi, mikä ei ole järkevää elvytysajatuksen eikä talouspolitiikan kannalta, mutta jos se kuitenkin viedään läpi, on tässä tilanteessa järkevämpää, että tuotantotavoitetta väliaikaisesti pudotetaan. Se on ainakin järkevämpää kuin se, että koko asuntorahastojärjestelmä ja koko sosiaalisen asuntotuotannon järjestelmä romutetaan. Mielestäni meillä ei ole varaa kansakuntana romuttaa hyvin toimivaa asuntorahastoa eikä valtion asuntolainasysteemiä. Kysymyksessä on aivan samanlainen perustavaa laatua oleva asia kuin ne uhkat, jotka nyt liittyvät hallituksen esityksiin sosiaaliturvan leikkauksesta ja sen rakenteiden muuttamisesta.

Arvoisa puhemies! Meillä olisi vielä mahdollisuus lisätä nyt käsittelyssä olevan lisäbudjetin elvyttävää vaikutusta asuntorakentamisen avulla. Perusrakentamisen tarpeista jo puhuinkin, mutta myös vuokra-asuntoja voitaisiin saada lisää, ilman että se juurikaan vaikuttaisi budjetin loppusummaan. Omistusravien rakentamiseen on edelleenkin varattu huomattavasti enemmän lainaosuutta kuin niitä järkevästi tulee lähtemään rakenteille. 5 000:sta hk-aravasta joutaa 1 000 hyvin muuttaa vuokra-asunnoiksi, jolloin niiden rakentuminen varmistuu. Alun perinhän tämän vuoden budjettiin sisältyi 6 000 hk-aravan rakentaminen, mutta lainoitusjakoa tehdessään hallitus joutui jo luopumaan 1 000:sta, koska näille asunnoille ei yksinkertaisesti juuri nyt löydy kysyntää, vaikka rakentajia tunnetusti etsittiinkin epätavallisen tehokkaasti. Sen sijaan vuokra-asunnoista on Suomessa ainakin kasvukeskuspaikkakunnilla jatkuva pula.

Arvoisa puhemies! Kun säästetään, on säästön kohteen oltava ainakin sellainen, ettei rahaa vain siirretä taskusta toiseen. Puuttuminen työttömyyskorvauksiin on paitsi kovaa ja epäoikeudenmukaista politiikkaa myös lyhytnäköistä asioiden hoitoa. Jotakin kautta on ihmisten toimeentulo kuitenkin varmistettava, viime kädessä sosiaalitoimistossa. Tällöin siirretään valtion velvollisuuksia kunnille, joilla tunnetusti on vähintään yhtä vaikeaa taloudellisesti kuin valtiolla.

Edelleen, jos asuntotuotannossa säästetään nyt siten kuin hallituksen kriisipaketti edellyttää, se merkitsee noin 20 000 vuosittaisen työpaikan menetystä. Vertailun vuoksi voi sanoa, että nyt käsittelyssä oleva lisäbudjetti tuo noin 9 000 työpaikkaa.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro):
Herra puhemies! En jaksa uskoa sitä, mitä ed. Myller puhui ja mitä on vuosikaudet puhuttu

alituksista satsaamisesta asuntotuotantoon. Sillä tietenkin saattaa olla tälläkin hetkellä merkitystä. Sillä saatetaan saada työtä muutamille sadoille rakennustyömiehille. Se on tietysti erityisen positiivinen asia. Meillä on tällä hetkellä asunnoista runsauden pula. Esimerkiksi Tampereella on saatavissa vuokra-asuntoja varsin kohtuullisilla vuokrilla, jopa niin, että kohtuuhintaisia vuokralle tarjottuja asuntoja ei saada vuokralle, niihin ei saada vuokralaisia.

Näkisin, että ainoa keino tällä hetkellä yhteiskunnassa on laajempi satsaaminen yhteiskunnan pyörien liikkeelle panemiseksi ja likvidin satsaaminen yhteiskuntaan kaikilla alueilla eikä pelkästään joidenkin vuokra-asuntoprojektien rakentamisessa. Tilanne on tällä hetkellä se, että meillä on riittävästi asuntoja. Jos halutaan, että asunnot saadaan vielä enemmän sosiaalisessa tarkoituksessa ihmisten käyttöön, niin hallituksen tulee muilla toimenpiteillä edistää toimintaa. Turhaan meidän on rakentaa asuntoja, kun niihin ei ole asukkaita. On ihan sama, jos alkaisimme tehdä rautakankia eikä niillä olisi käyttöä, kun kukaan ei niitä tarvitse.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemen puheenvuoron johdosta totean, että Tampereen kaupungissa kaupungin asunnonhakujonossa on tälläkin hetkellä noin tuhat asunnon tarvitsijaa. He ovat ihmisiä, jotka eivät pysty vapailta markkinoilta asuntoja saamaan.

Varsinaisesti, arvoisa puhemies, pyysin puheenvuoron ed. Myllerin puheenvuoron johdosta. Hän ihan ansiokkaasti kiinnitti huomiota puheenvuorossaan moniin seikkoihin. Puutun lähinnä asiaan, johon hänkin kiinnitti huomiota, eli korkeaan korkotasoon ja siihen, ettei hallitus ole riittävästi ponnistellut siihen suuntaan, että korkotaso laskisi. Korkotason laskemisella olisi aivan ratkaiseva merkitys siihen, kuinka pieni ja keskiuuri teollisuus lähtisi tässä maassa pyörimään. Nyt me tiedämme, että vientiteollisuus on lähtenyt vetämään, mutta työttömyysluvut koko ajan vain nousevat. Korkotason alentamisella olisi paljon paljon huomattavampi merkitys kuin sillä, että jatkuvasti jaksetaan puhua siitä, että työntekijöiden pitäisi luopua oikeuksistaan pekkaspäiviin ja lomarahoihin. Pekkaspäivät ja lomarahat saattaisivat tuoda hetkellisen, hyvin väliaikaisen avun, mutta pidempivaikutteista, teollisuutta elvyttävää ruisketta siitä ei olisi.

Toinen asia: On puututtu jatkuvasti ja esitetty työttömien toimeentuloon puuttumista, ansiosi-

donnaiseen työttömyysturvaan. Ne ovat koko ajan suunnitelmia, joilla ihmisten elintasoa, ostovoimaa, kulutuskysyntää leikataan ja sitä kautta kaiken aikaa lisätään työttömyyttä nimenomaan kotimarkkinapuolelle.

Ed. K a u t t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen aina epäillyt, että ed. Aittoniemi mahdollisesti katsoo vain matemaattisesti koko yhteiskuntarakennelmaa. Mielestäni esille tuli hyvä esimerkki. Hän laski, että tuhat asuntoa on ilman asukasta Tampereella ja samanlaisesti ilmoitetaan, että tuhat ihmistä on jonossa. Tämä ruletti ei aivan näin toimikaan. Todelakin tällä hetkellä on kyse siitä, että vapaita asuntoja on, mutta ne ovat sen hintaisia, että ihmisillä, jotka ovat asuntojonoissa, ei ole minäkäänköisiä mahdollisuuksia päästä näihin asuntoihin ja maksaa niitä vuokria. On sellainen tilanne, että monin paikoin ns. vapaiden markkinoiden asunnot ovat aivan eri vuokratasolla. Toisekseen on kyse myös siitä, että asuntoja ei välttämättä ole tarjolla vuokralle, vaan niitä yritetään myydä eikä ihmisillä ole varaa niitä ostaa.

Kuten ed. Myller puheenvuorossaan totesi, meillä ei ole varaa lopettaa asuntotuotantoa, vaan sitä on jatkettava myös siltä pohjalta, että tuskin tämä kurjuus meillä ikuisesti kestää. Siinä vaiheessa, kun tilanne muuttuu, miten mennään eteenpäin? Jos ei pidetä tiettyä yhteiskunnallista asuntotuotantoa pystyssä, niin jälleen on edessä se, että hinnat nousevat yhtäkkiä ylöspäin ja ylöspäin ja entistä useammalta karkaa tavoite käsistä.

Ed. M y l l e r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kieltämättä itsellenikin on tullut monta kertaa mieleen, kun tästä asiasta puhuu, kykeneekö siitä puhumaan niin selkeästi, että asia tulee ymmärretyksi. Nimittäin asiahan on niin, että ne asunnot, jotka on rakennettu korkean kustannustason aikaan, ovat nyt tyhjiään. Ne ovat erittäin kalliita, ja vain ehkä osa niistä on väliaikaisesti vuokramarkkinoilla. Siinä vaiheessa kun hinnat lähtevät nousuun, nämä asunnot ovat myynnissä, ja sen jälkeen vuokralaiset niissä asunnoissa ovat täysin turvattomia, koska meillä on hyväksytty tämä sääntelystä vapauttaminen ja samassa yhteydessä se, että vuokralaisella ei ole enää irtisanomissuojaa.

Siinä vaiheessa kun asunnot, joista puhun, ovat valmiita, ollaan ehkä puolentoista vuoden päässä. Jos siinä vaiheessa meillä ei ole vaihtoeht-

toja ihmisille asuntomarkkinoilla, voidaan odottaa sitä samaa tilannetta, joka koettiin kolme vuotta sitten. Kysyntää on enemmän kuin mihin voidaan vastata, ja jälleen kerran me olemme siinä tilanteessa, että ihmiset pakotetaan hankkimaan omistusasunto.

Ed. U k k o l a : Herra puhemies! Hallituksen lisäbudjetti on käsitellyssä hyvin merkilliseen aikaan. Yhden vuoden ikäinen porvarihallitus ja sen talouspolitiikka koki syksyllä haaksirikon, kun markka devalvoitiin pakosta. Se on puhunut säästämisestä, mutta kuten ed. Mäki-Hakola hyvin selkeästi numeroilla ilmoitti, se ei ole todellisuudessa pystynyt säästämään vielä peniäkään. Kuuluu säästöpakettikin syntyi pakon edessä, ja sitten pakeni hallituksesta ministeri.

Hallitus hallitsee virkamieshallituksen tavoin mottonaan: kyllä se siitä. Hallituksella ei ole voimassa olevaa hallitusohjelmaa. Vuoden ikäinen hallitusohjelma on jo aikaa sitten käynyt vanhanaikaisesti. Hallitus riitelee keskenään säästöistä ja veroista ja sitten kuvittelee, että hallitukseen voitaisiin luottaa. Vain sellainen hallitus ansaitsee luottamuksen, joka tietää, mitä se tahtoo ja mihin se pyrkii. Suomi tarvitsee hallituksen, joka osaa päättää, joka osaa pitää sanansa ja jonka tekoihin voidaan luottaa, joka pystyy tekemään päätöksiä muulloinkin kuin kriisin varjossa, joka ei sano tänään tätä ja huomenna tuota.

Olen hämmästykseni alkanut kaivata jo sinipunaa toimintatapaa. Päätöksiä tuli ihan normaalissa järjestyksessä. Sen sijaan en ole kyllä kaivannut sinipunaa tapaa salailua asioita. Tässä suhteessa tämä hallitus on edeltäjänsä parempi. (Ed. Gustafsson: Mitä salailua edustaja tarkoittaa?) Nykyinen hallitus ei kuitenkaan täytä enää yhtään edellä lueteltua ehtoa. Siksi ei kannata surra, vaikka se kupsahtaisi huomenna nurin.

Nyt voi jo myös kysyä, kummasta päähallituspuolueesta kompurointi johtuu: kokoomuksesta vai keskustasta. Ulkoapäin tarkasteltuna ei voi tulla muuhun tulokseen kuin siihen, että keskustasta ei kerta kaikkiaan ole luotettavaksi ja asiallisesti hallituspuolueeksi. Ministerit pelaavat omia pelejään sen sijaan, että ottaisivat tehtävänsä vastuullisesti. Tärkeämpää on ministerin oma imago kuin se, että ministeri tekisi päätöksiä niistä asioista, joita ministerin vastuulle kuuluu.

Eeva Kuuskosken erolla on ollut jo vaikutuksia keskustapuolueen politiikkaan. Keskusta ei

enää uskalla pysyä hallituksen yhteisesti sovitulla säästölinjalla. Se haluaa olla vielä sosiaalisempi kuin Eeva Kuuskoski. Keskustan eduskuntaryhmä tulee pakostakin jakautumaan jossakin vaiheessa kahdeksi.

Pääministeri Ahonkin ajatusmaailmaan Kuuskosken ero on jo vaikuttanut. Puoluevaltuuskunnan kokouksessa pääministeri Aho veti tosiasiallisesti hallituksen säästämiseen perustavalta talouspolitiikalta pohjan pois. Aivan ilmeisesti pääministeri Aho sanoutuu pikapuoliin irti ns. uudesta yhteiskunnallisesta työnjaosta, jota hän esitteli muutama kuukausi sitten. Ilmeisesti hän jonkin ajan kuluttua sanoo, ettei Suomea voidakaan hallita ilman vanhan maailman korporatismia. Kuitenkin se oli järkevin ajatus, mitä tältä hallitukselta on koko aikana kuultu.

Arvoisa puhemies! Nyt kun vienti on ryhtynyt vetämään, vaarana on, että hallitus kriisin varjossa alkaa uskoa, ettei säästämistä tarvitaakaan. Vaarana on, että hallitus tekee ne samat virheet, joita Suomessa on aina tehty, kun nousukausi on alkanut: Talouspolitiikkaa löysätään, vaikka säästäminen on välttämätöntä nousukauden hillitsemiseksi. Valtion menoja on leikattava juuri nyt, koska säästöt silloin ajoittuvat oikeaan aikaan eli nousun alkuun. Tätä on korostanut mm. Suomen Pankin pääjohtaja Sirkka Hämäläinen.

Kiistatta hallitus ei ole aivan yksin syyllinen kompurointiin. Tässä maassa ei ole sodan jälkeen tarvinnut leikata saavutettuja etuja. Tähän saakka on aina ollut jaettavaa. Etenkin 60-luvun lopulta alkanut etujärjestöjen valtakausi toi tähän maahan järjestelmän, jossa jokainen sai jotakin. Asioista päätettäessä kuultiin jokaista eturyhmää, jokaista osapuolta. Osapuolia olivat eturyhmien luottamusmiehet, jotka eivät vastaa toiminnastaan edes omille jäsenilleen, saati kansalle. Vastuussa olevilta eli kansanedustajilta ei kuitenkaan kysytty mitään. Kun jaettava loppui, niin sitten devalvoitiin. Niinpä 80-luvun lopulla alettiin elää velaksi, kun jaettavaa ei ollut enää omasta takaa.

Esko Ahon hallituksen tärkein ja kannatettavin ajatus on korporatistmin purkaminen, uuden ajattelun etsiminen yhteiskuntapolitiikkaan. Hallituksen on otettava vastuu finanssipolitiikasta ja sitouduttava säästämiseen. Työmarkkinajärjestöjenkin on ymmärrettävä, että myös niillä on osavastuu työllisyydestä. Se ei suinkaan merkitse sitä, että hallituksen ja valtion velvollisuutena ei edelleen olisi harjoittaa ns. aktiivista työllisyyspolitiikkaa. Totta kai hallituksen ja

valtion tulee yhteiskunnan varoilla tukea yrittämistä ja uusien, nimenomaan tuottavien työpaikkojen synnyttämistä. Se on sitä oikeaa elvytyspolitiikkaa, johon liukenevät vähät varat nytkin pitäisi käyttää.

Mutta ammattiyhdistysliikkeenkin on oivallettava, että myös sen vaatimuksista riippuu, onko tässä maassa tulevaisuudessa työpaikkoja vai liukenevatko ne muualle. On käsittämätöntä, ettei ay-liike tätä tajua, vaikka se kannattaa Euroopan yhteisön jäsenyyttä. Ay-liike ei halua joustaa tuumaakaan, jotta nuorille saataisiin harjoittelupaikkoja. Se ei suostu edes myöhentämään ensi kesän lomarahoja esimerkiksi työntekijöiltä otettavina lainoina, jotta ensi kesän yli pienet ja keskisuuret yritykset jotenkuten selviäisivät. Jääräpäisyyden takia tuhannet yritykset nyt uhkaavat mennä konkurssiin ja kymmenet tuhannet uhkaavat joutua työttömiksi.

Arvoisa puhemies! Tästä huolimatta on painokkaasti sanottava, että lomarahosta päättäminen ei kuulu eduskunnalle eikä kansanedustajille. Se on puhtaasti työmarkkinajärjestöjen asia. Niitä ei voi hallitus tai eduskunta määrällä tässä asiassa. Jos järkeä ei löydy, niin rahat kasvaviin työttömyyskorvauksiin on sitten otettava sieltä, missä veronmaksukykyä on. Ja missä muualla sitä on kuin veronmaksajilla, kansalaisilla? Se tietää sitä, että hallitus ja eduskunta joutuvat puuttumaan myös ansiosidonnaisten etujen tasoon, jotta saadaan rahaa uusiin työttömyyskorvauksiin. Verotusta ei kovin paljon enää voi kiristää. Tässä asiassa kokoomus ja SDP ovat oikeassa. Sen sijaan veropohjaa kyllä voidaan laajentaa.

Jos hallitus pystyisi olemaan yksimielinen ja pysyisi valitsemallaan talouspoliittisella linjalla, sitä voisi ehkä kannattaakin. Tämä ei merkitse sitä, että hallituksen jokainen säästoesitys pitäisi hyväksyä. Esimerkiksi ministerin Kuuskosken ajama ilmaisen hammashuollon laajentaminen pitää perua ja nopeasti. Uusiin uudistuksiin ei ole tässä tilanteessa varaa. Mutta hallituksen linjattomuus ja eripura on niin selkeä, ettei hallitukselle ilmeisesti uskalla luottamusta huomenna antaa.

Siksi olisi toivonut, että SDP olisi tässä tilanteessa esittänyt paljon yksilöidymmän oman talouspoliittisen vaihtoehto-ohjelmansa. En jaksa uskoa, että SDP on sitä mieltä, ettei hallituksen ja valtion ole säästettävä, mutta yhdessäkään virallisessa puheenvuorossa minä en ole säästämisestä kuullut riviäkään. Se talouspoliittinen linja, jota SDP nyt oppositiossa esittää, eli jatku-

va velalla elvyttäminen, on mahdoton. Minä en uskokaan, että SDP vastuullisena hallituspuolueena olisi tätä mieltä. Olen aivan varma, että puolueen kansanedustajat tietävät tämän itsekin. Hallitusvastuuseen joutuessaan — ja se voi joutua siihen hyvinkin pian — SDP säästäisi ilmeisesti yhtä innokkaasti kuin porvarihallituskinkin. Giljotiinin uhrin ehkä olisivat jossakin määrin toiset kuin nyt porvarihallituksella. Ainakin maaseudulla saataisiin pistää reppu olalle ja lähteä käpyttelemään työttömyyskassajonoihin.

Arvoisa puhemies! Olen pettynyt siihen, ettei SDP ole tuonut esille selkeämpää vaihtoehto-ohjelmaa. Keskustelusta päätellen eduskuntaryhmässä on niin viisaita ihmisiä, että heidän kyllä uskoisi pystyvän laatimaan oman listansa 10 miljardin markan säästöistä. Kun he eivät sitä tee, niin onko syynä se, että puolueella ei olekaan hallitusta parempaa viisautta? Vai ovatko kansanedustajat kuin kynsille lyötyjä ilman ministeriöiden virkamiehiä, jotka nyt palvelevat toista herraa, hallitusta? Jos se on syynä tekemättömyyteen, niin miksi tässä pitäisi hallitusta vaihtaa? Virkamiehet, joiden joukossa on demareita melkoinen joukko, tekevät samat leikkauslistat, olipa hallitus minkä värinen tahansa.

Arvoisa puhemies! Aion nukkua yön yli ja katsoa, annanko hallitukselle luottamukseni vai kannatanko SDP:n esittämää epäluottamuslausetta. Lausumassa, minkä ed. Luttinen luki, oli kyllä sellainen puute, että siinä ei puhuttu nimenomaan säästämistä yhtään sanaa. Jos tämä olisi ollut mukana, niin minunkin kannanottoni olisi jo tässä tilanteessa selkeä eikä minun tarvitsisi ottaa väyrysiä.

Ed. K a u t t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En tiedä, harrastaako ed. Ukkola vielä ns. tutkivaa journalismia, vai mistä johtuu, että hänen puheenvuorostaan tuntuu, että hän on oppositiossa joka suuntaan: oppositiossa hallitukseen, oppositiossa ay-liikkeeseen ja oppositiossa vielä oppositiopuolueeseenkin eli sosialidemokraatteihin nähden ja hyvin vapaasti esittää näkemyksiään, mikä aiheuttaa — ja hänen mielestään ilmeisesti lähinnä ay-liike — nykyiset taloudelliset vaikeudet konkurssiseineen ja työttömyyksiin. Minua jäi hämmästyttämään, miksi hän ei puheenvuoroissaan mieti myös laajemmin yhteiskunnallisia taustoja: Siinä, missä ay-liike on etujärjestöliike, voi miettiä myös sitä, minkälaisia mahdollisia liikkeitä MTK:n puitteissa ja yleensä maa- ja metsätalousneuvotteluissa on tehty.

Sinänsä otetaan terveiset vastaan, mutta jän kaipaamaan kovasti hänen puheenvuorostaan sitä kuuluisaa liberaalia talouspoliittista linjaa. En ole siitä todella kuullut edes säästö-sanan verran koskaan aiemmin.

Ed. S a a r i o : Herra puhemies! Poliitiikka on kamppailu-urheilua, sen todisti ed. Ukkolan mielenkiintoinen puheenvuoro. Minusta hetken tuntui siltä kuin olisin ollut nyrkkeilyottelussa, sillä häneltä tulee lyöntejä sekä oikealta että vasemmalta ja muutama näppärä jab mahtui siihen mukaan. Kiitollisena yleisönä haluan tämän todeta. Kun edustaja pohdiskeli ensi yön uniaan, niin minä toivon, että edustaja voisi käydä nukkumaan, voisiko sanoa, päättäväisenä siinä tietoisuudessa, että hallitusta nyt kuitenkin on syytä tukea. Vaikka minun tehtäväni ei toki olekaan vastailla niihin kysymyksiin, jotka edustaja esitti sosialidemokraattien vaihtoehtoista talouspoliittista ohjelmaa peräen, niin kaiken sen perusteella, mitä olen tähän mennessä kuulut toteaisin, ettei sieltä ole tulossa mitään erityistä. Voi sanoa, että paras on hyvän vihollinen ja tätä hallitusta on näin kohtuullista syytä sietää etenkin, jos se pystyy tuon manaamanne korporatismiin saamaan maillensa.

Mutta, herra puhemies, niin kiihottavia yksityiskohtia kuin tämä lisätalousarvio tarjoaisikin, pyydän kiinnittää huomiota ainoastaan sen eräaseen kohtaan, joka liittyy suomalaiseen yhteiskuntaan pesiytyneeseen kummalliseen uskoon, että valtakunnan tasapuolinen taloudellinen kehittäminen edellyttää aina teollisuuspoliittisia virheinvestointeja.

Veitsiluoto osakeyhtiö on hyväuskoisen teolistamispolitiikan ja itsekkään aluepolitiikan näivetystautinen jälkeläinen, ei kuitenkaan lehtolapsi, sillä se on siunattu täällä talossa, jossa tämän tyyppiset liitot siunataan. Sen kivuliasta elämää ehdottaa hallitus keinotekoisesti jatkettavan.

Yritys perustettiin aikanaan yltiöpäisessä, mutta varmaan hyvää tarkoittavassa uskossa kiinnittämättä lainkaan huomiota jo tuolloin nähtävissä olleisiin vaatimuksiin, joiden mukaan Suomen metsäteollisuuden menestyminen edellytti jo tuolloin sen tehokasta integrointia päämarkkina-alueelle Keski-Eurooppaan. Yksinomaan tästä näkökulmasta Veitsiluoto oli sijaintinsa kannalta virheellinen: liian etäällä puuholto huomioon ottaen ja ennen muuta liian pieni ottaen huomioon sen kehityksen, johon nyt on suomalainen metsäteollisuus joutunut.

Yrityksen historia osoittaa, että sen kannattavuus on mahdollista ainoastaan huippusuhdanteiden aikana. Voisiko sanoa hieman kääntäen erästä kulttuuripersoonaa lainaten: "Se elää syksystä joulun huippuaikojansa." Tämän päivän tiedoilla tehty taloudellinen ja yhtä lailla strateginen tarkastelu ei juurikaan anna toivoa paremmasta tulevaisuudesta, ellei tehdä todella radikaaleen meneviä muutoksia, muutoksia, joita tässä talousarviossa ei kuitenkaan ole esitetty.

Kannattamattomasta markkinasellusta riippuvainen Kemijärven sellutehdas on kroonisesti kilpailukyvytön. Kasvavan neitseellisen kuidun halpatuotanto näet pitää markkinasellun hinnat alhaalla myös jatkossa. Tätä tosiasiaa ei muuta miksiäkään se, minkä me kaikki tiedämme, että sellu reagoi hyvin nopeasti kysynnän muutoksiin. Me olemme nähneet käytännössä, että sen hintataso ei ole enää voinut muodostua sellaiseksi, että yksinomaan sellun tuotanto kannattaisi. Tässä tilanteessa Kemijärvi joutuu tukeutumaan vaikeutuvaan puuholtoon nimenomaan puun tuotannon äärialueilla. Tilannetta eivät helpota erämaametsistä syntyvät ympäristöpaineet. Kun tehtaalla ei ole edellytyksiä tuotannon laajentamiseen tai integroimiseen jatkojalostukseen, jää sen kohtaloksi kurjistuminen kannattamattoman markkinasellun tuottajana.

Konsernin Oulun ja Kemin tehtaiden problematiikka liittyy niin ikään yrityksen sijaintiin. Puuholto on keskeinen rajoitin näiden yrityksen kehittämisessä nimenomaan koivukuitupuun niukkuuden estäessä laajentamasta tuotantoa. On syytä muistaa, että tuolla hakkuualueella kilpailee varsin moni muu puun tarvitsija suhteellisen kapeasta marginaalista.

80-luvun aikana yritys on toteuttanut sananmukaisesti henkeäsalpaavan investointiohjelman. Se on integroinut sellun tuotannon paperin valmistukseen aivan oikein pyrkien näin vähentämään suhdannevaihtelujen vaikutusta taloudelliseen tulekseen. Näin ikään se on nectanut jalostusastetta asettamalla painopisteen entistä pidemmälle jalostettuihin, päällystettyihin papeihin. Nyt vain kuitenkin sattuu olemaan niin ikävästi, että hienopaperin markkinat tänään ja tulevaisuudessa näyttävät sekä kysynnän että hinnanmuodostuksen osalta toimivan yrityksen näiden tavoitteiden vastaisesti.

Yrityksen tuotantotekninen taso on epäilemättä pääpiirteissään varsin korkea, ja tämän problematiikan esiin tuonnilla ei ole tarkoitus syyllistää yrityksen palveluksessa työskenteleviä ihmisiä, sillä he joutuvat toimimaan niillä reuna-

ehdoilla, jotka ylioptimistinen päättäjä aikanaan on heidän kannettavakseen asettanut.

Viittasin yrityksen tuotantoteknisen tason korkeuteen. Se on samalla aiheuttanut sen, että sen saavuttamiseksi tarvittavat kustannukset ovat nostaneet velkarasitteen kohtuuttoman korkeaksi, ja tässä itse asiassa onkin tämän yrityksen tai konsernin todellinen dilemma. Yrityksen liikevaihto on vuodesta 1989 lähtien dramaattisesti alentunut, ja arviot kertovat, että entinen taso, siis noin 3,9 miljardia, saavutettaisiin vasta joskus vuosikymmenen puolivälissä.

Kaikkein ongelmallisinta on kuitenkin käytöksen romahtaminen vuoden 1989 noin 1 miljardin tasosta 14 miljoonaan vuonna 1991. Kun yrityksen nettokorot ovat noin 20 prosenttia liikevaihdosta eli runsaat 0,5 miljardia markkaa, ei käyttökatteella kyetä näin ollen hoitamaan kuin vähäinen osa vieraan rahoituksen aiheuttamista kuluista. Massiivisesta investointiohjelmasta johtuen yrityksen korkokulut tulevat pysyttelemään vuositasolla keskimäärin 700—800 miljoonassa markassa aina vuosikymmenen puoleenväliin saakka. (Ed. Aittoniemi: Johtopäätökset?) — Johtopäätöksiä voi tehdä tarkaavainen ja älykäs kuulija joka hetki. — Oletettavissa olevalla myyntikatteen kasvulla ei ole mahdollista saattaa yritystä kannattavaksi.

Kun operatiivisen toiminnan rahoitusjäämä asetuu vuosikausiksi yli 1,5 miljardin tasolle lähennellen useina vuosina 2:ta miljardia, merkitsee se yksinkertaisesti sitä, että tasapainottamisen täytyy tapahtua joko ottamalla uutta lainaa 5,5 miljardin markan päälle tai käyttämällä kasvavassa määrin veronmaksajain varoja osakepääoman korotukseen. Tätä gapia ei veronmaksajain rahoilla kuitenkaan pystytä ikinä korvaamaan.

Hallitus on päätenyt ratkaisuun, jonka mukaan yhtiön osakepääomaa korotettaisiin, mihin tarkoitukseen se esittää hyväntahtoisesti 150 miljoonan markan määrärahaa. Tämän lisäksi yrityksen toimintaa on tarkoitus budjettiteitsetukea lisäämällä metsähallitukselle suunnattujen hankkimiseen tarkoitettujen määrärahojen 200 miljoonalla markalla. Tällä summalla olisi tarkoitus valtuuttaa metsähallitus ostamaan yhtiön metsäomaisuutta.

Kun yhtiön hyödynnettävät metsävarat ovat saamani informaation mukaan valtaosin hyvin hoidettua mutta nuorta taimikkoa ja näin toden myös odotusarvoltaan varsin futuurista ja jos tällaisen hehtaarihinnaksi arvioidaan 4 000 markkaa, saisi valtio näin lisää maata noin

50 000 hehtaarin verran, mikä lieene noin kolmannes Veitsiluodon omistamasta metsäalasta. Kun ottaa huomioon sen harrastuksen, jota on esiintynyt valtion metsäomaisuuden myymiseksi varsin valikoidulle väestöosalle, ei metsätaloudellisia perusteita kaupalle saattaisi syntyä, jollei taka-ajatuksena ole todella ryhtyä suureksi metsäomaisuuden tukkuriksi. Operaatiota on epäilemättä arvioitava yhteiskuntatalouden näkökulmasta.

Minä ymmärrän tavattoman hyvin sen huolekkisuuden, jolla kehitysalueen ja tuon seudun ihmiset seuraavat tämän kaltaisen yrityksen tulevaa kehittymistä. Yhtä lailla ymmärrän sen, miten suurella ilolla otetaan vastaan kaikki se apu, joka mahdollistaa tämän todellisuuden jatkumisen, vaikka se todellisuus itse asiassa ei perustuisi realistisiin arvioihin. Tässä tapauksessa uhrina on se maakunta, se ympäristö, joka on joutunut ikään kuin sitoutumaan tämän tyyppisen yrityksen kanssa tapahtuvaan elämään. Esimerkkihän ei ole mitenkään ainutlaatuinen, sillä Suomen teollistamisen historia tuntee monia vastaavia tapahtumia, monia vastaavia yrityksiä, joista joidenkin nimikin saattoi alkaa jopa samalla kirjaimella.

Vaikka vaa'an toisessa kupissa epäilemättä on yhtiön tulevaisuuden vaarantuminen, on toisaalta erinomaisen vaikeata löytää perusteita 350 miljoonan markan sijoitukselle, jolla ei tämän näkymän mukaan pystyittäisi suoriutumaan edes viime tilikauden kuluessa kertyneen vieraan pääoman kuluista. Näin ollen eduskunta kyllä olisi viisas, mikäli edellyttäisi paljon pidemmälle meneviä selvityksiä siitä, millä tavoin toisaalta sen alueen kehittämistä hoidetaan, jolla Veitsiluotoniminen yritys toimii, ja millä tavoin veronmaksajain varsin niukkoja varoja käytetään ns. elinkeinoelämän vireyttämiseen tähtäävässä prosessissa.

Henkilökohtaisesti näkisin, että tämän osakeyhtiön tulevaisuuden ratkaisu ei ole jatkuva veronmaksajain tuki, vaan sen seikan ripeä selvittäminen, onko yrityksellä tai joillakin sen osilla todella relevanttia strategista yhteensopivuutta suomalaisessa metsäteollisuudessa yleensä, ja tätä kautta ratkaisun löytäminen. Muussa tapauksessa joutuu väistämättä miettimään näiden miljoonien sijoitusta ja vertaamaan sitä esimerkiksi innovaatioherkän ja ehkäpä osiltaan tuollaisen high tech -viritteisen pk-yritystoiminnan tarpeisiin. Kun esimerkiksi seuraa tilastoja, jotka kertovat siitä, millä tavoin Tekes on voinut hyödyttää muutamien vuosien aikana toimin-

nassaan suomalaista yhteiskuntaa, helposti ryhtyisi ajattelemaan, että näille rahoille vaihtoehtoinen ja teollisen pohjamme kehittymisen kannalta paljon merkittävämpi ja oikeampi muoto olisi sijoittaa ne rahat esimerkiksi Tekesin kautta jaettavaksi tutkimus- ja innovaatiotoimintaan sekä niiden lanseeraamiseen.

Herra puhemies! Tulen yksityiskohtaisessa käsittelyssä ehdottamaan näiden kahden perusteluosassa mainitun menokohdan poistamista.

Ed. Skinnari merkitään läsnä olevaksi.

Ed. K o r v a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olen eri yhteyksissä esittänyt ed. Saariolle kutsun tulla vierailemaan Lappiin ja tutustumaan Lapin olosuhteisiin. Erityisesti olen ajatellut esitellä Lapin hallintoa ed. Saariolle, mutta laajennan nyt hänen puheenvuoronsa kuultuani kutsun myös siihen, että hän tulee tutustumaan Lapin ja varmasti myös Oulun läänin teollisuuteen. Nimittäin äskeinen puheenvuoro osoittaa sen tosiseikan, että hän ei valitettavasti tunne Lapin ja Pohjois-Suomen olosuhteita eikä myöskään teollisuuden toimintaa, vaikka on muuten yritystoiminnan asiantuntija.

Ensinnäkin se tosiasia, että Veitsiluoto Oy jalostaa nimenomaan Lapin ja Oulun läänin puuta ja on puuraaka-aineiden lähteillä, pitäisi tunnustaa eikä sanoa, että se on syrjässä raaka-ainelähteiltä.

Toinen tosiasia, joka pitäisi ottaa huomioon: Kun hän viittaa siihen, että tämä on aluepolitiikalla synnytetty, visioimaton, epäonnistunut hanke, on muistettava, että Veitsiluoto Oy on perustettu jo ennen kuin käsiteltä aluepolitiikka on edes tunnettu. Se on toiminut kautta historian valtion rahoituksen osalta vain hyvin pienen osakepääoman kautta ja hankkinut muuten toimintaedellytyksensä aivan normaalilla tavalla. On myös muistettava, että valtio on saanut osakepääomasta osinkoa jatkuvasti aivan nykyistä vaikeaa tilannetta lukuun ottamatta.

Kemijärven tehtaasta on todettava, että se on yhtiön ilmoituksen mukaan yhtä kilpailukykyinen kuin muutkin Suomen metsäteollisuuden yksiköt tällä hetkellä. Yhteiset tappiot vain ovat 6,5 miljardia markkaa koko Suomen metsäteollisuudessa.

Toivon, että ed. Saario ja muutkin, jotka tästä asiasta ovat kiinnostuneet, kuuntelisivat puheenvuoroni, jossa aion vielä laajemmin käsitellä ed.

Saarion puheenvuoroa, joka minusta on lähtökohdiltaan todella pöyristyttävän asenteellinen.

Ed. V ä h ä k a n g a s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei yhtään budjettikeskustelua tässä talossa sen toistakymmenen vuoden aikana ole käyty, mitä minäkin täällä olen ollut, ettei kokoomuksen taholta olisi valtionyhtiöihin tartuttu kiinni. Niissä puheissa on aina ollut yhteinen sävel: Ne ovat kannattamattomia, ne ovat väärin paikkoihin sijoitettuja, ja ne joutaisi lopettaa, yksityistää tai myydä.

Minä kyllä ihmettelen ed. Saarion näkökulmaa tässä asiassa, kun hän sanoo minusta melkoisen reippaalla tavalla, että tämä on ollut hyväuskoisen teollisuuspolitiikan ja itsekkään aluepolitiikan näivetystautien jälkeläinen. Minä toivon, että jos ed. Saario ed. Korvan kutsuun vastaa, niin ei ainakaan siellä pohjoisessa lausuisi tällä tavalla.

Ei se elämä ole sen kivuliaampaa ollut Veitsiluoto Oy:llä, en usko, kuin muillakaan vastaavilla puunjalostusyrityksillä. Sillä on vaikeutensa niin kuin on kaikilla muillakin. Mutta jos haluamme maata pitää asuttuna laidasta laitaan, kyllä tällä teollisuudella on paikkansa siellä.

Pitää nähdä, että monet valtionyhtiöt syntyivät senkin takia, ettei ollut kilpailua. Ne syntyivät sen takia, että nähtiin niiden tarpeellisuus työllistäjänä. Ja monet pienet yritykset syntyivät valtionjohtoisten yritysten viereen ja tällä tavalla työllistävät paljon väkeä.

Minä erittäin suurella mielenkiinnolla odotan ed. Savelan kannanottoa, kuinka positiivisena hän ed. Saarion esityksen näkee ja tuleeko hän kuinka lämpimästi sitä kannattamaan.

Ed. S a v e l a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ensin ed. Vähäkankaalle: Minä tulen lämpimästi kannattamaan Veitsiluoto Oy:n toimintaa ja sen kehittämistä pohjoisilla alueilla.

Ed. Saariolle: Toivoisin, että ed. Saario katsoisi pikkuisen pitemmän aikaa peiliin sekä ajatellen taakse- että eteenpäin. On varmasti paikallaan todeta, että lyhyellä tähtäyksellä, jos tarkastellaan tämän päivän tilannetta, Veitsiluoto Oy:n tuloslaskelma ja tase osoittavat samaa kuin muutkin puunjalostusteollisuudessa, ei niissä suuria eroja ole. Ero on kuitenkin siinä, että kyseessä olevaa yhtiötä on tietoisesti rakennettu jalostusastetta nostaen, mihin omistaja ei ole paljonkaan sijoittanut. Se on tosiasia tämän päivän Veitsiluoto Oy:stä.

Puunjalostusteollisuutta ja sen suorittamia investointeja pitää tarkastella vähintään 15—20 vuoden aikavälillä, myös tässä yhteydessä, joka on mittava investointi, parin miljardin investointi paperipuolen suurhankkeeseen. Se on sisältänyt myös muuta kuin pelkästään tuotannollista investointia. Siinä on mittava määrä myös ympäristöllisiä investointeja, jotka ovat tietysti räsittämässä. Se pitää meidän ottaa huomioon silloin, kun investoinnin rasitetta tarkastellaan.

Myös tämä alue on potentiaalista puuntuotantoaluetta. Tulevaisuudessakin, kun ajatellaan puun käyttöä, siellä tarvitaan omaa tuotannollista toimintaa. Tässä mielessä Veitsiluoto on se, joka jalostaa sillä alueella sen kuidun, mitä tarvitaan ja mitä saadaan myös omalta alueelta. On totta, että lyhyen kuidun saannissa on ollut vaikeuksia, mutta sen sijaan pitkän kuidun saannissa on erinomaista mahdollisuutta meillä olemassa.

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. Tennilä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Saariolle huomauttaisin, että Suomi elää metsästä kasvavassa määrin, mikä ei tietenkään ole hyvä asia, mutta se on realiteetti. Metsää on hyvin paljon Pohjois-Suomessa. Totta kai tuotantolaitosten pitää olla siellä, missä raaka-aineetkin ovat, vai mitä? Muutenhan koko teollistamispolitiikassa ei ole järjen häivää.

Veitsiluodon osalta on kysymys nykyisissä vaikeissa oloissa paitsi suhdannetilanteesta ja koko vaikeasta ajasta myös siitä, että sitä on, niin kuin tässä jo tuli esille, hyvin voimaperäisesti kehitetty, on tehty isoja investointeja. Olen varma, että jollei niitä olisi tehty, Veitsiluotoa vastaan hyökättäisiin sillä, että se on vanhanainen, aikansa elänyt ja sen vuoksi se pitää ajaa alas. Veitsiluodon pelastaa se, että se on moderni, uudenaikainen, hyvin pitkälle jalostava tehdas, joka tulee kyllä nousemaan, kunhan toinen tilanne ylipäättään taloudessa syntyy ja kunhan omistaja myös sijoittaa siihen, niin ettei kaikkea pidä aina velkarahalla tehdä.

On meillä esimerkki toisenlaisestakin valtion-yhtiöstä, joka toimii muualla kuin siellä, missä Suomen puu kasvaa. Ensi-Gutzeit meni Saksaan. Minä en oikein ymmärrä, jos tämä on ihailtavaa teollistamispolitiikkaa. Ei suomalainen ainakaan siitä työtä saa. Mutta kun kuuntelein ed. Saarion puhetta, minulle tulikin se tunne, että ääni oli Jaakobin ääni, mutta kädet olivat

karvaiset Eesaun kädet. Enso-Gutzeithan siellä puhui fuusiota tavoitellen. Lopettakaa jo Veitsiluodon parjaaminen!

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuulin ennakkoon ed. Saarion puheenvuorosta ja odotin, että hän olisi lähtenyt liikkeelle Kirkkoniemien sellutehdashankkeesta ja todennut, että se ei onneksi toteutunut. No, siitä emme kuulleet, sen kuulumme nyt. Odotin, että hän olisi Kemijärven tehtaan kohdalla puhunut Kuolasta puunhankinta-alueena ja pohdiskellut sen tilannetta ja tulevaisuutta. Siitä emme kuulleet.

Sen sijaan kuulumme siitä, että Oulun ja Kemmin tehtaat ovat huonossa paikassa. Olen jyrkästi eri mieltä. Ne ovat, niin kuin täällä on todettu, raaka-aineen lähteillä. Ne ovat vielä meren rannalla ja vielä niin, että hakkuusäästöä on Pohjois-Pohjanmaalla, mikä on hankinta-alueita, siis on raaka-ainetta runsaasti. Meren rannalla kun ollaan, niin voidaan lyhytkuituista puuttuvaa osuutta tuoda ulkomailtakin. Eucalyptusta on tuotu ja sillä tavalla mahdollisimman edullisella hinnalla. Toisin sanoen tässä suhteessa tehtaitten sijainti on erinomaisen hyvä.

Ongelma on kannattavuus. Kun velat ovat yli kaksi kertaa liikevaihto, niin kuin meille on opetettu, silloin tietysti on kannattavuusongelmia, kun pääomakustannukset ovat todella suuret.

Meillä on kaksi vaihtoehtoa. Toinen on Norjan malli. Vastaavassa tapauksessa ajettiin firma hallitusti konkurssiin ja aloitettiin hyvällä pääomapohjalla toiminta uudestaan. Samalla vielä saneerattiin tuotantolaitospuolta. Toinen vaihtoehto on, että osakepääoman lisäys on sellainen, että firma tulee taloudellisesti kannattavaksi.

Ed. Ukkola (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Edustajat ed. Saarion puheeseen antamissaan vastauspuheenvuoroissa ovat oikeastaan sanoneet ne asialliset perusteet, jotka ed. Saarion puheenvuorosta voi ylipäättään sanoa. Olen pahoillani siitä, että ei pelkästään tässä asiassa vaan muissakin tällainen aluepoliittinen, alueellinen kitka on ilmeisesti lisääntynyt eduskunnassa. Minusta se on huono asia, koska meidän pitää Suomea yrittää kehittää ja katsoa kokonaisuutena.

Ed. Saariolle voi sanoa sen, että kun Suomi menee EY:hyn, jos me emme pidä huolta siitä, että Pohjois-Suomessa on teollisuutta ja koko

Suomi on asuttuna laitoja myöten, EY-jäsenyyden vaikutukset tulevat olemaan paljon ankarimmat kuin tällä hetkellä kuvitellaankaan. Tällaiset puheenvuorot ovat toki sallittuja, en halua kenenkään suuta tukkia, mutta minusta ne ovat valitettavia.

Kannatan ed. Korvan ajatusta siitä, että etelästä lähtöisin olevat kansanedustajat menisivät tutustumaan pohjoiseen elämään. Sitä kannataisi hieman laajentaakin. Aivan hyvin me pohjoisesta olevat kansanedustajat voisimme tutustua suurten asutuskeskusten sosiaalisiin ja asuntopoliittisiin ongelmiin, jotka varmasti täällä ovat vaikeammat kuin pohjoisessa. Tällaista yhteistyötä nimenomaan aluepolitiikassa, joka tulee olemaan eduskunnan tärkeimpiä asioita, minä hallintovaliokunnan jäsenenä toivoisin hallintovaliokunnan toiselta jäseneltä eli ed. Saariolta.

Ed. Saario (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minäkin olen pahoillani siitä, että keskustelu teollisuuspolitiikasta helposti silloin, kun puututaan sen joihinkin negatiivisiin seuroksiin kuten kannattamattomuuteen, kun kannattavuus on tietysti eräs yrityksen elämisen keskeisiä edellytyksiä, saa ikään kuin saatteekseen epäilyn siitä, että suhtaudutaan perimmältään negatiivisesti maan eri osiin ja niissä eläviin ihmisiin. Siitähän ei ole kysymys. Tosiasiaan on se, että minusta pelastusoperaation täytyy tuntua varsin kipeänä niiden veronmaksajien kohdalla, joiden verovarot kertyvät pohjoisessa ja jotka uppoutuvat yritykseen, joka näillä näkymin ei tule saavuttamaan kannattavuutta, ei lyhyellä eikä myöskään pitkällä aikavälillä.

Mitä tulee yrityksen sijaintiin, väistämätön tosiasia on ja se on laskelmillakin osoitettu, että puut olisi kannattanut kuljettaa hakkuualueelta muihin tehtaisiin. Sen takia ei välttämättä olisi tarvinnut tehdasta perustaa erityisesti, kun tiedämme, mitkä ovat tuon varsin mittavan investoinnin taloudelliset seuraukset.

Pyydän, herra puhemies, saada kiittää kutsusta saapua Lappiin. Ilmoitan, että matkustan Lappiin aina omalla kustannuksellani ja niin tulen tekemään vastakin. Toivottavasti tapaan siellä miellyttäviä ihmisiä.

Ed. Savola (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Toistan erään asian ed. Saariolle. On tarkasteltava huomattavasti pitemmällä tähtäyksellä metsäteollisuuden hankkeita kuin tämän

vuosikymmenen puoliväliin, vähintään 15—20 vuotta. Voin vakuuttaa, että kyseinen yhtiö rakenteellisesti, kun otetaan kemian teollisuus mukaan, on sellainen, jolla on tulevaisuutta. Se on myös suuruusluokaltaan sellaista tasoa, että suuruuden ekonomiaakaan ei uusilla integraatio- ratkaisulla tästä parane.

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! Suomen valtiontalous on nyt niin rapakunnossa, että sitä ei saada terveille raiteille, ellei alijäämää pystytä radikaalisti supistamaan ja katkaistamaan velkakierrettä. Siksi on äärettömän tärkeää repiä kuluvan vuoden budjetti auki uusien säästökohteiden löytämiseksi.

Käsillä oleva laman pohja on ainutlaatuinen hetki ravistella valtiontalouden rakenteita ja purkaa budjettiviidakkoo. Jos tilaisuus nyt jätetään käyttämättä, valtiontaloutta ei onnistuta myöhemminkään kääntämään terveille pohjalle. Lisäsäästöjä on etsittävä paitsi kuluvan vuoden varsinaisesta budjetista myös nyt käsiteltävänä olevasta ensimmäisestä lisäbudjetista. Sitä seuraavien lisäbudjettien loppusummien olisi syytä olla negatiivisia, koska vain siten tämän vuoden menotaso saataisiin pysymään edes jotenkin ai-soissa. Valtion menojen kasvuhan on viime vuosina päässyt täysin rystäytymään käsistä. Vuosina 91 ja 92 valtion menothan kasvoivat reaalisesti yhteensä yli 20 prosenttia.

Yhtä lailla kriittisesti on käytävä läpi myös valtion tulopuoli. Suomi tarvitsee nopeasti perusteellisen verouudistuksen, ei mitään pikkunäppärää asteikkosäästöä tai raippaveron veivamista vaan sellaisen verouudistuksen, joka korjaa talouden rakenteita kestäväan suuntaan ja jossa verotuksen painopistettä siirretään työn verottamisesta ympäristöhaittojen verottamiseen.

Progression korottamisen tiehän on jo auttamattomasti kuljettu loppuun. Suomessa on jo nyt maailman kolmanneksi korkein progressio Tanskan ja Belgian jälkeen. EY-kuviodien mukaisesti meidän on pystyttävä alentamaan tuloveroa, laajentamaan veropohjaa ja otettava käyttöön kattavat ympäristöverot.

Nykyinen laman pohja on juuri oikea hetki lanseerata uudet ympäristöverot ja siirtää siis työn verottamisesta ympäristöhaittojen verottamiseen. Nyt yrityssectorille annettaisiin riittävän ajoissa oikea signaali verotuksen tulevastä kehityssuunnasta, jolloin se voisi ottaa sen huomioon tulevissa investointisuunnitelmissaan.

Nousukauden aikana investointien jo ollessa päällä verorakenteen muuttaminen olisi huomattavasti hankalampaa. Kun ympäristöverot kuitenkin enemmän tai myöhemmin on kestävä kehityksen näkökulmasta pakko ottaa käyttöön, se olisi parasta tehdä nyt, kun sopeutusvaikutukset olisivat kaikkein pienimmät.

Ympäristöverot ohjaavat talouden rakennetta uusimman, puhtaimman ja säästävimmän tekniikan käyttöön. Ne suosivat koulutusta ja työtä pääoman ja raaka-aineiden tuhlailun sijaan ja, mikä tärkeintä, ne ohjaavat ympäristön kannalta kestävämpään tuotantorakenteeseen. Hallituspuolueiden kansanedustajat ovat tähän asti halunneet jättää ympäristöverokysymyksen niin sanotusti hautumaan. Tämä hautomishalukkuus on epärationaalista, koska siitä ei makseta edes hautomispalkkioita.

Hallitus, varsinkin pääministeri Aho, on kehuskellut toimintakykyään ja ui itsetyytyväisyydessä, kun se onnistui omin voimin raapimaan kokoon säästöpaketin, jolla se saa kerätyksi taskuunsa 10 miljardia markkaa. Samanaikaisesti sen toisesta taskusta kuitenkin vuotaa liki 30 miljardia markkaa pankkien portfolioihin. Näillä vaivoin kootuilla säästöillä saadaan rahoitetuksi vasta 1/3 pankkien pelastuspaketista, ja loput valtio joutuukin sitten ottamaan velkaa, joutuu ottamaan velkaa tilanteessa, jossa valtion velkaantumisvauhti on jo ylittänyt kriittisen pisteen. Lisävelanotto on venäläisen ruletin pelaaamista. Valtion velanotto on kuluvana vuonna niin mittavaa, että jos sama summa koottaisiin veroilla, pitäisi tulovero kolminkertaistaa, seikka, johon ed. Mäki-Hakolakin jo kiinnitti huomiota.

Ilmeisesti hallitus ei ole vielääkään tajunnut valtiontalouden katastrofaalista tilaa, koska lisäbudjettiin on ututettu määrärahoja sellaisille ministerimomenteille kuin moottorirataan pääministerin kotikulmille, viemäriputken vetämiseen kauppa- ja teollisuusministerin kotikulmille sekä maakuntahallintokokeilun aloittamissuunnitteluun sisäministerin unelman toteuttamiseksi. Tilanteessa, jossa valtiolta on rahat loppu, ei ole rahaa ostaa uusia leluja edes ministereille. Nyt ei ole oikea hetki rakentaa moottoriratoja eikä moottoriteitä. Nyt ei ole oikea aika tilata hävittäjiä eikä monitoimimurtajia. Nyt ei ole oikea aika pystyttää patsaita entisille presidenteille, eikä nyt eikä enää koskaan ole varaa kasvattaa hallintomenoja.

Aluehallinnon kehittäminen hallintoa keskitämällä ja purkamalla on mahdollista toteuttaa

myös ilman uusia organisaatioita ja lisääntyviä hallintokuluja. Esimerkiksi Uudellamaalla aluehallintoa kehitetään ilman valtion lisämäärärahoja. Suositelen tätä mallia muillekin lääneille.

Hallituksen harjoittama teollisuuspolitiikka on sairasta ja syrjivää. Hallitus sotkee aluepolitiikan suhdannepolitiikkaan ja syrjii siten yrityksiä niiden sijainnin mukaan. Ensin koko Etelä-Suomi jätettiin suhdannelainojen ulkopuolelle, ja nyt lisäbudjetissakin vielä pääkaupunkiseutu on jätetty niiden ulkopuolelle. Hallituksen olisi jo korkea aika tajuta, että jos yritystoiminta tapetaan pääkaupunkiseudulta, silloin se tapetaan koko maasta, koska jos veturi kaadetaan, ei junakaan kulje. On muistettava, että maan sisäiset rahavirrat Uudeltamaalta muuhun Suomeen ovat nettomääräisinä yli 10 miljardia markkaa vuodessa, eli jos lehmä tapetaan, sitä ei enää voi lypsää.

Me vihreät olemme moneen otteeseen tuoneet esille säästölinjauksiamme valtion menoihin, viimeksi juuri pääsiäisen alla. Näistä lisäbudjettiin liittyvät esitykset ilmenevät valtiovarainvaliokunnan mietinnön I vastalauseesta, ja tulen esittämään ne huomiossa yksityiskohtaisessa käsittelyssä. Kun hallituspuolueiden edustajat eivät ole uskaltaneet kannattaa niitä valiokuntavaiheessa, on tehtävä se johtopäätös, että hallitus on ilmeisesti niin heikoilla, että se ei voi kannattaa edes opposition säästöesityksiä, koska se pelkää kaatuvansa niihin.

Näkemykseni on, että riittäviä säästöjä ei saada aikaan, ellei pureta voimassa olevia sopimuksia. Tämä koskee niin maataloustulolakia kuin työehtosopimuksiakin. Maatalouden vientituesta on päästävä eroon, ja lomarahajärjestelmästä on luovuttava tavalla tai toisella olkoonkin, että se ei ole hallituksen välittömässä päätösvallassa.

Mikäli pääministerin puheisiin on luottamista, hallitus venyttää maatalouden ongelmien ratkaisun ilmeisesti ensi vuosituhannele. Ylipäänsä maatalouden ylituotantotukea on yritetty ja yritetään ilmeisen tietoisesti piilotella, koska ensinäkin vientituki jatkuvasti budjetoidaan alakantiin ja toiseksi ylituotannon kustannuksia on ripoteltu usealle eri momentille niin, että harva tietää, kuinka paljon niistä yhteensä koostuu. Esimerkiksi viime vuonna varsinaiselle vientitukimomentille oli budjetoitu alle 3 miljardia markkaa, kun vientituen kokonaismäärä kuitenkin kohosi yli 5 miljardiin markkaan ja ylituotannon kokonaiskustannukset kohosivat peräti 7 miljardiin markkaan. Tälle vuodelle vientituki-

momentille on budjetoitu 2,7 miljardia markkaa. Aika näyttää, miten mittavaksi se tulee lopulta nousemaan.

Otetaanpa esimerkiksi liha. Tammi — maaliskuussa sianlihan viennistä saatiin 5,44 markkaa kilolta, josta valtio maksoi vientitukea 13,50 markkaa kilolta. Vastaavat luvut naudanlihan osalta olivat tammi — maaliskuussa 9,40 markkaa ja valtion maksuosuus 17 markkaa kilolta. Naudanlihaa lahjoitetaan siis ilmaiseksi ulkomaille, sillä lihan kotimaiset leikkaus-, käsittely- ja kulut olivat viime vuonna likimain samalla tasolla kuin viennistä saadut tulot. Nyt huhti — toukokuussa on teurastettu ja menossa teurastukseen noin 15 000 bonuslehmää eli lehmiä, joista valtio maksaa tapporahaa. Siis taas on tulossa liikaa lihaa markkinoille, jolloin lihan vientiä taas lisätään, mikä vaatii lisää rahaa vientitukeen. Tämä on täysin kestäväntöntä. Maatalouden ylituotantoon on nyt lopulta taruttava kuin härkää sarvista ja poistettava vientituki, poistettava ylituotanto 1—3 vuodessa Urosen ohjelman mukaisesti.

Toinen asia, johon on myös syytä puuttua, ovat valtionyhtiöt. Kuten jo lisäbudjetin lähetekeskustelussa sanoin, Veitsiluodosta uhkaa tulla ikuinen vampyyri, joka ei ilmeisesti tule seiso- maan omilla jaloillaan ilman jatkuvaa veritank- kausta valtion varoista, seikka jonka ed. Saario edellisessä puheenvuorossa tyhjentävästi osoitti. (Ed. Tennilä: Se mies oli täydellisesti metsässä!) Mielestäni kilpailukyvyttömiä yrityksiä ei kan- nata tekehengittää verovaroin edes työllisyys- syistä, ovatpa ne sitten yksityisiä yrityksiä tai valtionyhtiöitä. Lisäbudjetissahan Veitsiluotoon upotetaan kokonaisuudessaan 350 miljoonaa markkaa, summa joka esimerkiksi pk-yrityksille jaettuina suhdannelainoina loisi mahdollisuuden yli 500 terveen yrityksen toimintaedellytysten turvaamiselle, millä olisi tuntuva pysyvä työllis- tämisvaikutus.

Arvoisa puhemies! Koko nykyisen hallitus- kauden ajan yrityksiä ja kotitalouksia ovat rasit- taneet korkeat korot. Syksyn devalvaatiosta läh- tien suomalaiset ovat joutuneet maksamaan ko- roissa ns. kepulisiä eli 2—3 prosenttiyksikköä korkeampia korkoja kuin eukorot. Viimeisen pääministerin ja Suomen Pankin pääjohtajan välisen nokkapokan jäljiltä tämä korkoero repe- si edelleen ja näyttää jääneen pysyvästi sille tasolle.

Hallituksen poukkoilevalla talouspolitiikalla eli siis sillä, että päätöksiä tehdään vasta, kun talous on ajautunut kuilun partaalle ja hallituk-

sella on jo veitsi kurkulla, korkoja ei saada alas. Ainoa teko siis, jolla nykyinen hallitus voisi saada korot laskuun, on jättää eroilmoitus. Se rauhoittaisi markkinat. Suosittelen.

Ed. Malm (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Nyt kun ed. Luukkainen sanoi, että tämän vuoden budjetissa on budjetoitu suurin piirtein 2,7 miljardia markkaa maataloustuotteiden vientiä varten, on ehkä syytä kertoa Suomen kansallekin, että tästä summasta valtio maksaa suurin piirtein 1,3 miljardia ja loput maksaa maatalous itse.

Ed. Kaarilahti: Arvoisa herra puhe- mies! En aio puuttua puheenvuorossani talous- politiikan linjauksiin, koska täällä on jo todet- tu mm. säästämisen olevan välttämätöntä ja näihin puheenvuoroihin voin yhtyä, kuten hy- väksyn myös hallituksen talouspolitiikan pe- ruslinjan.

Hallituksen lisätalousarvion antamista on kuitenkin perusteltu työllisyyden parantamisella ja rahamarkkinoiden vakauttamisella. Palautan vielä mieliin valtiovarainministeri Viinaseen tote- amuksen lisätalousarvion esittelypuheenvuoros- saan 18 päivänä maaliskuuta kuluvaa vuotta: ”Lisätalousarvion sisältö on tällä kertaa varsin poikkeuksellinen. Ehdotetulla toimenpitekoko- naisuudella pyritään vain ja ainoastaan torju- maan laman syvenemistä, estämään rahoitus- markkinoiden kriisi ja työttömyyden syvenemi- nen.”

Jo lähetekeskustelussa tuolloin maaliskuussa toin esille niitä lisämäärärahaesityksiä, joita en tässä taloudellisessa tilanteessa ja erityisesti näil- lä ministeri Viinase esittämällä perusteluilla voi olla hyväksymässä. Näitä hallituksen esittämiä määrärahoja, joita ed. Luukkainen täällä jo esille toi, ovat presidentti Risto Rytin muisto- merkkihanke, Kemora-moottoriratahankkeen liittyvä määräraha ja monitoimijäänmurta- jan hankintaan liittyvä määräraha.

Lisäksi, herra puhemies, haluaisin todeta, että avustuksen antaminen erityisesti tehtävään, joka hallituksen tulee itse selvittää ja joka rahoitetaan valtion ulkomaista velkaa kasvattamalla, ei ole tässä tilanteessa perusteltua. Siksi tulenkin asian yksityiskohtaisessa käsittelyssä tekemään eh- dotuksen, että lisätalousarviosta poistetaan 200 000 markan määräraha Vaihtoehto EY:lle Kansanliikkeelle ja Tiedotuskeskukselle. Kat- son, että hallituksen tehtävä on antaa objekti- vista tietoa Euroopan yhteisön eduista ja haitois-

ta eikä jakaa ulkomaalaisella velkarahalla avustuksia.

Kriittisesti suhtaudun myös sisäasiainministeriön hallinnonalalle kaavailtuun 1,3 miljoonan markan lisämäärärahaan maakuntahallinnon ja valtion aluehallinnon kokeiluun. Tämä kuitenkin lienee pakko niellä, koska asiasta on jo hallitusohjelmaan kirjattu.

Olen tietoinen siitä, herra puhemies, ettei näiden hankkeiden poistaminen lisätalousarviosta paranna valtion taloudellista tilannetta. Siihen tarvitaan aivan toisen luokan toimenpiteitä. Mutta nämä pisarat meressä eivät kestä hallituksen lisäbudjetin perusteita, vaan ovat aivan väärän suuntaisia, menoja lisääviä.

Kuten ed. Luukkainen jo epäili, jos tämä hallitus näihin pisaroihin kaatuu, moottoriratahankkeisiin, niin siinä tapauksessa minun puolestani saa kaatua.

Ed. Lahti-Nuuttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kaarilahti hallituspuolueen edustajana oli puheenvuoroonsa varsin onnistuneella tavalla kerännyt oppositiopuolueiden vastalauseita näitä kriittisiä kohtia, joihin oppositiopuolueet ovat puuttuneet. Itse asiassa tuosta ed. Kaarilahden luettelosta puuttui vain ministeri Juhantalon ajama vesihuoltohanke ohi kaikkien tärkeysjärjestysten Kankaanpäähän.

Jonkin verran hämmästyttä herättää myös ed. Kaarilahden puheenvuorossa se, että hän on nyt valmis tukemaan maakuntaitsehallintokokeiluja Suomessa. Tähän mennessään meillä, kokoomuksella ja sosialidemokraateilla, on ollut aika yhtenäinen linja siitä, että vahvistaisimme nimenomaan kunnallista itsehallintoa ja kuntien välistä yhteistyötä. Ilmeisesti ed. Kaarilahti lähtee siitä, että hän ei pelkää aikanaan tämän kokeilun melko varmana seurauksena esimerkiksi maakuntaveron tuloa vielä lisärasitteeksi suomalaisille palkansaajille.

Ed. Kaarilahti (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehkä sanoin epäselvästi sen, että kriittisesti suhtaudun tähän maakuntahallintokokeiluun ja valtion aluehallintokokeiluun, koska parhaimpana lähtökohtana pidän, niin kuin olen esille tuonut, kunnallisen itsehallinnon vahvistamista ja byrokratian poistamista.

Totesin myös, että tämä lienee pakko niellä, kun hallintomallikokeilu on kirjattu hallitusohjelmaan, lienee pakko niellä. Siitäkään asiasta en itse vielä päätöstä ole tehnyt.

Ed. Tennilä: Herra puhemies! Haluan puuttua lyhyesti työllisyyteen ja siihen liittyen elvytykseen, pankkien tukemiseen ja kolmanneksi perusoikeuksien toteuttamiseen ja siihen liittyen verotukseen.

Herra puhemies! Meillä on 350 000 työttöntä tässä maassa ja meitä valmistellaan siihen, että työttömyys Suomessa jatkuu yli 10 prosentin tasolla monien tulevien vuosien ajan. Minä en ainakaan missään tapauksessa voi tällaista tulevaisuuden kuvaa hyväksyä. Minusta suurtyöttömyyden edessä ei ole lupa alistua, sillä työttömyys on ihmisen kannalta onnettomuuksista suurimpia. Työtön on, niin kuin Pentti Saaritsa runossaan kirjoitti, "puustaan irronnut lehti". Työttömyys tuo paitsi isot taloudelliset ongelmat myös syrjäytymisen.

Hallituksen puolelta on väitetty, että hallitus elvyttää erittäin voimakkaasti. Tässä on käytetty perusteluna sellaista ainakin minulle uutta kansantaloudellista käsitettä kuin tulojen ja menojen ero, joka kuulemma on elvyttämistä. Minusta tällainen on aivan keksitty "elvytystä". Se on varmasti suomalaista tuotantoa, tällainen kekeliäisyys. Elvytyshän on jotakin ihan muuta, kun lähdetään Keynesistä ja kun elvytystä käytetään siinä käsitteistössä, jonka mukaisesti tässäkin maassa hyvin pitkään, vuosikymmenien ajan, on tosiasialla toimittu suhdannevaihteluja tasaten.

Jos lähdetään siitä, että tulojen ja menojen välinen ero on elvyttämistä, niin siinäpä päädytään täysin järjettömään tilanteeseen. Mitä isommaksi muodostuu työttömyys ja sitä kautta työttömyyden hoitokulut, sitä enemmän elvytetään, kun se joudutaan velkarahalla tekemään. Tällaisessa ajattelussa hävittäjien hankintakin olisi elvytystä, vaikka se on vain menoerä. Ei ole päätä eikä häntää tällaisessa filosofoinnissa.

Me tarvitsemme sellaista elvytystä, jossa lähdetään siitä, että töitä järjestetään, ja se tarkoittaa tässä tilanteessa mm. juuri vuokra-asuntotuotannon lisäämistä, niistä on kuitenkin puutetta. On monia julkisia investointeja, joita voidaan ja tulee jouduttaa. Valtionyhtiöistä on kannettava huolta, koska ne työllistävät paljon ja luovat struktuurisen perustan. Esimerkiksi Pohjois-Suomen tilanne on se, että valtionyhtiöiden varassahan se koko pohjoinen tosiasia on.

Mutta se, mikä tästä keskustelusta kokonaan puuttuu, kun elvytyksestä puhutaan yleisesti, on se, että totta kai siihen kuuluu myös ostovoimasta huolehtiminen. Markkinatalous on semmoinen ikiliikkuja, että se toimii vain, jos on kulutuskysyntää. Tavarointa ja palveluita tuotetaan

vain sen verran kuin niitä menee kaupaksi. Jos, niin kuin on tehty, leikataan ostovoimaa, niin sehän tarkoittaa sitä, että työttömyyshän siitä vain pahenee.

Meillä nyt kovasti lyödään rumpua siitä, että vienti on alkanut vetää. Hyvähän sekin on, mutta se ei tule ratkaisemaan työllisyysongelmaa. Kansantulon osalta 75 prosenttia muodostuu kuitenkin kotimarkkinoilla. Kun täällä nyt kuitenkin koko ajan tapahtuu huonoa kehitystä eli kulutuskysynnän supistumista, niin ei tämä viennin kasvu tule työllisyysongelmaa ratkaisemaan. Tässä on lähdettävä siitä, että kotimaassa tarvitaan toimia, jotka elvyttävät kulutuskysyntää. Nimenomaisesti silloin pitää olla vielä sosiaalista mieltä ja suunnata ne toimet pieni- ja keskituloisille, niin että kulutuskykyä heidän osaltaan lisätään. Ehkä "kulutuskykykin" on väärä sana, "selviytymiskyky voisi olla parempi", sillä jo tehdyillä tulojen leikkauksilla tilanne on johdettu mm. siihen, että monet ihmiset eivät pysty selviytymään välttämättömistäkään menoista. Muun muassa pankkilainojen lyhennykset ja korot jäävät hoitamatta, kun ei ole rahaa.

Minä olen siis elvyttämisen kannalla, ja siihen on mentävä ennemmin tai myöhemmin. Maa ei muuten nouse. Miksei mennä ennemmin?

Herra puhemies! Sitten tästä pankkikriisistä. Kyllä kai siinä on totta ainakin toinen puoli. Tosin vielä ihan muutama vuosi sitten pankit antoivat julki erittäinkin kovia taseita. Esimerkiksi kun vuoden 91 rahassa lasketaan, niin pankkien nettovoitot vuosilta 86—91 olivat yhteensä 20,1 miljardia markkaa. Siitä lähes 6 miljardia oli SKOP-ryhmän voittoja, runsas 5 miljardia SYPin voittoja ja 4,5 miljardia KOPin voittoja ja lähes 4 miljardia markkaa OKO-ryhmän voittoja. Ei ole kuin pari vuotta, kun tällaisia voittoja vielä esiteltiin.

Kyllä sitten tuli tämä syöksy. Mikä siinä on taustalla? Valtioneuvoston kanslia asetti toimikunnan, joka selvitteli pankkitoiminnan edellytyksiä ja niiden parantamista. Tämän selvityksen otsikkonahan on "Pankkien luotonantokyvyn turvaaminen välttämättömästi". Tämän työryhmän kokoonpano on sillä lailla erikoinen, että se on ihan pankkien edustajista koottu, mutta tässäkin on itsekritiikkiä kyllä mukana. Täällä sanotaan suoraan, tämä on lainaus: "On selvää, että huono kannattavuus on pitkälle seurausta pankkien omista virheistä." Luetellaan näitä virheitä: mm. luotonannon liiallinen laajentaminen huonoilla vakuuksilla, luottokelpoisuuden arvioinnin laiminlyönnit, rahoituskustannusten nousuun va-

rautumattomuus. Riskipitoisesta sijoitustoiminnasta ja voimavarojen tuhlaamisesta tulee myös tämä kriisi. Näin täällä todetaan. Kyllä tässä paperissa puututaan myös siihen, että rahamarkkinoiden liberalisoituminenkin meni metsään eli epäonnistui. Todetaan, että sen tahdistaminen epäonnistui ja seurauksena oli talouden ylikuumeneminen ja varallisuushintojen jyrkkä nousu. Edelleen kritisoidaan, että valvonnalla ei puututtu riittävän ajoissa tai päättäväisesti ylilyönteihin.

Paljon olisi voitu tehdä, ettei tätä katastrofia olisi syntynyt, mutta mitään ei tehty. Elettiin kuin pellossa. Oli kasinohuuma, ja luultiin, että kuplaa voi nostattaa loputtomasti. Meihin, jotka kritisimme tätä kasinokapitalisminen ja tätä kuplan puhaltelua, suhtauduttiin, muistan sen, tässä salissa melko lailla, miten sen nyt sanoisi, menneen edustajina, ja nyt sitten ollaan tässä.

Meillä puhutaan siitä, että luottolama on uhkaamassa, ellei pankkeja lähdetä voimaperäisesti valtion rahoilla eli veromarkkoilla auttamaan. Tällainen uhka on olemassa, ja siksi kyllä on suuntauduttava toimenpiteisiin. Minä kuitenkin edellytän, että kun valtio viime kädessä kansan veromarkkoja pankkeihin sijoittaa, se saa vastikkeeksi äänivaltaisia osakkeita noista pankeista. Tämä on minun ehdoton ehtoni, reunaehtoni, josta en voi luopua. Jollei saada osakkeita ja vaikutusvaltaa pankeissa, ei ole mitään takeita siitä, mihin nämä valtionkin rahat sitten käytetään.

Sosialidemokraatit toteavatkin vastalauseessaan tästä asiasta saman suuntaisesti: "Asian eduskuntakäsittelyn yhteydessä ei ole kuitenkaan pystytty hallituksen taholta antamaan vakuutta siitä, että tapa, jolla sijoitus aiotaan tehdä", siis tämä 8 miljardia, "olisi valtion ja veronmaksajien näkökulmasta ainut ja paras mahdollinen. Arvostelua voi esittää myös siihen, ettei eduskunnalla ole minkäänlaista vaikutusmahdollisuutta sen suhteen, miten ja millaisin ehdoin myönnettävä 8 miljardia markkaa lopulta siirtyy pankkien käyttöön. Lopulliset ratkaisut tuen sijoittamisesta tehdään eduskunnan ulottumattomissa ilman erillistä lainsäädäntötyötä." Sosialidemokraatitkin toivoskelevat, että sijoitusten myötä mahdollistuu äänivallan käyttö pankeissa.

Vasemmistoliiton vastalause on hyvin selkeä. Me asetamme selvästi vastalauseessamme sen lähtökohdan, että 8 miljardia markkaa annetaan "ensisijaisesti merkitsemällä talletuspankkien äänivaltaisia osakkeita ja toissijaisesti, milloin se

ei ole mahdollista, vakuudettomien pääomasi-
joitusten tukemiseen talletuspankkien sellaisiin
etuoikeutettuihin pääomatodistuksiin, jotka lue-
taan pankin omaan pääomaan sen vakavarai-
suutta laskettaessa”.

Tässä on kysymys siitä, että pankit mer-
kitsevät tämän 8 miljardia osakepääomaksi,
mutta kun valtio antaa rahaa, niin se ei kuiten-
kaan tätä osakeantia itselleen ota. Minä pidän
tätä menettelyä vääjänä ja olen siis sillä kannal-
la, että osakkeita pitää saada, kun kerran valtion
rahoista on kysymys, veromarkoista siis viime
kädessä.

Herra puhemies! Mikä suunta sitten Suomal-
le? Me olemme tulleet tietyn tien päähän. Kasi-
nokapitalismi on konkurssissa, ja pröystäilytalo-
us on sekin konkurssissa. Suomella on kuitenkin
ihan riittävät henkiset ja taloudelliset voimava-
rat, jotta voimme selviytyä niin, että kaikki
voivat elää tässä maassa turvautusti ja varmasti,
kunhan suunta otetaan uusiksi.

Mikä se suunta sitten on? Se, että toteutetaan
perusoikeudet. Längin komiteahan ehdottaa,
että nuo perusoikeudet kirjataan perustuslakiin
ja sen mukaisesti ryhdytään myös työskentele-
mään. Perusoikeudet, jotka jokaiselle ihmiselle
tulee turvata, ovat oikeus työhön, asumiseen,
sivistykseen ja perusturvaan ja tietysti myös
ympäristöön. Meillä on niihin varaa, mutta se
vaatii kyllä varallisuuden uusjakoa, tulojen uus-
jakoa tässä maassa.

Tässä tullaankin silloin ensimmäisessä vai-
heessa veropolitiikkaan. Meillä on myös erittäin
äveriäitä tahoja, joita voitaisiin ilman muuta
verottaa voimallisemmin, jos halua olisi. Otan
vain ihan yhden esimerkin. Kalliskorkoisilla
pankkitileillä makaa rahaa nyt yli 100 miljardia
markkaa. Lähdevero on vain 15 prosenttia. Ra-
haa on joillakin, ja sitten on niitä, jotka eivät tule
enää toimeen ollenkaan. Toimeentulotuen va-
rassa pitää elää kituutta. Kun on puhuttu siitä,
mikä perusturvan tason pitäisi olla, jonka ala-
puolelle kukaan ei saisi jäädä, niin minä palaan
edellisen eduskunnan opposition yhteiseen esi-
tykseen, että se olisi 3 000 markkaa kuukaudes-
sa. Se pitäisi vetää siksi rajaksi, jonka alapuolelle
kukaan ei saa jäädä.

Sitten mitalin toinen puoli on, että leikataan
isompia tuloja. Tasoitetaan näin tämän maan
tuloeroja ja turvataan sitä kautta, että kaikki
pärjäävät. Minusta pitää ottaa kokonaan uusi
suunta, ja siihen meidän on myös mentävä. Näin
emme voi jatkaa. Tai voimmehan me, mutta
sitten tulee äärettömän repeytynyt yhteiskunta,

jossa on todella rikkaat, sitten jotenkuten pär-
jäävät ja kolmantena ryhmänä syrjäytyneet. Täl-
laisia yhteiskuntia, tällaisia maita ja valtioita, on
olemassa hyvinkin paljon, mutta ei se voi olla
meidän yhteiskuntamme ihannemalli tulevai-
suutta ajatellen. Varjelkoon Luoja meitä sellai-
sesta yhteiskunnasta. Kun en usko, että Luoja
varjelee, tarvitsemme sellaisen hallituksen, joka
lähtee tähän suuntaan maata kehittämään, siis
perusoikeuksien toteuttamisen suuntaan.

Keskustan ja kokoomuksen veropolitiisesta
kiistasta jo näkyy, että kokoomus ei ole valmis
puuttumaan suurimpiin tuloihin pienituloisten
hyväksi. Tästä pitäisi osata tehdä johtopäätöksiä
myös niiden, jotka hallituksia muodostavat,
minkälaisella hallituspohjalla vain voidaan tur-
vata tämän maan pieni- ja keskituloisten eli
maan ihmisten valtavan enemmistön perimmäi-
set edut.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen
varapuhemies Paakkinen.

Ed. A. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoi-
sa puhemies! Minusta ed. Tennilän puheen alku-
osassa kosketeltiin erittäin voimakkaasti ja erin-
omaisella tavalla tämän hetken työttömyystilan-
netta. Minusta myös maan hallitus näyttää työn-
täjän vastuuta tästä jättäjäismäisestä työttömyy-
destä muille ihan vastoin perustuslakiamme.

Hallituksen ponnistelut ilmeisesti keskittyvät
aivan selvästi vain pelkästään työttömyysturvan
heikentämiseen, eikä se näytä piittaavan yhtään
siitä, että on myös valtavia konkurssiaaltoja,
jotka jo tyhjentävät maan monin paikoin koko-
naan teollisuudesta.

Minusta näin talouspoliittisesti kyvyttömyy-
den ylimielistä hallitusta ei kyllä maassa ole ollut sen
75-vuotishistorian aikana. Ennen kaikkea minua
huolestuttaa valtavasti nuorisotyöttömyys, joka
minusta on suorastaan yhteiskunnallinen aika-
pommi. Kohta nuoret päättävät koulunsa, vas-
tavalmistuneet eivät mistään löydä työtä, eikä
heillä ole minkään näköistä toivoakaan siitä,
että heitä tarvittaisiin tässä yhteiskunnassa.
Työn arvostus ja perinne katoaa. Olen aivan
varma siitä, että tulevaisuudessa tämä tilanne
tulee vielä meitä vastaan ja se aiheuttaa meille
hyvin paljon ongelmia, joita emme varmasti tänä
päivänä osaa edes vielä kuvitellakaan.

Naisten työttömyys näyttää myös kasvavan
palvelusektoreilla erittäin voimakkaasti. Min-

kään näköisiä työllisyyden hoidon toimenpiteitä hallitus ei tee, ei ammatillista jatko- ja täydennyskoulutusta, kuntoutusta eikä työharjoittelua. Näin ollen odottaisi hallitukselta vähän voimakkaampia toimenpiteitä tähän suuntaan.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Lisätalousarvio itsessään ei ole kovin paljon kansanedustajia innostanut. Innostusta on haettu vähän muualta alkuillasta: tavanomaisella riiteilyllä maatalouden osuudesta yhteiskunnassa. Sen jälkeen iltaa tuli piristämään kahden hengen teatteri: ministeri Pekkarinen ja kansanedustaja Mäki-Hakola, joiden todellinen tai epätodellinen näytelmä jaksoi kiinnostaa hetken.

Lisätalousarvion tärkein anti on tietysti 8 miljardin markan vakavaraisuusosoitus pankeille, sellaisenaan välttämätön, senhän olemme kaikki todenneet. Sillä oli myös sen suuntainen vaikutus rahamarkkinoille, joka olisi laajemmasakin mielessä perusteltu. Sehän tietyllä tavalla lisäsi likviditeettiä rahamarkkinoilla. Tosin se ei tuonut mukanaan mitään uutta, se vain täytti syntymässä olevan aukon ja esti katastrofin, joka oli syntymässä. Se ei lisännyt sitä likviditeettiä, jota tarvitaan kotimaisen kysynnän lisäämiseksi. Niin kuin sanoin, se oli vain syntyvän aukon täyttämistä.

Lisätalousarviossa on arvosteltu sitä, että siinä ei ole suunnattu varoja työllisyyteen eikä elvytystoimiin esimerkiksi rakennusteollisuudessa. Minä olen tänä iltana jo omana näkemyksenäni esittänyt sen, että ei tämän maan asioita saada kuntoon hätäaputoilla eli toisin sanoen satsaamalla valtion taholta rahaa sellaiseen tuotantoon, jolla ei tällä hetkellä ole edes kysyntää eikä ole ehkä tulevaisuudessakaan. Jos meillä osataan käyttämättä olevat asunnot ottaa Suomessa järkevään käyttöön, meillä alkaa olla asuntokapasiteetti täyttä, ja sellaista, mitä ei tarvita, tuskin kannattaa kovin voimakkaasti rakentaa ja siihen satsata.

Rakentamiseen tarvittavien rahavirtojen täytyy kulkea kuluttajan ostovoiman kautta. Ärsyke ja piriste rakentamiseen täytyy saada kysynnästä eikä yhteiskunnan taholta tietyllä tavalla hätäaputoiden muodossa. Tämän saattaa tietysti joku ajatella niin, että minä vastustan työllisyyden parantamista, mutta uskon, että niillä miljardoilla, joita asuntotuotantoon olisi ehkä toivottu, työllistävä vaikutus olisi ollut varsin vähäinen. Se olisi entisestään lisännyt käytöstä poissa olevien asuntojen määrää.

Niin kuin aikaisemmin illalla totesin, Suomen valtion talousarvio katetaan lähes kokonaan verotuloilla, välillisillä tai välittömillä veroilla. Jos tällä puolella on vajeus, valtio ei saa riittäviä arvioituja verotuloja. Erityisesti silloin, jos valtion kustannukset ovat jostakin syystä erityisen suuret, niin kuin tälläkin hetkellä työttömyyden kustannusten johdosta, aukko täytyy silloin täyttää lainalla, yleensä ulkomaisella lainalla. Myös kotimaista lainaa tietysti käytetään. Niin kauan kuin tällainen tilanne jatkuu, että verotuotosta on vajeusta ja valtion menot jostakin syystä ovat poikkeuksellisen suuret, tämä tilanne jatkuu vuodesta vuoteen tietyllä tavalla kertaantuen, ja valtionvelka lisääntyy vuosittain niin pitkään kuin tilanne jatkuu. Jos tämä tilanne jatkuu sillä tavalla, silloin olemme todella suurissa vaikeuksissa. Ei se, miten nopeasti velkaantuminen tapahtuu, vielä ratkaise mitään, vaan se, miten pitkään velkaantumista jatkuu. Siitä on kysymys.

Näin ollen Suomessa tällä hetkellä pitäisi pyrkiä siihen, että työllisyytemme paranisi, verotulomme lisääntyisivät. Se on helppo sanoa, mutta tällä hetkellä siihen on erinomaiset mahdollisuudet. Meidän vientimme vetää tällä hetkellä varsin hyvin. Ei ole mitään syytä olettaa, että tässä tapahtuisi negatiivisia muutoksia, koska näyttää eräillä alueilla myös maailmantalouden tilanne viittaavan siihen, että kysynnän jatkuminen ja kasvaminen on Suomen osalta todennäköistä. Nyt meillä olisi erinomaiset perusteet vaikka keinotekoisesti käynnistää kotimainen kysyntä, jonka osuus bruttokansantuotteesta on kuitenkin suurempi kuin viennin. Jos näin ei voida tehdä, silloin meillä on todella huonot ajat edessä.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä ja sen ministerit kuitenkin ovat jostakin syystä ottaneet kannan, jolla he haluavat palauttaa suomalaisen yhteiskunnan ilmeisesti vuoden 18 tasolle, sille tasolle, jolloin ei ollut vielä toimivaa ammattiyhdistysliikettä, ei sosiaaliturvaa, ei perusturvaa. Toisin sanoen meidän pitäisi kaikessa lähteä uudelleen aikojen alusta. Minua ihmetyttää, että kokoomus on hallituksessa ottanut vallan ja vetää niin vahvaa ja vankkaa puoluetta kuin Suomen keskustaa perässään. Tällä hetkellä näyttää siltä, mikäli ministeri Pekkarisen ja ed. Mäki-Hakolan keskustelut ja julkisuudessa esiintyneet tiedot ovat perusteltuja, että keskusta mahdollisesti alkaa herätä näkemään tilanteen, mihin kokoomus on hallitusta ja Suomenmaata viemässä.

Suomalainen ostovoima on leikattu noin 7 prosentin veronkorotuksilla, imuroimalla obliigaatioilla suomalaisilta rahamarkkinoilta pois kaikki ylimääräinen raha ja pitämällä reaalkorkotasoa 12 prosentissa. On syyllistytty siihen, että kotimainen ostovoima ja investointihalukkuus on täysin kuollut. Kaiken lisäksi ministeri Viinanen, ryhmänjohtaja Sasi ja ministeri Salolainen alituisilla televisioesiintymisillä ovat saaneet kansalaiset kauhun valtaan, niin että he eivät näe olevan enää minkäänlaista tulevaisuutta suomalaisessa yhteiskunnassa ja me palaamme tuohivirsu aikaan. Jos me emme saa tätä psykologista lamaa pois suomalaisesta yhteiskunnasta, silloin meitä eivät auta pienet taloudellisetkaan edistymiset, niin syvällä on psykologinen lama suomalaisessa yhteiskunnassa.

Tällä hetkellä kotimaiset pyörät pitäisi panna pyörimään. Joskus sanoin täällä salissa, kun puhuttiin energian tuotannosta, että miksi me siitä keskustelemme, kun seinät ovat töpseleinreikiä täynnä viiden metrin välein, kyllähän meillä on energiaa. Saattaa olla, että näkemykseni on vähän samanlainen: Suomessa, kun vienti on lähtenyt liikkeelle, on perusteita vaikka keinotekoisesti lähteä panemaan suomalaista kysyntää liikkeelle, koska vain silloin, kun on ostovoimaa, on kysyntää. Ja kun on kysyntää, kannattaa tuottaa. Kun kannattaa tuottaa, voi tarjota työtä. Kun on työtä, on jälleen ostovoimaa. Jos tällaista ei ole, silloin ollaan noidankehässä ja olemme tällä hetkellä. Noidankehästä on päästävä ulos vaikka keinotekoisesti.

Jos rahaa lisätään markkinoille ja kun korkojen tason määrää kysynnän ja tarjonnan laki, korkotasoa laskee, inflaatio lähtee liikkeelle. Se on välttämätöntä, jotta pääsemme tästä eteenpäin. Tämä on tehtävä luopumalla kokonaisuudessaan veronkorotuksista ja kaikista toimenpiteistä, jotka kansalaisten ostovoimaa vähentävät: On rohkaistava ihmisiä psykologisesti käyttämään niitä varojaan, joita heillä on, heille tarpeellisiin investointeihin ja ostoihin. En yksin minä ole sanonut, vaan Gävlen yliopiston professori — en muista, oliko hän Malmström, oli meillä ulkoasiainvaliokunnassa asiantuntijana — samoin kuin kaikkien kunnioittama Ilaskivi ovat sanoneet: tarvittaessa rahaa lisää markkinoille vaikka setelipainosta. Silloin lähtee kysyntä liikkeelle ja on selvä asia, että myös inflaatio lähtee liikkeelle. Mutta jos inflaatio ei lähde liikkeelle, niin meillä ei päästä tästä tilanteesta eteenpäin.

On selvää, että kun pyörät ovat lähteneet pyörimään, ylimääräinen ostovoima täytyy imuroida pois. Silloin on tietysti tietyssä vaiheessa veronkiristysten aika, joka olisi ollut edellisen hallituksen aikana, mutta ei nyt. On lähdeittävä siitä, että suomalaiset ihmiset on saatava jälleen ostamaan tuotteita, jotka tuottaja tuottaa ja joiden tekemiseen tarvitaan työvoimaa ja jolle työvoimalle maksetaan palkkaa, jolla palkalla taas ihmiset ostavat. Siitä on kysymys. Viennistä meidän ei tarvitse huolehtia, kotimainen kysyntä on saatava liikkeelle.

Rouva puhemies! Epäluottamuslauseen, jonka sosialidemokraatit ovat tehneet ja joka meilkin toimitettiin, sisältöön en ole oikein tyytyväinen. Se on varsin pulmallinen. Siinä on paljon sanoja, mutta vain yksi tai kaksi sellaista sanaa, joihin voi periaatteessa ja perustellusti yhtyä.

Toisekseen epäluottamuslauseen esittäminen sopii aika huonosti lisätalousarvion yhteyteen, koska lukuunottamatta ainaista vaatimusta elvyttämisestä talonrakennustoiminnassa ja asuntotuotantotoiminnassa tässä lisätalousarviossa on kuitenkin tehty ne toimet, jotka ovat olleet lisätalousarviota annettaessa hallituksen taholta välttämättömiä. Näin ollen epäluottamuksen tarjoaminen sopii vähän huonosti tähän tilanteeseen. Toisaalta olen itsekkin sitä mieltä, että sellaiselle hallitukselle, jossa kansallinen kokoomus tällä hetkellä toimii, pitää tarjota epäluottamuslauseetta jokaisessa oven avauksessa. Ei keskusta tänään ole sen kummempi. Sanon suoraan, että minua ärsyttää se, että keskusta on ollut kokoomuksen vietävänä sillä tavalla kuin se on ollut ensimmäisen vuoden. Mutta keskustan suunnassa on jotakin toivoa, ehkä sieltä pilkahtaa jokin inhimillinen ja järkeväkin piirre siihen suuntaan, mitä minäkin vähäisellä näkemykselläni olen esittänyt.

Kun eduskuntaryhmämme huomenaamulla kokoontuu, tämä pieni ja asiaan paljon vaikuttamaton eduskuntaryhmä, niin sillä perusteella saatan suositella, että yhdymme epäluottamuslauseponteeseen, että se on tarkoitettu erityisesti kansallista kokoomusta ja sen kolmea henkilöä vastaan: Sasia, Salolaista ja valitettavasti tänä päivänä ihmisenä silti suuresti arvostamaani Viinasta.

Ed. Gustafsson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puheenvuoron loppuvaiheessa pelästyin suunnattomasti. Ed. Aittoniemi mielestäni ensin aika ansiokkaasti totesi, miten hallitus on epäonnistunut kotimaisen kysynnän

synnyttämisessä. Ed. Aittoniemi viittasi mielestäni myös aivan oikein siihen, että hallitus vain synnyttää kansalaisissa kauhua ja epäluottamusta. Kansa ei niitä vähää rahojaankaan, mitä sillä olisi käytettävissä, laita yhteiskunnan rattaiden pyörittämiseen. Olisi ollut kaiken huippu, jos ed. Aittoniemi olisi päätnyt siihen johtopäätöksen, että tämä synkkä hallitus olisi ansainnut SMP:n eduskuntaryhmän tuen.

Pyysin itse asiassa puheenvuoron, kun minusta edelleen ed. Aittoniemi aika synkällä tavalla vähätteli kohdennettua elvytystä. Ed. Aittoniemi puhui hätäaputöistä. Ei se, ed. Aittoniemi, mitään hätäaputyötä ole, jos me nyt edullisella hinnalla rakennamme — tosin niitä vuokrasuntoja — ja suoritamme peruskorjausta, rakennamme maanteitä, jotka on tarve rakentaa, samoin rautateitä, teemme ympäristöinvestointeja jne. Sitä kautta syntyy myös aitoa kotimaista kysyntää ja saamme vähintäänkin 50 000 suomalaiselle aitoa oikeaa työtä. (Välihuuto) — Kyllä olen laskenut sen.

Ed. K o r v a : Arvoisa puhemies! Meitä edustajia on kokonaista kuusi, puhemies seitsemäs, salissa jatkamassa budjettikeskustelua. Siinä mielessä voi arvioida, että hyväkään sanottava ei kohtaa ansaitsemaansa yleisöä. Kun tiedän, että näitä puheita käsitellään myös muulla tavalla, niin kannattaa varmasti pienellekin yleisölle myöhempien iltojen sanoi muutamia asioita.

Ennen kaikkea puheenvuoroni sai aiheensa siitä, kun ed. Saario käytti puheenvuoron budjettiin liittyvästä määrärahasta, joka koskee Veitsiluoto Oy:n osakepääoman rahoittamista 150 miljoonalla markalla ja lisäksi määrärahaa metsähallitukselle 200 miljoonaa markkaa, jolla metsähallitus valtiolle ostaisi Veitsiluoto Oy:ltä maa- ja metsäomaisuutta.

Ed. Saarion lähtökohta kuitenkin määrärahan arvostelemiselle oli todella hämmästyttävä ja asenteellinen. Sen vuoksi on syytä käyttää myös tätä asiaa omasta näkökulmasta selventävä puheenvuoro. Nimittäin ed. Saario lähti asiassa liikkeelle siitä, että hän totesi, että Veitsiluoto Oy on ”hyväuskoisen teollisuuspolitiikan ja itsekkään aluepolitiikan näivetystautinen jälkeläinen”. Tässä jo ensimmäisessä lauseessa on niin monta virhettä, että sen vuoksi tätä asiaa on syytä käsitellä hieman laajemmin.

Hän unohtaa, että Veitsiluoto Oy on toiminut pohjoisen metsien puunjalostajana jo yli sata vuotta ja käytännössä kasvanut suureen mittaan ennen kuin valtio on keksinytkään sanaa aluepo-

liitikka. Peruslähtökohtahan Veitsiluoto Oy:ssä kaiken kaikkiaan on tänäkin päivänä se, että Veitsiluoto Oy jalostaa Oulun ja Lapin läänin alueella kasvavaa puuta noin 5 miljoonaa kuutiometriä ja on siis sijoittanut teollisuuslaitoksensa raaka-ainelähteille. Sen vuoksi ed. Saarion väite siitä, että nämä tuotantolaitokset ovat sijoittuneet väärään paikkaan puun raaka-ainetta ajatellen, on lähes uskomaton. Uskon, että hän tämän tietää, mutta tuli nyt sanoneeksi näin.

Se myös on todettava, mikä ed. Saarion puheenvuorossa oli virheellistä, että Veitsiluoto Oy:tä ei ole rakennettu aluepoliittisilla rahoilla. Veitsiluoto Oy on valtioenemmistöinen yhtiö, jonka kokonaisosakepääoma on 353 miljoonaa markkaa, ja tästä vajaan 90 prosenttia omistaa valtio. Eli on todettava, että kun tämä yhtiö työllistää ja on työllistänyt vuosikymmeniä jo noin 5 000 henkeä Lapin ja Oulun läänien alueella välittömästi metsäteollisuudessa ja tietysti moninkertaisen määrän välillisesti näiden läänien alueella, työllistäminen näinkin ajateltuna on tapahtunut valtion rahankäyttöä ajatellen minimaalisen pienellä summalla. Siis koko osakepääoma oli 350 miljoonaa markkaa, josta valtio omistaa vajaan 90 prosenttia.

On aivan oikein, että ed. Saario otti esille yleensä metsäteollisuuden kannattavuuskriisin tänä päivänä. Sehän on selvä, että Suomi elää puujalan varassa. Vientiteollisuudesta suoranaisen metsäteollisuuden osuus on jopa noin 40 prosenttia. Sitä on syytä tervehtiä tyydytyksellä, että kannetaan huolta yleensä metsäteollisuuden tilasta, mutta ollaan täysin hakoteillä väitettäessä, että Veitsiluoto on nyt Suomen metsäteollisuuden ongelma.

Suomen metsäteollisuus viime vuonna tuotti tappiota nimittäin yhteen laskien 6,5 miljardia markkaa. Metsäteollisuuden vienti oli 35 miljardia markkaa. Jos näitä lukuja vertaa Veitsiluoto Osakeyhtiöön, jota tässä erityisesti arvosteltiin, on todettavissa, että Veitsiluoto viime vuonna tuotti liikevaihtoa noin 3 miljardia markkaa ja Veitsiluodon tappio tilinpäätöksessä oli noin 600 miljoonaa markkaa. Koko metsäteollisuuden tappio oli 6,5 miljardia markkaa. Voidaan näistä luvuista sanoa, että Veitsiluoto Oy oli valitettavasti yhtä huono kuin koko Suomen metsäteollisuus keskimäärin tappiolla mitattuna. Tästä syystä tietysti on syytä paitsi Veitsiluodosta olla huolissaan koko Suomen perusteollisuuden, metsäteollisuuden, kannattavuudesta viime vuoden tulosten osalta ja ennen kaikkea näiden vuosien tulosten osalta.

Ed. Saarion puheenvuorossa selvästi rivien välistä oli nähtävissä myös ajatus ja se myös selvästi sanottiin, että tämä yksikkö on liian pieni, Veitsiluoto Oy siis. Siitäähän on johdettavissa ajatus, että ed. Saario ajattelee fuusiotarvetta Enso Osakeyhtiöön. Jää tietysti kysymään, mistä syystä. Enso Oy:n tappio viime vuonna oli noin 1,8 miljardia siis noin kolminkertainen siihen nähden, mitä Veitsiluoto Oy:llä. Vielä tietysti voidaan kysyä, mitkä olisivat fuusion hyödyt, kun asiasta yksi ja toinen palaa puhumaan itse asiassa virheellisillä tiedoilla.

Päinvastoin kuin ed. Saario puheenvuorossaan väitti Veitsiluoto Oy:llä on luontainen puun hankinta-alue Oulun ja Lapin läänissä ja siltä alueelta yhtiö saa riittävästi puuta koko nykyistä tuotantoon varten. Veitsiluoto Oy:llä ei ole yhdenkään kunnan osalta päällekkäistä hankinta-aluetta Enso Oy:n kanssa. Jää kysymään, mitä ne muut hyödyt olisivat, koska ainakaan puun hankinnassa fuusio ei tuottaisi mitään hyötyä.

On sanottu, että markkinoinnissa saavutettaisiin etuja, jos yhdistettäisiin Enso ja Veitsiluoto Oy. Tähänkin voidaan esittää järkevä vastaväite: Koko Suomen metsäteollisuushan on keskittynyt markkinoimaan Finncellin ja Finnpapin kautta tuotteensa. Enso jostakin syystä, voi ehkä sanoa erään itsekkään entisen pääjohtajansa vuoksi, perusti oman markkinointiyhtiönsä ja haluaisi nyt tämän yhtiön kustannusten jakajaksi lisää maksajia. Mutta tähän ei ole Suomen kansantalouden kannalta minkäänlainen säästö metsäteollisuudessa, vaan se on vaan siirto tasusta toiseen.

Ei siis ole nähtävissä mitään sellaisia tuotantotekijöistä johtuvia syitä, joiden vuoksi pitäisi tehdä ja olisi kannattavaa näiden kahden yhtiön, Veitsiluoto Osakeyhtiön ja Enso-Gutzeitin, fuusio.

Vielä toki tästä fuusioajattelusta voi sanoa, että siinä ei mikään isetarkoitus ole se, että yhtiötä yhteen panemalla saataisiin parempia ja kannattavia yksiköitä. Kyllä jokaisen yksikön oma kannattavuus sinänsä on se perusta, jonka pohjalta pitää lähteä. Aina voidaan kyllä myöskin se totuus tuoda esille, että koskaan ei kahta köyhää yhteen panemalla ole syntynyt yhtä rikkaasta. Se ei myöskään yhtiöitten fuusioimisessa ole katteeton väite.

Ed. Saario väitti edelleen puheenvuorossaan, että Veitsiluoto Osakeyhtiö on pelkästään suhdanteiden varassa elänyt yhtiö. Tietysti tämä on aika epäasiallinen väite kun tietää Veitsiluodon

monikymmenvuotisen historian. Kuitenkin viime vuosien käyttökatteitten tarkastelu osoittaa, että myös viime vuosina ja ennen kaikkea korkeasuhdanteen aikana Veitsiluoto Osakeyhtiö oli joko paras tai toiseksi paras yhtiö käyttökatteella mitaten. Vuonna 1988 Veitsiluoto tuotti käyttökattetta 28 prosenttia, kun koko Suomen metsäteollisuus keskimäärin noin 19 prosenttia. Nämä luvut toistuivat vuonna 1989, ja vielä vuonna 1990 Veitsiluoto Osakeyhtiö oli Suomen metsäteollisuusyhtiöiden keskitasoa. Viime vuosi käyttökatteella mitaten Veitsiluodolla oli vaikeampi kuin Suomen metsäteollisuudella keskimäärin. Voin siis aivan lukujen perusteella osoittaa, että ed. Saarion puheenvuoron lähtökohdat ovat kaikilta osiltaan vääriä ja virheellisiä.

Edelleen hän on todennut, että Kemijärven tehdas on kroonisesti kilpailukyvytön. Tähän on todettavissa vain se, mitä yhtiön johto on useissa eri yhteyksissä sanonut. Yhtiön johto on todennut, että Kemijärven tehdas on tällä hetkellä yhtä kilpailukykyinen kuin Veitsiluodon muut tehdasyksiköt eli yksiköt Kemissä ja Oulussa. Edellä totesin, että Veitsiluoto Osakeyhtiö ei kannattavuudessa poikkea huonompaan suuntaan Suomen metsäteollisuudesta keskimäärin. Luonnollinen johtopäätös on toki se, että Veitsiluodon Kemijärven selluloosatehdas on tällä hetkellä kilpailukyvyttöän Suomen metsäteollisuuden keskitasoa. Se, että matalasuhdanteen aikana tuo yksikkö ei pärjää, ei ole osoitus siitä, että se olisi Suomen muusta selluteollisuudesta erityisesti huonompaan suuntaan poikkeava yritys.

Ed. Saario puheenvuorossaan totesi, että Kemijärven tehdas on hiljaa kuolemassa pienuutensa ja puun vähyyteen, ja luonnonsuojelupaineetkin hän taisi mainita. Hän ei tiedä, että Kemijärven tehdasta Veitsiluoto Osakeyhtiö on 80-luvulla kehittänyt useiden satojen miljoonien markkojen investoinneilla sillä tavalla, että tehdas tuotantokapasiteetti on kaksinkertaistunut 10 vuoden aikana nykyiseen noin 210 000 selluloosatonniin. Mutta ennen kaikkea tehdas kilpailukykyä parantaa se, että monilta osiltaan sen pääomat on kuoletettu, ja kun se uusintainvestoinneilla on pidetty kilpailukykyisenä, niin väite, että tämä yksikkö on myöskin kilpailukykyinen selluloosatehtaitten ja suurempien selluloosatehtaitten rintamassa, on uskottava ja pitää paikkansa.

Ed. Saario ei ottanut huomioon sitä, että Veitsiluoto Osakeyhtiö on koko kolme vuosikymmentä kestäneen historiansa aikana tuonut

itärajan takaa puuta. Vuosittainen tuontimäärä on ollut noin 500 000—600 000 kuutiota. Merkittävä osa tästä puusta tarvittaessa käytetään Kemijärven sellutehtaan tarpeisiin. Toki tehtaan kehittämisessä on lähdettävä jatkossa siitä, että kapasiteettia kasvatetaan uusinvestoinneilla tämän vuosikymmenen lopussa sillä tavalla, että nousee suuruusluokkaan 350 000—400 000 tonnia selluloosaa vuodessa eli samaan luokkaan kuin nyt rakennettavat uudet selluloosatehtaat maailmalla. Puun hankinnan osalta tämä on mahdollista sillä tavalla, että Veitsiluoto Osakeyhtiön nykyisiä puunhankinta-alueita hieman laajennetaan etelään päin ja käytetään kaikki hakkuusäästö, mitä nyt Lapin ja Oulun läänien alueelta löytyy. Lisäksi pyritään käyttämään avautuvan itärajan takaa tuleva mahdollinen puu, ja siellä tiedetään selvästi olevan lisää puuta, joka saadaan varmasti myöskin Veitsiluoto Osakeyhtiön käyttöön.

Voi vain kysyä, edustaako kaiken sanotun jälkeen ed. Saarion puheenvuoro laajemminkin jotakin näkemystä, kokoomuslaista näkemystä tai vielä laajempaa näkemystä, Suomen raaka-ainevarojen hyödyntämisen osalta. Toivottavasti ei edusta sen vuoksi, että Suomen kansantaloudessa on lähdettävä siitä perusajatuksesta, että luonnonvaroja hyödynnetään kestävästi koko valtakunnan alueella. Veitsiluoto Osakeyhtiön historia on osoittanut, että se kykenee tämän tekemään Oulun ja Lapin läänin alueella metsävarojen osalta niin, että kannattavan toiminnan edellytykset ilman valtion pysyviä tukitoimenpiteitä ovat olemassa.

Kun nyt puhutaan 150 miljoonan markan osakepääoman panemisesta Veitsiluoto Osakeyhtiöön, vielä yksi vertailu Enso Osakeyhtiöön ehkä sallitaan: Veitsiluoto Osakeyhtiö on toteuttanut 80-luvulla hyvin laajan investointiohjelman. Se on ostanut Oulu Osakeyhtiön, on uusistanut Oulu Osakeyhtiön selluloosatuotannon ja rakentanut Ouluun uuden paperikoneen. Se on uudistanut Kemi Osakeyhtiön Kemissä olevia paperikoneita ja lisäksi uudistanut Kemijärven tehdasta. Tänä aikana valtio on osakepääomaa lisännyt runsaat 100 miljoonaa markkaa. Samaan aikaan toiseen valtion metsäteollisuusyhtiöön valtio on satsannut noin 400 miljoonaa markkaa osakepääoman korotukseen. Jos lähdetään siitä, että valtiokin omistajana kantaa vastuunsa yhtiöidensä kehittämisestä ja niiden kilpailukykyyn säilyttämisestä, voi lyhyesti vain perustella tätä osakepääoman korotusta sillä, että valtion on nyt tänä huonona aikana korkea

aika maksaa osuutensa niistä 80-luvulla suoritetuista investoinneista, jotka tämä yhtiö on tehnyt, varsinkin kun yhtiö on viime vuotta lukuun ottamatta kaikkina vuosina maksanut tälle osakepääomalle myös osinkoa.

Ed. S a v e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siihen, mitä ed. Korva toi esille tästä laajemmasta näkemyksestä, jota ehkä heijastaisi ed. Saarion käyttämä puheenvuoro, haluan mainita ed. Korvalle toistamatta niitä sanoja, mitä ed. Saarion puheenvuoron jälkeen käytiin: Kyseessä on yksittäinen tapaus, joka täällä tuli esille. Minusta lisäbudjetissamme kaiken kaikkiaan on paljon suurempia tekijöitä kuin 150 miljoonan markan osakepääoman korotus. Eli näyttää siltä, että täällä loppuillasta keskitytään yhden 150 miljoonan markan ympärille koko tätä tarkastelua ajatellen käyttämään näitä puheenvuoroja.

Minä yhdyn täysin siihen käsitykseen, mikä ed. Korvalla on, että pohjoisilla alueilla on sekä puuta, makeaa vettä että energiaa jalostaa meidän raaka-aineitamme ja tulevaisuuttakin ajatellen Suomen metsäteollisuudella on edellytykset kannattavaan toimintaan. Tämä hetkellinen tilanne, mikä meillä nyt on, on ohimenevä. Jos tarkastelemme kyseessä olevaa Veitsiluoto Osakeyhtiötä, niin sen jalostusaste ja tekninen valmius on siinä kunnossa, että silloin, kun Eurooppaan mennään laajemmassa mitassa, yhtiö on varmasti iskuvalmis.

Ed. M a l m : Talman, puhemies! I den tilläggsbudget som nu behandlas ingår ett anslag om 125 miljoner mark i räntestöd för ett 650 miljoner mark stort konsolideringslån till lantbruket. Regeringen säger i sin motivering att avsikten är att åt gårdsbruk som befinner sig i betydande ekonomiska svårigheter bevilja lån, för vilket beviljas räntestöd för stabilisering av situationen.

Det här har är en positiv och nödvändig åtgärd med tanke på det framtida lantbruket. Den negativa utvecklingen för lantbrukets lönsamhet under det senaste året har gjort att många lantbrukare i dag har ekonomiska problem och dessvärre gäller det här också lägenheter som under normala förhållanden måste anses ha en framtid. Det är lägenheter som rimligtvis borde ha möjlighet att komma till det som man nu så ofta kallar eurosck. Det är lägenheter som har en god struktur, det är lägenheter som har god utrustning, men det är lägenheter där

man har gjort generationsskiftet vid fel tidpunkt. Det betyder att man har gjort generationsskiftet som har medfört stora kostnader för den som har tagit över lägenheten.

Den föreslagna åtgärden från regeringens sida räcker därför inte till med tanke på det antal lägenheter som har ekonomiska problem. Regeringen måste därför enligt mitt sätt att se komma med tilläggsåtgärder med det snaraste. Det är uppenbart att vi under de närmaste månaderna får oöverstigliga problem för många lägenheter om så inte sker. Många fler än de lägenheter som kan stödas genom de nu föreslagna åtgärderna måste få ett billigare kapital för att klara framtiden.

Lisäbudjetin sisältyy 125 miljoonan markan määräraha 650 miljoonan markan suuruisen maatalouden vakauttamislainojen korkoavustukseen. Tämä on myönteinen toimenpide. Maatalouden kannattavuuden kielteinen kehitys on johtanut siihen, että monilla maanviljelijöillä on nykyisin taloudellisia ongelmia. Tämä koskee myös tiloja, joilla normaaleissa olosuhteissa olisi tulevaisuutta. Ehdotettu toimenpide ei tämän vuoksi riitä. Hallituksen on mitä pikimmin esitettävä lisätoimenpiteitä.

Det som ytterligare ställer till bekymmer för lägenheter med ekonomiska problem i dag är de facto att många affärer och företag som handlat med lantbrukarna har gått i konkurs. Det är företag dit producenterna har levererat bland annat sin spannmål och det är företag hos vilka lantbrukarna har en viss skuld. Det här sätter last på bördan och då de här företagen går i konkurs drar det ofta också en del lantbruk med sig om man inte kan lösa problemen med billigare lån.

Det finns enligt mitt sätt att se olika lösningsmodeller på de här problemen, lösningsmodeller som de facto inte medför nämnvärda eller höga kostnader för statsmakten. Jag tror att med tanke på framtiden med den situation som vi har vid ett eventuellt EG-medlemskap och utgående från de löften som regeringen gav i samband med sitt meddelande till riksdagen om ansökan om medlemskap så skulle det vara skäl för regeringen att noga överväga vilka åtgärder man kan komma med. Det är alldeles klart att regeringen och statsmakten inte kan ikläda sig ansvaret för samtliga lägenheter, men det finns skäl att rädda en hel del av dem som nu har bekymmer.

Det som understryker de här problemen ytterligare är det faktum att vi i dag hos jordbruksstyrelsen har 4 000 ansökningar om framskjutande av amorteringar och av räntor på lån som jordbrukarna har fått från gårdsbrukets utvecklingsfond. Det är en proportionellt sett stor andel som ansöker om framskjutande och det borde ge regeringen och riksdagen en tankeställare med tanke på framtiden.

Fru talman! En annan problemställning som finns i tilläggsbudgeten är den som har diskuterats kring forststyrelsens möjligheter att inköpa mark. Det handlar närmast om skogsmark som Veitsiluoto i dag äger. Jag ser det positivt att man kan köpa in den här marken, men jag anser det vara fel att det är forststyrelsen som tar över skogarna som Veitsiluoto äger.

Vi har i den här salen många gånger diskuterat möjligheterna av att lantbrukare som skulle bli renodlade skogsbrukare eller som skulle ha möjlighet att fortsätta med kombinationen jord — skog skulle ges möjlighet att köpa in av staten, närmast då av forststyrelsen, ägda skogar.

Det här har av många förklarats som en omöjlighet. Det har ansetts vara riktigt att staten äger de här skogarna. Nu skulle det finnas en möjlighet att jordbruksstyrelsen skulle köpa in de skogar som Veitsiluoto säljer och i sin tur sälja dem vidare till just sådana här skogsbrukare eller kombinerade jord- och skogsbrukare utan att man skulle behöva röra de skogsområden och de skogsmarker som staten i dag äger.

Jag förmodar att vi kommer att ha en fortsättning på den här utvecklingen, att det finns kanske Veitsiluoto och andra som har intresse av att i framtiden sälja sin skog och då borde köparen vara jordbruksstyrelsen och inte forststyrelsen.

Ed. L a i v o r a n t a : Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemelle vain haluaisin todeta, että keinotekoinen kysyntä ja setelirahan painatus ei taatusti tässä tilanteessa auta. Jos olette vähänkin seurannut Ivy-maiden, entisen Neuvostoliiton, tilannetta, niin pitäisi siitä voida tehdä tiettyjä johtopäätöksiä.

Mielestäni myös sellaiset puheet joutavat omaan arvoonsa, joissa syyllistetään maataloutta tai palkansaajia. Molemmat suuntaisia puheenvuoroja täällä on käytetty, ikään kuin joko palkansaajat tai maatalous olisivat syyllisiä tähän tilanteeseen. Kyllä minä sanoisin, että syylliset löytyvät etupäässä tästä salista.

Mitä itse talouspoliittiseen linjaan tulee, lähtökohtani on se, että verojen kiristäminen ja maksujen korotuslinja on toki tiensä päässä. Yhdyn niihin ajatuksiin. Sama koskee keinokeista velkarahalla pönkitettävää elintasoja, jota täällä ovat monet, ed. Aittoniemenkin suulla, esittäneet, että keinokeinoisesti pönkitetään kysyntää ja pistetään keinokeinoisesti pyörät pyörimään. Kyllä se talouspoliittinen keino on myös tiensä päässä. Mielestäni ainoa kestävä keino on menojen ja tulojen tasapainottaminen. Miten ne sitten voidaan tasapainottaa? Luonnollinen elementti on tuottava työ. Tässä suhteessa ilmeisesti ed. Aittoniemen ja monien muiden kanssa ollaan samaa mieltä. Sen lisäksi tietysti säästäväisyys on se toinen välttämätön hyve, joka tässä talouspoliittisessa tilanteessa tarvitaan. Toisin sanoen syömällä vain sen, minkä tienamme, voimme tästä selvitä. Ja myös selviämme, mutta vain näillä keinoilla. Tässä suhteessa nyt käsiteltävänä oleva lisätalousarvio, ikävä kyllä, hallituspuolueen edustajanakin on todettava, on masentava, sillä se on menoja lisäävä eikä anna kovin uskottavaa kuvaa taloutemme kuntoon saattamisesta.

Nyt olisi mielestäni korkea aika lopettaa näpertely raippa- ym. veroilla ja tehdä tarvittavat säästöpäätökset. Nimittäin keksimällä uusia tulolähteitä paikkaamaan valtion pohjatonta kukkaroa saavutetaan vain tasainen, yhteinen yhtäläinen kurjuus ja varmasti taatusti tapetaan yrittäjäys tästä maasta, mikä myös johtaa siihen tietysti, ettei ole työpaikkoja eikä tuottavaa työtä eikä ylipäättään taloudellista toimeliaisuutta, jota tarvittaisiin.

Viimeistään nyt pitäisi nähdä se, että yli varojen elämistä ei voida rahoittaa ottamalla rahaa toisesta taskusta ja laittamalla sitä toiseen taskuun, koska ei se siitä lisäännä. Kun tiedetään, että valtion tulovaje on jo suurempi kuin koko tuloverokertymä, joka näyttelee vajaata 40:tä miljardia ja vaje on yli 40 miljardia, ja kun lisäksi tiedetään, että liikevaihtovero, valmistevero ja muut veroluonteiset tulot antavat valtion kassaan yli kaksinkertaisen määrän, mitä tuloverot, eli 80 miljardia, on tehtävissä seuraavia johtopäätöksiä:

Vaikka tuloverotus kaksinkertaistettaisiin eli suurimmissa tuloluokissa kaikki tulot otettaisiin valtiolle sekä myös pieni- ja keskituloisilta otettaisiin lähes kaikki tulot veroina valtiolle, saataisiin kokoon korkeintaan summa, joka on vajetta pienempi, ja samalla taatusti aiheutettaisiin valtava kysynnän ja tuotannon väheneminen ja tätä

kautta luonnollisesti työttömyyden lisääntyminen. Näin liikevaihto- ja valmistevero sekä muut veroluonteiset tulot tosiaan vähenisivät rajusti.

Toisaalta mitä valtion tuloihin tulee, lisääntyvän työttömyyden ja kasvavien konkurssilukujen sekä yleisen köyhyyden seurauksena valtion ja kuntien sosiaalikulutukset lisääntyisivät. Toisin sanoen kriisitaloutemme kierre taatusti näillä tempuilla pahenisi.

Sama seuraa nykyistä velkaantumiskierrettä. Mitä pidemmälle velkaantumista jatketaan, sitä vähemmän meille jää tuloistamme omaan käyttööme ja yhä enenevässä määrin tuloistamme menee velkojen hoitoon. Tänäkin vuonna, jos valtion budjettia katsotaan, kulutamme reilut 20 prosenttia enemmän kuin tulomme edellyttävät. Velkaantumiskierteemme onkin jo sitä luokkaa, että tarvittavien lainojen saanti on vaikeutunut sekä korkotaso tästäkin syystä on huipussaan. Viimeistään tässä tilanteessa jokaisen pitäisi ymmärtää, että tämän kierteen jatkuminen taatusti romuttaa hyvinvointiyhteiskuntamme.

Nyt me sen sijaan voimme selvittää leikkauksilla, jotka keventävät hallintoa ja pudottavat aineellisen hyvinvointimme 80-luvun lopun tasolle. Lukuina, kun tilastoja katselin, tämä merkitsisi sitä, että meillä olisi nyt valtion budjetissa menot, jotka olisivat suuruusluokkaa 140 miljardia. Tähän lukuun päästään, kun vuoden 1988 117,5 miljardin budjettisummaan lisätään vuosien 1989 — 1990 inflaatiot. Ja kun tiedetään, että tämän vuoden tulokertymä valtion budjettiin on noin 140 miljardia, voidaan todeta, että sen suuntaisilla leikkauksilla, jotka pudottaisivat elintasomme vain vuoden 1988 tasolle, meillä talous olisi tasapainossa ja taatusti tällöin myöskin taloutemme elpymisen yksi tärkeä elementti kunnossa. Seuraavana vuonna varmasti voitaisiin taas enemmän ja sitä seuraavana vuonna enemmän ja enemmän jakaa hyvinvointipalveluihin, koska talous lähtisi taatusti pyörimään.

Kun tiedetään, että jos kyettäisiin nyt osoittamaan, että valtion menot ja tulot ovat tasapainossa, niin korot putoaisivat 2—3 prosenttia välittömästi. Tämä oli Suomen Pankin nykyisen pääjohtajan arvio. Jos korko putoaisi välittömästi 2—3 prosenttia, se merkitsisi jormalatonta summaa Suomen kansantaloudessa. Jo pelkästään ulkomaisten velkojen hoitamisessa sillä olisi 6 miljardin merkitys.

Jotkut nyt täälläkin suurella rintaäänellä ovat väittäneet, että tämä hallitus on romuttamassa talouttamme niillä pienillä leikkauksilla, jotka tähän asti on tehty ja joita on esitetty, ja väite-

tään, että nyt ollaan purkamassa hyvinvointiyhteiskuntaa sillä vaihtoehtopolitiikalla, jota mukamas keskusta tässä hallituksessa yksin vetää. Toiset taas väittävät, että kokoomus vetää ja keskusta on talutusnuorassa. Kumpaa sitten uskoa? Minä uskon enemmän siihen, että hallitus yksissä tuumin pyrkii nyt kuitenkin oikeaan suuntaan ja pyrkii säästämään mutta vähät säästöt on leimattu hyvinvointiyhteiskunnan romuttamiseksi.

Kukahhan tässä salissa ja yleensä suomalaisessa yhteiskunnassa mahtaa uskoa sitä, että me elimme 88 jossakin kurjuudessa? Mielestämme me olimme silloin hyvinvointiyhteiskunnassa. Kaikilla oli töitä, toiveikkuus, optimismi, oli vallalla, tulosta tuli, ja kaikilla pyöri hyvin. Siinä suhteessa ihmettelen niitä väitteitä ja sitä yliimitettua pessimismia tai mustamaalausta, joiden takia myös hallitukselle on jo moneen kertaan epäluottamuslausetta ehdotettu.

Itse asiassa, jos talouspoliittisesti järkevästi asioita katselee, hallitus on oikealla linjalla siinä mielessä, että se on säästämisen ottanut ohjelmaansa. Mutta toisaalta näpertely veroluonteisilla maksuilla ja raippaveroilla on taas turhaa ihmisten ärsyttämistä. Voi sanoa, että pitkin hampain hyväksyn hallituksen linjan ja se on oikeastaan järkevää hyväksyä, koska ainakaan tästä salista ja tällä eduskuntakokoonpanolla en ole näkemässä minkään tämänkään veroisen vaihtoehdon voivan tulla kyseeseen.

Mitä tulee lisätalousarvioon, arvoisa puhemies, hyväksyn pitkin hampain sen, vaikka se on sen suuntainen, ettei se toiveita anna säästämislinjasta. Mitä tulee epäluottamuslauseeseen, kuten äsken totesin, epäluottamusta tälle hallitukselle tässä tilanteessa on turha antaa. Mutta kuulun niihin, jotka edellyttävät hallitukselta selkeää ohjelmaa siitä, millä keinoilla ja missä aikataulussa tulot ja menot saadaan tasapainoon. Ellei hallitus siihen kykene, en tiedä, kannattaako sitä pyytysäkään pitää, vaikka tiedossa ei parempaakaan ole.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Olen ed. Laivorannan kanssa samaa mieltä, että menojen ja tulojen pitäisi olla tasapainossa. Toisin sanoen, jos nykyisin verotulot, jotka ovat pääosa tuloista, eivät riitä menojen kattamiseen, hallituksella on se ajatus, että kiristetään verotusta ja saadaan sillä tavalla lisää veroja. Mutta ei se onnistu, koska veronmaksukyky tätä kautta koko ajan vähenee. Tulos on päinvastainen kuin odotetaan. Sen sijaan veronmaksukykyä pitää

lisätä, jotta kansalaiset pystyvät maksamaan suhteessa saman määrän veroja kuin aikaisemminkin eli saman määrän veroja kuin valtiolla on menoja. Tämä on näin yksinkertaista. Jos tämä ei onnistu, täytyy ottaa ulkomaista velkaa. Siihenhän hallitus nyt luottaa ja tekee sitä jatkuvasti.

Mitä tulee seteleihin ja Venäjään, Venäjällä tehtiin seteleitä koneissa, että saatiin armeijalle palkka maksettua, mutta otetaan huomioon, että Venäjällä on 400 prosentin inflaatio. Siellä ovat hyllyt tyhjinä, varastot tyhjinä, tuotantokoneisto tyhjänä. Suomessa on 2 prosentin inflaatio, Suomessa on korkea korkokanta, kaupat, varastot täynnä tavaraa, tuotantokoneisto valmiina painamaan napista systeemit liikkeelle, kunhan vain saadaan alkusysäys. On turhaa vedota Neuvostoliittoon tai Venäjään, missä on 400 prosentin inflaatio. Eihän Suomessakaan silloin enää lykätä seteleitä markkinoille, jos meillä on 400 prosentin inflaatio. Eihän siinä ole mitään järkeä. Mutta jos on 2 prosentin inflaatio, silloin Ilaskiven, Malmströmin — ja allekirjoittaneen täällä alun perin naurattama — malli varmasti toimisi. Yhdysvalloissa käytetään talouselämän säätelämiseen liikkeellä olevan setelistön määrää. Se olisi Suomessa tällä hetkellä aivan paikallaan. Toki se vaatii kovia jälkitoimenpiteitä sen jälkeen, kun pyörät ovat lähteneet liikkeelle. Se vaatii tämän rahamäärän imuroimista aikanaan takaisin, mutta se on sitten jo toinen asia.

Ed. Gustafsson: Arvoisa puhemies! Ed. Laivorannan puhe oli nytkin mielenkiintoinen, ja voi sanoa, että mitä yleisemmällä tasolla edustaja puheessaan liikkui, sitä helpompi siihen on yhtyä ja olla samaa mieltä. Minusta edustaja onnistui herättämään ajatuksia siltä osin, mitä palaaminen vuoden 88 tasolle loppujen lopuksi käytännössä merkitsisi. Niin kuin ed. Laivorantakin varmaan hyvin tietää, ajatusrakennelma on hyvin teoreettinen eikä sillä tavalla tietysti voine ihan onnistua.

Mutta kun samalla ajattelen hallituksen kaa-vailemia säästötoimia, olen sitä mieltä, että vuonna 1988 Suomen yhteiskunnalla oli esimerkiksi varaa tarjota lapsille ja nuorille maksuton peruskoulu ja lukio, ilmainen kouluruokailu ja monilta osin myös ilmaisia koulumatkoja. Haluaisin myös nähdä asian sillä tavalla, että meillä on tietyt perusoikeudet, jotka hyvinvointiyhteiskuntaan on kyetty hankkimaan ja nyt hallitus on ikään kuin hakemassa säästöjä tämän tyyppisiltä

alueilta, jotka eivät vähimmässäkään määrin ole syyllisiä siihen taloudelliseen syöksykierteeseen, johon maa nyt on ajautunut. Tältä osin minusta pitäisi analysiä syventää lähemmäksi käytäntöä eikä jättää sitä yleiselle tasolle.

Ed. Ukkola: Arvoisa puhemies! Äskenen ei ollut suinkaan ensimmäinen ed. Laivorannan puhe, jota oli hyvin miellyttävä ja mukava kuulla. Ed. Laivoranta on yksi niistä harvoista hallituspuolueiden kansanedustajista, joka uskaltaa ajatella itse ja esittää myös hallitukselle ja hallituksen toimista kriittisiä arvioita. Ed. Laivorannan ajatus palaamisesta vuoden 88 tasolle on niin mielenkiintoinen, että sitä voisi pohtia pitempäänkin kuin kaksi minuuttia antaa myöten.

Lasten koulutus ja peruspalvelut voitaisiin aivan hyvin tälläkin hetkellä turvata, jos me kansalaisina emme mittaisi ulos tuottavuudesta, kakusta, niin paljon kuin me tällä hetkellä mittaamme. Jos me mittaisimme todella saman kuin mittasimme vuonna 88, silloinhan tilanne ei olisi tämä. Samalla kun pohditaan, mikä oli valtion menojen taso vuonna 88, pitäisi pohtia myös sitä, mikä oli työntekijöiden tulotaso silloin. Tätä kautta ongelma saisi hieman enemmän analyttisyyttä. Joka tapauksessa ed. Laivorannalle kiitos ideasta, joka varmasti meille monelle antaa ihan tärkeää ajattelemisen aihetta.

Ed. Alala-Nissilä: Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemen puheenvuoron johdosta ensinnäkin totean, että ... (Ed. Aittoniemi: Ei kannata pitkään puhua!) — Ei kannatakaan mutta kaksi minuuttia.

Verotuksen kiristymistä ei nyt olla suunnitelmassa hallituksen toimesta.

Toinen näkökohta: Mielestäni ed. Aittoniemen talouspoliittinen malli seteleiden painamisesta on yhdessä mielessä hyödyllinen. Se on siinä mielessä hyödyllinen, että se osoittaa, että nykyisen hallituksen talouspolitiikalla ei ole olemassa vaihtoehtoa. Vaihtoehdot ovat poppakonsteja, niin kuin ed. Aittoniemen setelimallikin, joka ei voi olla missään mielessä realistinen ja toimiva vaihtoehto. Meillä on kuljettavana ainoastaan tie, joka nyt on valittu. Se on säästöjen tie ja järkevien työmarkkinakentällä tehtävien ratkaisujen tie.

Säästöjen osalta voidaan todeta, että painopisteen valtion menoissa pitäisi kuitenkin olla kaikessa tuotantotoiminnassa, koulutuksessa,

tutkimuksessa ja perusturvassa, joissa pitää kaikkein vähiten säästää. Tässä mielessä toivoisin ed. Aittoniemen, joka on presidenttigallupeissa ym. mukana, lopettavan tällaisten setelipainamismallien esittämisen eduskunnassa. (Eduskunnasta: Niillä pysyikin gallupeissa!) — Arvoisa puhemies! Ehkä niillä pysyy gallupeissa, mutta järkevän talouspolitiikan kanssa niillä ei valitettavasti ole kovin paljon tekemistä.

Ed. Laivoranta: Arvoisa puhemies! Tuulimyllyjen kanssa väittelyä setelipainosta minä en viitsi enempää jatkaa, vaan palaan vuoden 88 tasolle saneeraamiseen. Olen samaa mieltä ed. Gustafssonin kanssa, että ei se kertarysäyksellä ainakaan onnistu eikä liene tarpeellista välttämättä sinne päästäkään, kunhan tehdään sellaiset toimet, joilla kansantuote saadaan kasvuun eli sekä pudottamalla menoja että saamalla kasvua. Sitä kautta, kun menoja pudotetaan, saadaan uskottava talouspoliittinen ohjelma aikaiseksi, ja silloin lähtevät myös tulot lisääntymään. Ne tasaavat toisiaan, ne tulevat vastaan.

Ei se kertarysäys koskaan onnistu. Eihän tappiokierteessä olevia yrityksiäkään, kun niitä lähdetään saneeraamaan, tiedän kokemuksesta, pyritä saneeraamaan sillä tavalla, että ne ovat kerralla kunnossa, eikä se ole mahdollistakaan. Mutta koskaan ei myöskään kannata lähteä saneeraustoimenpiteeseen, jollei ensin ole tehty selkeää suunnitelmaa, laskelmia, jotka perustuvat tosiasioihin, jotka osoittavat, millä keinoilla, mihin mennessä yritys saadaan tuottavaksi. Sitä minä peräänkuulutin puheeni loppuosassa. Nyt tarvitaan ohjelma, jossa esitetään uskottavasti, ei ed. Aittoniemen keinoilla vaan uskottavilla keinoilla, mihin mennessä, millä keinoilla Suomen valtiontalous on tasapainossa. Uskallan väittää, että 2 prosenttia korot putoaisivat välittömästi sen jälkeen, kun tällainen uskottava tieto tulisi. Se lähtisi pyörittämään hommia.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

2) Ehdotus lisävaltuuksien antamisesta valtioneuvostolle lainanottoon vuoden 1992 aikana

Ainoa käsittely

Hallituksen esitys n:o 21

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 14

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan
mietintö n:o 14.

Asian käsittely keskeytetään.

**3) Hallituksen esitys n:o 44 laiksi Venäjän ja Itä-
Euroopan instituutista**

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mu-
kaisesti sivistysvaliokuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies:
Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna
keskiviikkona kello 10.

Täysistunto lopetetaan kello 22.44.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

